

План за действие на община Разград в изпълнение на стратегия на област Разград за приобщаване на българските граждани от ромски произход и други граждани в уязвимо социално положение, живеещи в сходна на ромите ситуация. (2022-2023) (План за действие)

2022-2023

(приет с Решение № 581 по Протокол № 42 от 20.12.2022 г. на Общински съвет Разград)

СЪДЪРЖАНИЕ

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ НА ОБЩИНА РАЗГРАД В ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СТРАТЕГИЯ НА ОБЛАСТ РАЗГРАД ЗА ПРИОБЩАВАНЕ НА БЪЛГАРСКИТЕ ГРАЖДАНИ ОТ РОМСКИ ПРОИЗХОД И ДРУГИ ГРАЖДАНИ В УЯЗВИМО СОЦИАЛНО ПОЛОЖЕНИЕ, ЖИВЕЕЩИ В СХОДНА НА РОМИТЕ СИТУАЦИЯ. (2022-2023) (ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ)	1
СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ:	3
СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ:	3
I. ВЪВЕДЕНИЕ	5
II. ДЕМОГРАФСКА И ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА. АНАЛИЗ НА СИТУАЦИЯТА НА УЯЗВИМИТЕ ОБЩНОСТИ:	7
1. Брой, самоопределяне и местоживееене	7
2. Образование	37
3. Здравеопазване	48
4. Жилищни условия	54
5. Заетост	60
6. Върховенство на закона и недискриминация	67
7. Култура	67
8. Заключение	71
III. МЕХАНИЗЪМ ЗА УПРАВЛЕНИЕ	73
IV. МЕХАНИЗЪМ ЗА МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА	73
V. ТАБЛИЦА НА ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ НА ОБЩИНА РАЗГРАД В ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СТРАТЕГИЯ НА ОБЛАСТ РАЗГРАД ЗА ПРИОБЩАВАНЕ НА БЪЛГАРСКИТЕ ГРАЖДАНИ ОТ РОМСКИ ПРОИЗХОД И ДРУГИ ГРАЖДАНИ В УЯЗВИМО СОЦИАЛНО ПОЛОЖЕНИЕ, ЖИВЕЕЩИ В СХОДНА НА РОМИТЕ СИТУАЦИЯ ЗА ПЕРИОДА 2022-2023 Г.	74
СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ	104
VI. ПРИЛОЖЕНИЕ	105

СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ:

ФИГУРА 1. ОБЩИНА РАЗГРАД, ПРЕБРОЯВАНЕ 2021, 2011 Г.	9
ФИГУРА 2. ГР.РАЗГРАД, ПРЕБРОЯВАНЕ 2021, 2011 Г.	9
ФИГУРА 3. НАСЕЛЕНИ МЕСТА В ОБЩИНА РАЗГРАД, ПРЕБРОЯВАНЕ 2021, 2011 Г.	9
ФИГУРА 4. НАМАЛЯВАНЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО ПО НАСЕЛЕНИ МЕСТА, 2021-2011 Г.	10
ФИГУРА 5. ПРЕБРОЯВАНЕ 2021, 2011 Г., ОБЩО, ВЪЗРАСТ	11
ФИГУРА 6. НАМАЛЯВАНЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО ПО ВЪЗРАСТОВИ ГРУПИ, 2021, 2011, ОБЩИНА РАЗГРАД	12
ФИГУРА 7. ВЪЗРАСТ НА НАСЕЛЕНИЕТО, 2016-2021 Г.	16
ФИГУРА 8. НАСЕЛЕНИЕ-ПОД, НАД, В ТРУДОСПОСОБНА ВЪЗРАСТ	17
ФИГУРА 9. РАЖДАНЯ ПО ВЪЗРАСТ НА МАЙКАТА, 2010-2021	23
ФИГУРА 10. ЕТНИЧЕСКИ ГРУПИ В %	28
ФИГУРА 11. ЕТНИЧЕСКИ ГРУПИ В ГР. РАЗГРАД.....	28
ФИГУРА 12. ЕТНИЧЕСКИ ГРУПИ В СЕЛАТА.....	29
ФИГУРА 13. ЕТНИЧЕСКА ПРИНАДЛЕЖНОСТ И ВЪЗРАСТ.....	30
ФИГУРА 14. БЪЛГАРИ, ВЪЗРАСТ.....	31
ФИГУРА 15. ТУРЦИ, ВЪЗРАСТ.....	31
ФИГУРА 16. РОМИ, ВЪЗРАСТ.....	31
ФИГУРА 17. МАЙЧИН ЕЗИК, ОБЩО.....	33
ФИГУРА 18. МАЙЧИН ЕЗИК, ВЪЗРАСТ.....	33
ФИГУРА 19. ЕТНИЧЕСКА ГРУПА, ЗАВЪРШЕНО ОБРАЗОВАНИЕ.....	34
ФИГУРА 20. БЪЛГАРИ, ОБРАЗОВАНИЕ.....	34
ФИГУРА 21. ТУРЦИ, ОБРАЗОВАНИЕ.....	35
ФИГУРА 22. РОМИ, ОБРАЗОВАНИЕ.....	35
ФИГУРА 23. ДЕЦА В ДЯ, 2016-2021.....	53
ФИГУРА 24. ОБХВАТ НА ДЕЦАТА В ДЯ, 2016-2021.....	54
ФИГУРА 25. РАВНИЩЕ НА БЕЗРАБОТИЦАТА В ОБЛ. Р-д, 2021-2015.....	62
ФИГУРА 26. РАВНИЩЕ НА БЕЗРАБОТИЦАТА В ОБЩИНА РАЗГРАД, 2021-2015.....	62
ФИГУРА 27. РЕГИСТРИРАНИ БЕЗРАБОТНИ - МЪЖЕ, ЖЕНИ, ДБТ-РАЗГРАД.....	63
ФИГУРА 28. РЕГИСТРИРАНИ БЕЗРАБОТНИ ПО ЕТНОС, ДБТ-РАЗГРАД.....	63
ФИГУРА 29. БЕЗРАБОТНИ ДО/НАД 29 ГОДИНИ, ДБТ-РАЗГРАД.....	64
ФИГУРА 30. БЕЗРАБОТНИ ЛИЦА БЕЗ КВАЛИФИКАЦИЯ, ДБТ-РАЗГРАД.....	64
ФИГУРА 31. БЕЗРАБОТНИ ВКЛЮЧЕНИ В СУБСИДИРАНА ЗАЕТОСТ, ДБТ-РАЗГРАД.....	64

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ:

ТАБЛИЦА 1. ОБЩ БРОЙ НА НАСЕЛЕНИЕТО, ПРЕБРОЯВАНЕ 2021, 2011 Г.	7
ТАБЛИЦА 2. ПРЕБРОЯВАНЕ 2021, 2011 Г., ОБЩО, ВЪЗРАСТОВИ ГРУПИ.....	11
ТАБЛИЦА 3. ПРЕБРОЯВАНЕ 2021, 2011, МЪЖЕ, ЖЕНИ, НАСЕЛЕНИ МЕСТА.....	13
ТАБЛИЦА 4. НАСЕЛЕНИЕ В ОБЩИНА РАЗГРАД, 2011-2021, ГРАО.....	14
ТАБЛИЦА 5. НМ, ПА, НА, ОБЩИНА РАЗГРАД, 15.03.2022.....	14
ТАБЛИЦА 6. НАСЕЛЕНИЕ, ОБЩО, ГРАД/СЕЛА, ПОЛ, 2010-2021.....	15
ТАБЛИЦА 7. КОЕФИЦИЕНТ НА ДЕМОГРАФСКО ЗАМЕСТВАНЕ, 2016-2021 Г.	15
ТАБЛИЦА 8. НАСЕЛЕНИЕ, ВЪЗРАСТ, 2016-2021.....	16
ТАБЛИЦА 9. НАСЕЛЕНИЕ, ПОД, НАД, В ТРУДОСПОСОБНА ВЪЗРАСТ, 2010-2021.....	17
ТАБЛИЦА 10. МЕХАНИЧЕН ПРИРАСТ, КОЕФИЦИЕНТ НА МЕХАНИЧЕН ПРИРАСТ, 2010-2020.....	21
ТАБЛИЦА 11. ЕСТЕСТВЕН ПРИРАСТ И КОЕФИЦИЕНТ НА ЕСТЕСТВЕН ПРИРАСТ %.....	22
ТАБЛИЦА 12. РАЖДАНЯ ПО ВЪЗРАСТ НА МАЙКАТА, 2010-2021.....	23
ТАБЛИЦА 13. ЖИВОРОДЕНИ, КОЕФИЦИЕНТ НА РАЖДАЕМОСТ, 2010-2021 Г.....	24
ТАБЛИЦА 14. УМИРАНИЯ, ПОЛ, КОЕФИЦИЕНТ НА СМЪРТНОСТ, 2010-2021 Г.....	24
ТАБЛИЦА 15. КОЕФИЦИЕНТ НА СМЪРТНОСТ ПРИ ДЕЦА ДО 1 Г., ОБЩО, 2010-2021 Г.	25
ТАБЛИЦА 16. ПРОГНОЗА ЗА НАСЕЛЕНИЕТО В ОБЛАСТ РАЗГРАД И ПОЛ, 2020, 2030 Г.....	26
ТАБЛИЦА 17. БРОЙ НА НАСЕЛЕНИЕТО ПО ЕТНИЧЕСКА ГРУПА И МЕСТОЖИВЕЕНЕ СПОРЕД ПРЕБРОЯВАНЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО ОТ 2011 Г.....	27
ТАБЛИЦА 18. НАСЕЛЕНИЕ ПО ОБЩИНИ, НАСЕЛЕНИ МЕСТА И САООПРЕДЕЛЕНИЕ ПО ЕТНИЧЕСКА ПРИНАДЛЕЖНОСТ КЪМ 01.02.2011 ГОДИНА.....	29
ТАБЛИЦА 19. НАСЕЛЕНИЕ НА ОБЩИНА РАЗГРАД ПО ЕТНИЧЕСКА ГРУПА И ВЪЗРАСТОВ ПРИЗНАК.....	30
ТАБЛИЦА 20. НАСЕЛЕНИЕ НА ОБЩИНА РАЗГРАД ПО МАЙЧИН ЕЗИК И ВЪЗРАСТ.....	32
ТАБЛИЦА 21. НАСЕЛЕНИЕ НА 7 И ПОВЕЧЕ НАВЪРШЕНИ ГОДИНИ ПО ЕТНИЧЕСКА ГРУПА И СТЕПЕН НА ЗАВЪРШЕНО ОБРАЗОВАНИЕ.....	33

таблица 22. Грамотност на населението на 9 и повече години, Преброяване 2021 г.	37
таблица 23. Образователна структура на населението на 7 и повече години по степени на образование. Преброяване 2021 и 2011	37
таблица 24. Структура на мрежата от училища и детски градини на територията на община Разград през 2022 г.	39
таблица 25. Лечебни и здравни заведения, 2015-2021.....	51
таблица 26. Население на един лекар, 2015-2021.....	52
таблица 27. Население на един лекар по дентална медицина, 2015-2021	52
таблица 28. Медицински персонал, 2015-2021.....	52
таблица 29. Детски ясли и места в тях, 2016-2021	52
таблица 30. Деца в детските ясли, 2016-2021	53
таблица 31. Обхват на децата в детските ясли, 2016-2021.....	54
таблица 32. Общински жилища по местонахождение и брой на стаите, за 2022 г.	57
таблица 33. Картотекирани граждани по Наредба №17	58
таблица 34. Равнище на безработицата по общини в област Разград (2021-2015)	61
таблица 35. Равнище на безработицата в община Разград, 2021-2015.....	62

I. Введение

Настоящият план за действие на община Разград за приобщаване на български граждани от ромски произход и други граждани в уязвимо социално положение, живеещи в сходна на ромите ситуация (2022 – 2023), наричан по-нататък Плана е неразделна част от стратегията на област Разград в изпълнение на Националната стратегия на Република България за равенство, приобщаване и участие на ромите (2021 – 2030). Целта на Плана е да анализира ситуацията в общината към момента и да планира дейностите, в изпълнение на националната политика по приобщаване на уязвими граждани. Планът посочва основните приоритети на местната политика в тази сфера, задачите пред местната власт и местната общност към разрешаване на потребностите на групите в риск.

Планът се основава на следните нормативни документи:

- Национална стратегия на Република България за равенство, приобщаване и участие на ромите (2021 – 2030) /НСРБРПУР/ и Национален план за действие за период 2022 - 2023 г. /НПД/ – приети с Решение на МС № 278 от 05.05.2022 г.;
- Стратегията на област Разград за равенство, приобщаване и участие на ромите (2021 – 2030) /СОРРПУР/ - м. юли 2022 г.;

Планът се вписва в контекста на европейската интеграционна политика и отчита насоките дадени в Стратегическа рамка на Европейския съюз (ЕС) за ромите за равенство, включване и участие. НСРБРПУР (2021–2030) ще допринесе за изпълнението на Европейския стълб на социалните права (ЕССП) и целите на Организацията на обединените нации (ООН) за устойчиво развитие до 2030 г.

В периода на изпълнение на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012 – 2020) и Стратегия на област Разград за интегриране на ромите (2012 – 2020) са изпълнявани два стратегически документа за интегриране на лица от ромски произход в община Разград. Първият е „План за действие на община Разград в изпълнение на областната стратегия за интегриране на български граждани от ромски произход и други граждани в уязвимо социално положение, живеещи в сходна на ромите ситуация 2015-2017”, приет с Решение № 856 по Протокол № 60 от 30.06.2015 г. на ОбС-Разград. Документът е разработен от мултидисциплинарна група включваща представители от различни общински и държавни администрации, както и представители на неправителствения сектор занимаващи се интеграционни и социални въпроси на малцинствата. За периода на изпълнение на стратегическият документ са изготвяни ежегодно мониторингови доклади, като е проследявано изпълнението по отделните приоритетни направления.

Вторият стратегически документ е „Общински план за интеграция на ромите и други лица в неравностойно положение в община Разград (2020-2021)”, приет с Решение № 185 по Протокол № 15 от 24.11.2020 г. на ОбС-Разград.

Настоящия План за действие следва приоритетите заложи в Областната стратегия. Планът за действие не изключва оказване на подкрепа и за лица в неравностойно положение от други етнически групи. Изпълнението му е насочено към постигане на дългосрочната стратегическа цел за осигуряване на ефективно равенство и намаляване на различията между ромите и останалата част от населението. Целите са свързани с равенството, приобщаването и участието в областите на образованието, здравеопазването, жилищните условия, заетостта и културата.

В настоящият документ терминът „роми“ се използва като обобщаващ термин. Той включва група от хора, които имат повече или по малко сходни, но не едни и същи културни и социални характеристики. Самоопределението им също може да бъде различно. Вземайки под внимание НСРБРПУР, Планът прилага общ и целенасочен интегриран подход към гражданите в уязвимо положение от ромски произход и не

изключва оказване на подкрепа и за лица в неравностойно положение от други етнически групи.

Основни приоритетни области на действие на Плана са:

- Образование
- Здравеопазване
- Жилищни условия
- Заетост
- Върховенство на закона и недискриминация
- Култура

Плана за действие за периода 2022 – 2023 г. е разработен от Общински оперативен екип, определен със Заповед № 1228/30.09.2022 г. на Кмета на Община Разград в следният състав:

- Община Разград: кмет, зам.-кмет, секретар на община Разград, председател на Общински съвет - Разград, началник отдел „СУЗ“, експерти в направления Здравеопазване, Култура, Общинска собственост, етнически и интеграционни въпроси.

- Директор ДБТ - Разград.
- Представители на ДСП - Разград.
- Представители на Детска педагогическа стая към РУ МВР - Разград.
- Секретаря на Местната комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни - гр. Разград.

- Представители на НПО – СНЦ „Асоциация Интегро“ - Разград, СНЦ „ЖНРО Кармен“ - Разград.

В процеса на подготовка на Плана за интеграция на ромите в община Разград беше планирано провеждането на две фокус групи – в гр. Разград и с. Ясеновец, община Разград. Обществеността беше известена за събитията чрез Покана¹ за провеждането на фокус група в гр. Разград на 04.11.2022 г. /виж Приложение/, публикувана в сайта на Община Разград на 21.10.2022 г. /петък/, а за с. Ясеновец чрез писмо адресирано до местния кмет от 21.10.2022 г. /петък/ /виж Приложение/. Мястото на провеждане на фокус групата в гр. Разград е сградата на средношколското общежитие, кафе „Зайо Байо“, а за с. Ясеновец събитието се проведе в местно кафене. Събитията бяха оповестени в сайта на Община Разград² и сайта на Българската телеграфна агенция³.

Във фокус групата за с. Ясеновец участие взеха по присъствен списък 17 души, мъже на различна възраст и с различно образование. Събитието беше организирано със съдействието на местния кмет и здравните медиатори. Модератор на фокус групата бе Деян Данков от СНЦ „Асоциация Интегро“ – гр. Разград. Общата продължителност на срещата бе около 68 минути.

Фокус групата за град Разград се проведе по предварително обявената покана. Участие в нея взеха 5 души, по присъствен списък, четирима мъже и една жена. Модератор на събитието бе Деян Данков. Общата продължителност на срещата бе 43 минути, и бе отразена от кореспондент на Българска телеграфна агенция⁴.

Резултатите от проучването бяха обобщени и прибавени към анализа и плана за действие за приобщаване на ромите и уязвимите общности в община Разград.

¹ Виж <https://www.razgrad.bg/component/k2/p-o-k-a-n-a-za-uchastie-vav-fokus-grupa>

² Виж <https://www.razgrad.bg/news/dve-fokus-grupi-prez-tazi-sedmitsa-obsazhdad-plana-za-deystvie-za-priobshavane-na-balgarskite-grazhdani-ot-romski-proizhod>

³ Виж <https://www.bta.bg/news/bulgaria/regional-news/razgrad/353090-debati-za-problemite-na-grazhdanite-ot-romski-proizhod-shte-se-provedat-v-razgra>

⁴ Виж <https://www.bta.bg/bg/news/bulgaria/regional-news/oblast-razgrad/355145-na-sreshti-v-razgrad-i-yasenovets-obsadiha-problemite-na-grazhdanite-ot-uyazvimi>

Обобщените резултати от фокус-групите, както и снимковия материал са част от Приложението на плана за действие.

II. Демографска и обща характеристика. Анализ на ситуацията на уязвимите общности:

Община Разград се намира в централната част на Североизточна България и е с територия от 655,428 кв.км. През гр. Разград минава първокласният път Русе – Варна и железопътна линия⁵. Пътната свързаност е добра, като се намира на 64 км от Русе, на 107 км от В.Търново, на 136 км от Варна и на 348 км от София. Географски градът е разположен по поречието на р. Бели Лом и по северния склон на Разградските височини. Териториално-административно Община Разград граничи с общините Кубрат, Завет, Исперих, Самуил, Лозница, Попово, Цар Калоян и Ветово⁶. Съставни селища на община Разград са: с. Балкански, с. Благоево, с. Гецово, с. Дряновец, с. Дянково, с. Киченица, с. Липник, с. Мортагоново, с. Недоклан, с. Осенец, с. Островче, с. Побит камък, с. Пороище, с. Просторно, с. Радинград, с. Раковски, с. Стражец, с. Топчии, с. Ушинци, с. Черковна, с. Ясеновец.

1. Брой, самоопределяне и местоживееене

Данни за населението в община Разград се получават от ГРАО, НСИ, Преброяване на населението. Последното преброяване на населението е извършено през 2021 г. Данните, които ще се използват за етническо самоопределение на населението ще бъдат от 2011 г.

таблица 1. Общ брой на населението, Преброяване 2021, 2011 г.

Общ брой на населението				
Преброяване	2021 г.	2011 г.		% Намаление на населението
Община Разград	43658	51095	-7437	-14,6%
с. Балкански	241	247	-6	-2,4%
с. Благоево	517	530	-13	-2,5%
с. Гецово	1645	1774	-129	-7,3%
с. Дряновец	587	628	-41	-6,5%
с. Дянково	1974	2735	-761	-27,8%
с. Киченица	448	687	-239	-34,8%
с. Липник	430	554	-124	-22,4%
с. Мортагоново	872	1026	-154	-15,0%

⁵ Железопътната линия се намира на 5 км от централната градска част

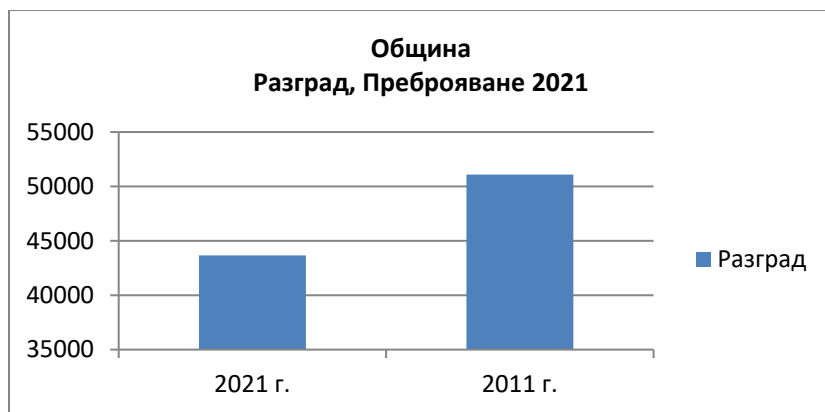
⁶ Разстоянието от гр. Разград до: гр. Завет е 32 км, до гр. Исперих 31 км, до с. Самуил 17 км, до гр. Лозница 19 км, до гр. Попово 31 км, до гр. Цар Калоян 23 км, гр. Ветово 37 км, до гр. Кубрат 33 км.

с. Недоклан	171	216	-45	-20,8%
с. Осенец	737	822	-85	-10,3%
с. Островче	144	97	47	48,5%
с. Побит камък	235	235	0	0,0%
с. Пороище	344	367	-23	-6,3%
с. Просторно	143	175	-32	-18,3%
с. Радинград	242	262	-20	-7,6%
гр. Разград	29107	33880	-4773	-14,1%
с. Раковски	1497	2106	-609	-28,9%
с. Стражец	1255	1562	-307	-19,7%
с. Топчии	390	450	-60	-13,3%
с. Ушинци	292	292	0	0,0%
с. Черковна	72	98	-26	-26,5%
с. Ясеновец	2315	2352	-37	-1,6%

Данните от Преброяване на населението 2021 г. показват, че населението в община Разград е 43658 души, което спрямо данни от Преброяване 2011 г. е намаление с -7437 души. В повечето населени места се отчита намаление - гр. Разград -4773 /-14,1%/; с. Дянково -761/-27,8%/; с. Раковски -609 /-28,9%/; с. Стражец -307 /-19,7%/. Селата без промяна на населението са с. Ушинци, с. Побит камък. Село Островче е единственото населено място, което е повишило жителите си с 47 души /48,5%/.

Според данните от Преброяване 2021, населените места в община Разград по брой жители могат да се групират:

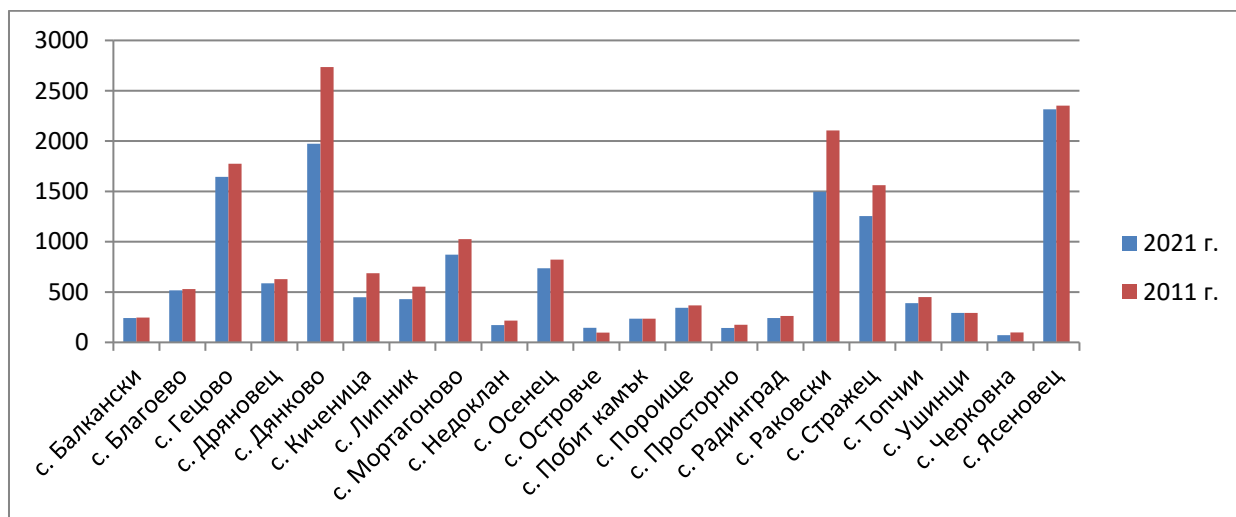
- Под 1 000 д. са 16 броя с. Балкански, с. Благоево, с. Дряновец, с. Киченица, с. Липник, с. Мортагоново, с. Недоклан, с. Островче, с. Осенец, с. Побит камък, с. Пороище, с. Просторно, с. Радинград, с. Топчии, с. Ушинци, с. Черковна;
- Между 1 000 и 2 000 д. са 4 броя с. Гецово, с. Дянково, с. Раковски, с. Стражец;
- Между 2 000 и 3 000 д. е 1 брой с. Ясеновец;
- Над 10 000 д. е гр. Разград.

фигура 1. Община Разград, Преброяване 2021, 2011 г.

фигура 2. гр.Разград, Преброяване 2021, 2011 г.

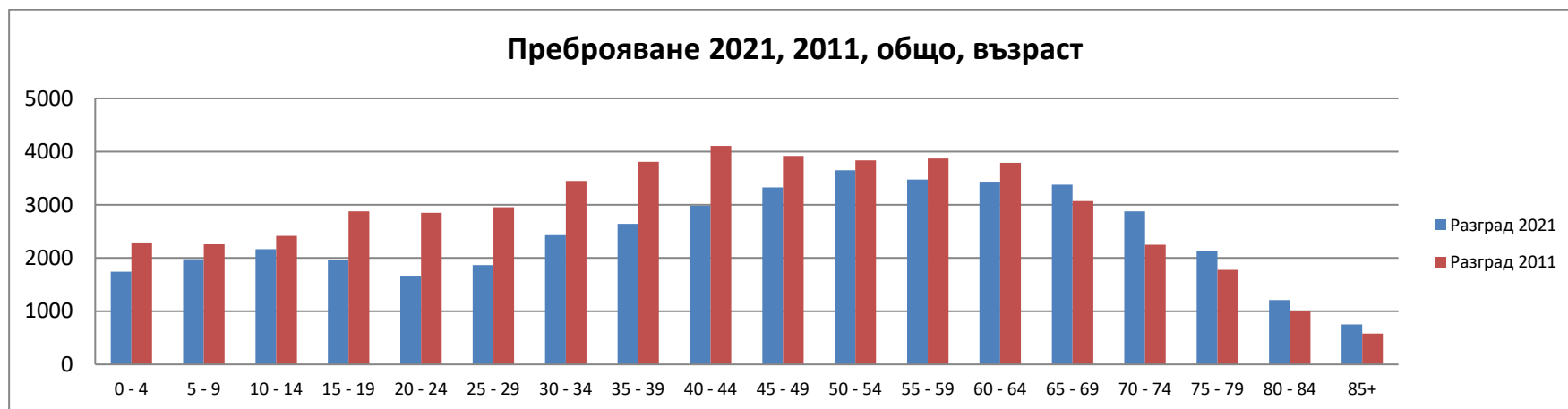
фигура 3. Населени места в община Разград, Преброяване 2021, 2011 г.

фигура 4. Намаляване на населението по населени места, 2021-2011 г.

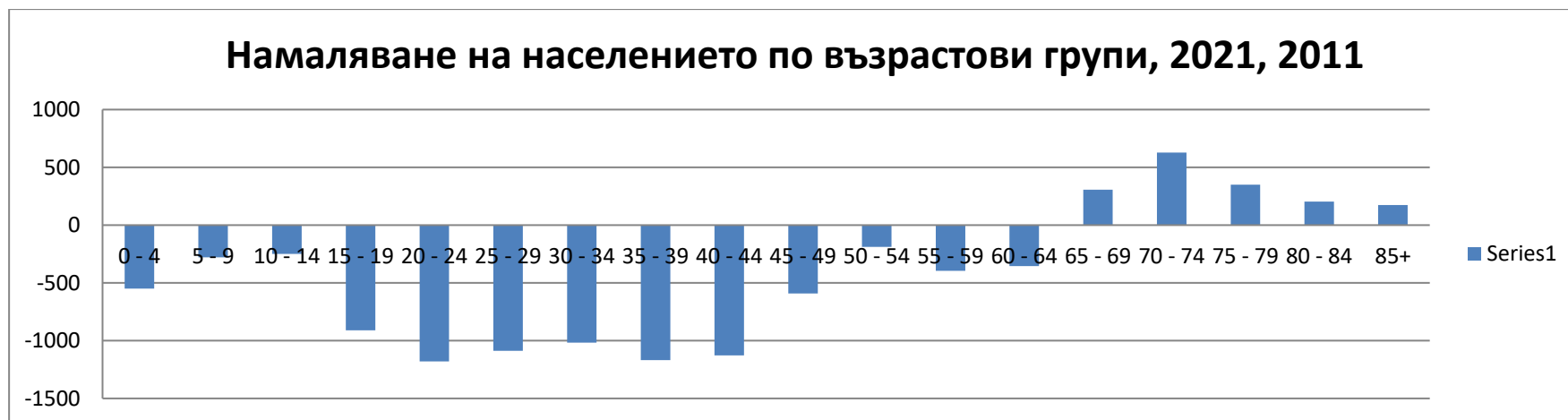
таблица 2. Преброяване 2021, 2011 г., Общо, възрастови групи

	Преброяване 2021, 2011, Общо, възрастови групи																		
	Общо	0 - 4	5 - 9	10 - 14	15 - 19	20 - 24	25 - 29	30 - 34	35 - 39	40 - 44	45 - 49	50 - 54	55 - 59	60 - 64	65 - 69	70 - 74	75 - 79	80 - 84	85+
Разград 2021	43658	1742	1978	2166	1966	1668	1866	2429	2641	2980	3326	3648	3474	3433	3376	2877	2127	1209	752
Разград 2011	51095	2291	2257	2415	2877	2848	2954	3446	3809	4107	3918	3836	3870	3788	3069	2249	1777	1006	578
	-7437	-549	-279	-249	-911	-1180	-1088	-1017	-1168	-1127	-592	-188	-396	-355	307	628	350	203	174

фигура 5. Преброяване 2021, 2011 г., общо, възраст

Проследяване на населението по възрастови групи показва, че между преброяванията има намаление при групите от „0-4“ до „60-64“ и увеличение при групите от „65-69“ до „85+“. Това от своя страна говори за намаление на населението в активна трудоспособна възраст и увеличение на населението в пенсионна възраст. Тенденцията е към застаряване на населението.

фигура 6. Намаляване на населението по възрастови групи, 2021, 2011, община Разград

таблица 3. Преброяване 2021, 2011, мъже, жени, населени места

	2021			2011			2021		2011	
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени
община Разград	43658	20693	22965	51095	24638	26457	47%	53%	48%	52%
с. Балкански	241	125	116	247	127	120	52%	48%	51%	49%
с. Благоево	517	274	243	530	267	263	53%	47%	50%	50%
с. Гецово	1645	789	856	1774	885	889	48%	52%	50%	50%
с. Дряновец	587	286	301	628	285	343	49%	51%	45%	55%
с. Дянково	1974	944	1030	2735	1355	1380	48%	52%	50%	50%
с. Киченица	448	217	231	687	324	363	48%	52%	47%	53%
с. Липник	430	208	222	554	275	279	48%	52%	50%	50%
с. Мортагоново	872	438	434	1026	521	505	50%	50%	51%	49%
с. Недоклан	171	83	88	216	108	108	49%	51%	50%	50%
с. Осенец	737	371	366	822	412	410	50%	50%	50%	50%
с. Островче	144	69	75	97	45	52	48%	52%	46%	54%
с. Побит камък	235	111	124	235	119	116	47%	53%	51%	49%
с. Пороище	344	167	177	367	180	187	49%	51%	49%	51%
с. Просторно	143	69	74	175	86	89	48%	52%	49%	51%
с. Радинград	242	118	124	262	135	127	49%	51%	52%	48%
гр. Разград	29107	13613	15494	33880	16115	17765	47%	53%	48%	52%
с. Раковски	1497	715	782	2106	1067	1039	48%	52%	51%	49%
с. Стражец	1255	593	662	1562	774	788	47%	53%	50%	50%
с. Топчии	390	182	208	450	224	226	47%	53%	50%	50%
с. Ушинци	292	146	146	292	143	149	50%	50%	49%	51%
с. Черковна	72	36	36	98	53	45	50%	50%	54%	46%
с. Ясеновец	2315	1139	1176	2352	1138	1214	49%	51%	48%	52%

Разпределението на населението в община Разград на признак мъже/жени, между двете преброявания е представено в таблица 3. Преброяване 2021, 2011, мъже, жени, населени места. Характерно за общината е известно покачване на процента на жените. През 2021 г. в 18 населени места процента на жените спрямо мъжете е $\geq 50\%$, докато през 2011 г. това съотношение се е наблюдавало в 14 населени места.

По данни на ГРАО⁷ тенденцията е към намаление на населението (таблица 4). Постоянен адрес 2021 г. – 64906, а 2011 г. – 68063, разлика 3157. Настоящ адрес 2021 г. – 51815, а 2011 г. – 55044, разлика 3229.

Данните на ГРАО⁸ за 15.03.2022 г. показват, че по-голяма част от населението е регистрирана в гр. Разград 41076 жители по постоянен адрес (таблица 5. НМ, ПА, НА, община Разград, 15.03.2022 г.). Останалите населени места могат да се групират с **над 2000 жители** по постоянен адрес: с. Дянково, с. Раковски, с. Стражец, с. Ясеновец. С **под 2000 жители** по постоянна адресна регистрация са: с. Балкански, с. Благоево, с. Гецово, с. Дряновец, с. Киченица, с. Липник, с. Мортагоново, с. Недоклан, с. Осенец, с. Островче, с. Побит камък, с. Пороище, с. Просторно, с. Радинград, с. Топчии, с. Ушинци, с. Черковна.

⁷ Архивни годишни таблици на адресно регистрираните по постоянен и по настоящ адрес лица (по области, общини и населени места), 2021-2011 г., община Разград // Източник: <https://www.grao.bg/tables.html>

⁸ Източник на данни: https://www.grao.bg/tna/t41nm-15-03-2022_2.txt

таблица 4. Население в община Разград, 2011-2021, ГРАО

Постоянен адрес / общо	68063	67840	67469	67214	66902	66687	66420	66183	66007	65463	64906
Години	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Настоящ адрес / общо	55044	54702	54401	54192	53645	53536	53144	53115	52950	52470	51815
Години	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021

таблица 5. НМ, ПА, НА, община Разград, 15.03.2022

дата 15.03.2022			
Населено място	Постоянен адрес	Настоящ адрес	Постоянен и наст. адрес в същото НМ
ГР.РАЗГРАД	41076	33018	30396
С.БАЛКАНСКИ	146	247	134
С.БЛАГОЕВО	514	627	464
С.ГЕЦОВО	1715	1827	1457
С.ДРЯНОВЕЦ	740	868	603
С.ДЯНКОВО	4014	2760	2625
С.КИЧЕНИЦА	1084	773	733
С.ЛИПНИК	681	508	475
С.МОРТАГОНОВО	1776	1011	948
С.НЕДОКЛАН	319	181	156
С.ОСЕНЕЦ	774	952	665
С.ОСТРОВЧЕ	57	116	46
С.ПОБИТ КАМЪК	207	223	151
С.ПОРОИЩЕ	288	445	242
С.ПРОСТОРНО	117	155	105
С.РАДИНГРАД	537	302	230
С.РАКОВСКИ	3782	2331	2246
С.СТРАЖЕЦ	2757	1871	1761
С.ТОПЧИИ	510	563	451
С.УШИНЦИ	207	243	152
С.ЧЕРКОВНА	35	94	30
С.ЯСЕНОВЕЦ	3477	2666	2556
Всичко за общината	64813	51781	46626

На таблица 6 е представена информация от НСИ⁹ за населението в община Разград за периода 2010-2021 г. Данните показват намаляване на общия брой на населението. Разпределението на населението по пол показва, че жените имат превес спрямо мъжете в съотношение 52 % към 48 %. Преобладаващата част от населението е градско – около 64%.

таблица 6. Население, общо, град/села, пол, 2010-2021

Година	Общини	Общо			В градовете			В селата		
		всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
2010	Разград	53918	25681	28237	34157	15908	18249	19761	9773	9988
2011	Разград	50457	24258	26199	33416	15841	17575	17041	8417	8624
2012	Разград	49982	24019	25963	33005	15641	17364	16977	8378	8599
2013	Разград	49424	23728	25696	32568	15396	17172	16856	8332	8524
2014	Разград	48914	23465	25449	32220	15230	16990	16694	8235	8459
2015	Разград	48183	23109	25074	31739	15011	16728	16444	8098	8346
2016	Разград	47590	22813	24777	31301	14812	16489	16289	8001	8288
2017	Разград	46944	22415	24529	30921	14563	16358	16023	7852	8171
2018	Разград	46495	22217	24278	30575	14399	16176	15920	7818	8102
2019	Разград	45936	21931	24005	30173	14194	15979	15763	7737	8026
2020	Разград	45624	21763	23861	29399	13821	15578	16225	7942	8283
2021	Разград	44894	21392	23502	28931	13581	15350	15963	7811	8152

Възраст на населението – за 2021 г., данните от таблица 8 показват най-ниски показатели за категория „20-24” – 1773, а най-високи за категория „50-54” – 3828. Проследяването на данните за периода 2016-2021 г. показва тенденция към намаляване на показателите за категориите – „20-24”, „25-29”, „30-34”, „35-39”, „40-44”, „45-49” (фигура 7). Коефициента на демографско заместване¹⁰ в община Разград е представен в таблица 7. За 2021 г. стойността на коефициента на демографско заместване е 65 %, което показва, че за всеки 100 души, на които им предстои да напуснат работната сила има по-малко от 65 души, на които им предстои да се включат в нея.

таблица 7. Коефициент на демографско заместване, 2016-2021 г.

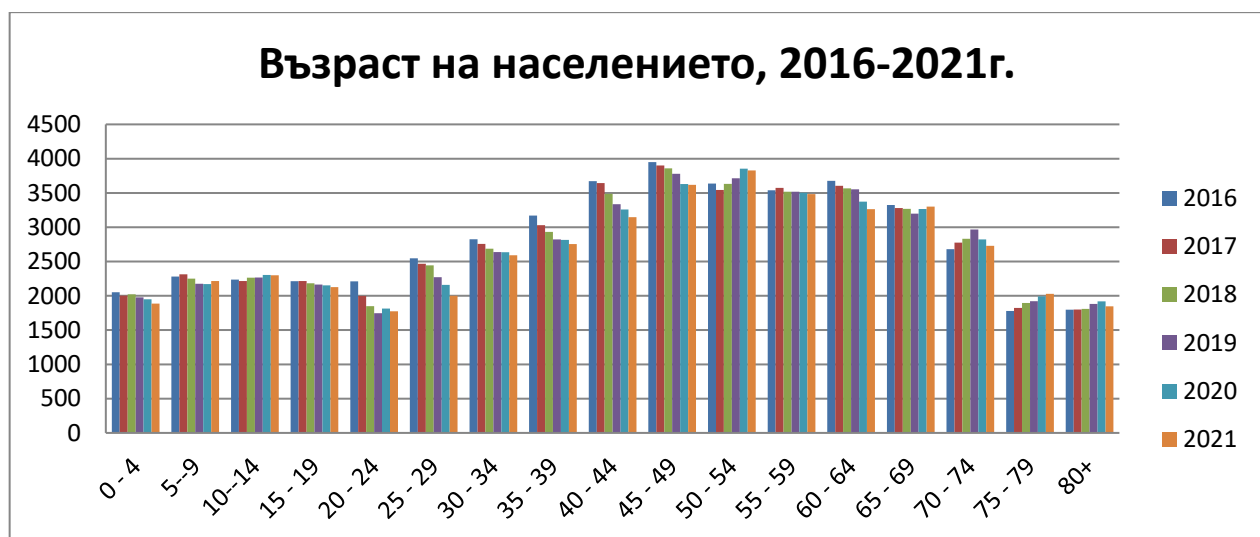
Години	Възрастови групи		Коефициент на демографско заместване в %
	15 - 19	60 - 64	
2016	2214	3677	60%
2017	2216	3604	61%
2018	2182	3566	61%
2019	2164	3554	61%
2020	2152	3373	64%
2021	2127	3264	65%

⁹ НСИ, [НАСЕЛЕНИЕ 2010-2021 г., ПО ОБЛАСТИ, ОБЩИНИ, МЕСТОЖИВЕЕНЕ И ПОЛ](#)

¹⁰ Коефициент на демографско заместване – разделяне на броя на 15 – 19 годишните на броя на 60-64 годишните и умножаване по 100.

таблица 8. Население, възраст, 2016-2021

община Разград																		
Годин и	Общ о	0 - 4	5--9	10-- 14	15 - 19	20 - 24	25 - 29	30 - 34	35 - 39	40 - 44	45 - 49	50 - 54	55 - 59	60 - 64	65 - 69	70 - 74	75 - 79	80+
2016	4759 0	205 1	228 0	2236	2214	2211	2546	2825	3171	3672	3951	3636	3538	3677	3325	2681	1778	179 8
2017	4694 4	200 2	231 4	2216	2216	1998	2468	2756	3029	3645	3902	3543	3575	3604	3279	2775	1822	180 0
2018	4649 5	202 1	225 0	2264	2182	1848	2443	2686	2933	3488	3859	3632	3519	3566	3269	2831	1896	180 8
2019	4593 6	197 8	217 6	2267	2164	1747	2271	2637	2823	3337	3780	3715	3518	3554	3199	2967	1922	188 1
2020	4562 4	195 0	217 0	2304	2152	1814	2160	2636	2816	3260	3631	3854	3505	3373	3265	2823	1992	191 9
2021	4489 4	188 7	221 6	2300	2127	1773	2000	2590	2755	3146	3618	3828	3484	3264	3302	2729	2028	184 7

фигура 7. Възраст на населението, 2016-2021 г.

Население под, над и в трудоспособна възраст¹¹. В тази група от данни най-добре се откроява тенденцията за намаляване на населението в трудоспособна възраст. При категория „Над трудоспособна” възраст има леко покачване (таблица 9).

фигура 8. Население-под, над, в трудоспособна възраст

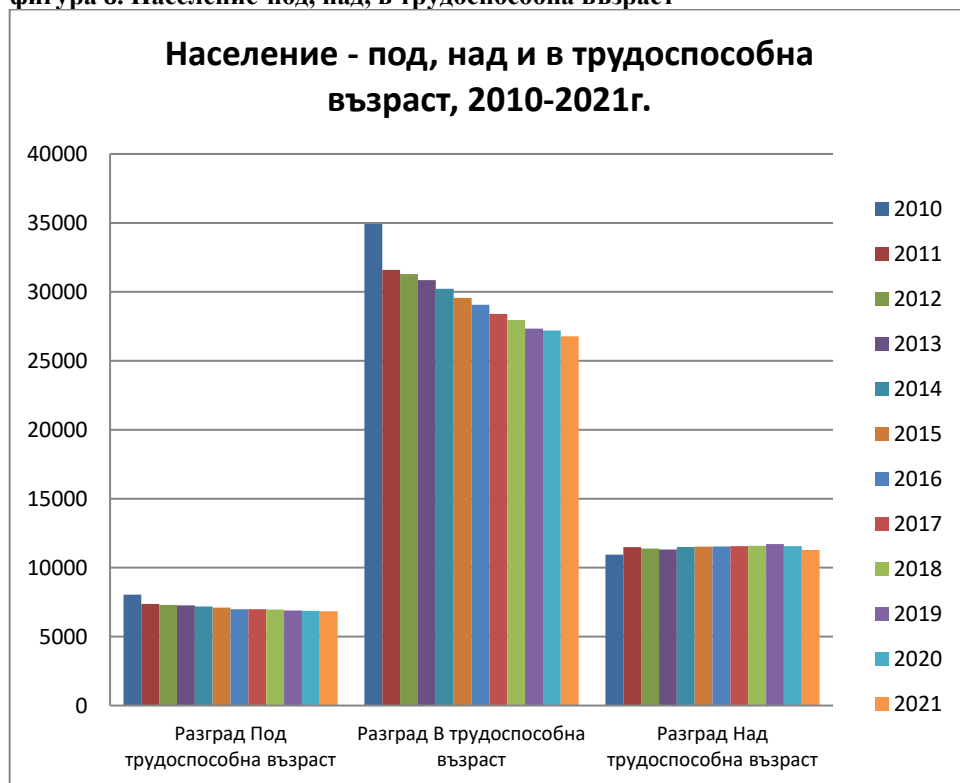

таблица 9. Население, под, над, в трудоспособна възраст, 2010-2021

Година	Общини	Общо			В т.ч. в градовете		
		всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
2010	Разград	53918	25681	28237	34157	15908	18249
2010	Разград Под трудоспособна възраст	8042	4115	3927	4939	2495	2444
2010	Разград В трудоспособна възраст	34928	17643	17285	22983	11302	11681

¹¹ Източник: Инфостат, НАСЕЛЕНИЕ ПОД, ВЪВ И НАД ТРУДОСПОБНА ВЪЗРАСТ ПО ПОЛ, ОБЛАСТИ, ОБЩИНИ И МЕСТОЖИВЕЕНЕ https://infostat.nsi.bg/infostat/pages/reports/query.jsf?x_2=1083

2010	Разград Над трудоспособна възраст	10948	3923	7025	6235	2111	4124
2011	Разград	50457	24258	26199	33416	15841	17575
2011	Разград Под трудоспособна възраст	7365	3748	3617	4697	2373	2324
2011	Разград В трудоспособна възраст	31599	16341	15258	21717	11020	10697
2011	Разград Над трудоспособна възраст	11493	4169	7324	7002	2448	4554
2012	Разград	49982	24019	25963	33005	15641	17364
2012	Разград Под трудоспособна възраст	7303	3684	3619	4603	2313	2290
2012	Разград В трудоспособна възраст	31297	16185	15112	21445	10885	10560
2012	Разград Над трудоспособна възраст	11382	4150	7232	6957	2443	4514
2013	Разград	49424	23728	25696	32568	15396	17172
2013	Разград Под трудоспособна възраст	7259	3638	3621	4529	2250	2279
2013	Разград В трудоспособна възраст	30852	15974	14878	21090	10714	10376
2013	Разград Над трудоспособна възраст	11313	4116	7197	6949	2432	4517
2014	Разград	48914	23465	25449	32220	15230	16990

2014	Разград Под трудоспособна възраст	7187	3594	3593	4479	2226	2253
2014	Разград В трудоспособна възраст	30224	15663	14561	20626	10503	10123
2014	Разград Над трудоспособна възраст	11503	4208	7295	7115	2501	4614
2015	Разград	48183	23109	25074	31739	15011	16728
2015	Разград Под трудоспособна възраст	7103	3577	3526	4452	2236	2216
2015	Разград В трудоспособна възраст	29560	15336	14224	20105	10254	9851
2015	Разград Над трудоспособна възраст	11520	4196	7324	7182	2521	4661
2016	Разград	47590	22813	24777	31301	14812	16489
2016	Разград Под трудоспособна възраст	6982	3526	3456	4374	2214	2160
2016	Разград В трудоспособна възраст	29068	15094	13974	19705	10055	9650
2016	Разград Над трудоспособна възраст	11540	4193	7347	7222	2543	4679
2017	Разград	46944	22415	24529	30921	14563	16358
2017	Разград Под трудоспособна възраст	6982	3527	3455	4419	2231	2188

2017	Разград В трудоспособна възраст	28400	14719	13681	19230	9807	9423
2017	Разград Над трудоспособна възраст	11562	4169	7393	7272	2525	4747
2018	Разград	46495	22217	24278	30575	14399	16176
2018	Разград Под трудоспособна възраст	6959	3526	3433	4399	2221	2178
2018	Разград В трудоспособна възраст	27959	14490	13469	18836	9611	9225
2018	Разград Над трудоспособна възраст	11577	4201	7376	7340	2567	4773
2019	Разград	45936	21931	24005	30173	14194	15979
2019	Разград Под трудоспособна възраст	6897	3516	3381	4407	2240	2167
2019	Разград В трудоспособна възраст	27331	14142	13189	18292	9306	8986
2019	Разград Над трудоспособна възраст	11708	4273	7435	7474	2648	4826
2020	Разград	45624	21763	23861	29399	13821	15578
2020	Разград Под трудоспособна възраст	6873	3493	3380	4335	2204	2131
2020	Разград В трудоспособна възраст	27193	14078	13115	17783	9048	8735

2020	Разград Над трудоспособна възраст	11558	4192	7366	7281	2569	4712
2021	Разград	44894	21392	23502	28931	13581	15350
2021	Разград Под трудоспособна възраст	6830	3469	3361	4304	2167	2137
2021	Разград В трудоспособна възраст	26778	13849	12929	17482	8907	8575
2021	Разград Над трудоспособна възраст	11286	4074	7212	7145	2507	4638

Механичен прираст на населението¹² – характерно за периода е отрицателният механичен прираст. Най-ниски стойности има за 2010 г. -568, а за 2020 г. са отбелязани положителни стойности 289 повече заселени, от колкото изселени. През 2021 г. механичният прираст е - 27. Коефициента на механичен прираст¹³ отбелязва най-ниска стойност -10 ‰ за 2010 г., а най-висока стойност 6 ‰ за 2020 г. Положителните стойности на механичен прираст през 2020 г., може да са резултат на пандемията от Covid 19, затварянето на границите и затрудненията при пътуване.

таблица 10. Механичен прираст, Коефициент на механичен прираст, 2010-2020

Година	Общини	Заселени			Изселени			Механичен прираст			Средногодишно население / Общо	Коефициент на механичен прираст/‰
		всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени		
2010	Разград	1041	503	538	1609	757	852	-568	-254	-314	54319	-10
2011	Разград	575	243	332	968	482	486	-393	-239	-154	50795	-8
2012	Разград	684	321	363	896	420	476	-212	-99	-113	50219	-4
2013	Разград	666	290	376	905	377	528	-239	-87	-152	49703	-5

¹² Източник: Инфостат, МЕХАНИЧНО ДВИЖЕНИЕ ПО МЕСТОЖИВЕЕНЕ, ПОЛ И ОБЩИНИ;

https://infostat.nsi.bg/infostat/pages/reports/query.jsf?x_2=55

¹³ Коефициентът на механичен прираст на населението се измерва в промили (‰). Той показва промяната на броя на населението (за всеки 1000 души) в следствие на разликата в броя на заселилите се и напусналите дадена територия лица. Формула: ((Заселени-Изселени)/Средногодишно население) X 1000

2014	Разград	823	365	458	1014	459	555	-191	-94	-97	49169	-4
2015	Разград	945	423	522	1263	571	692	-318	-148	-170	48549	-7
2016	Разград	857	390	467	1093	495	598	-236	-105	-131	47887	-5
2017	Разград	985	428	557	1157	545	612	-172	-117	-55	47267	-4
2018	Разград	1068	479	589	1145	494	651	-77	-15	-62	46720	-2
2019	Разград	1238	549	689	1473	653	820	-235	-104	-131	46216	-5
2020	Разград	1918	953	965	1629	806	823	289	147	142	45780	6
2021	Разград	1168	517	651	1195	517	678	-27	-	-27	45259	-1

Естествен прираст¹⁴ – характерно за периода е отрицателният естествен прираст. Най-ниски стойности на естественият прираст се отбелязват 2020 г. - 601 и 2021 г. - 703. През 2020 и 2021 г. се отбелязват най-ниски стойностите за живородени 349 и 346, и най-високи за умрели 950 и 1049. Високата смъртност може да се обясни с епидемията от Covid 19 и влошената здравна картина. Най-високи стойности на живородени има през 2010 г. 488, а естественият прираст е с най-високи показатели 2010 г. - 234. Коефициентът на естествен прираст¹⁵ за периода 2010-2021 г. е с отрицателни стойности. Най-ниски стойности има за 2020 г. -13,1 ‰ /промила/ и 2021 г. -15,5 ‰ /промила/, а най-високи стойности се отбелязват 2010 г. -4,3 ‰.

таблица 11. Естествен прираст и коефициент на естествен прираст ‰

Година	Общини	Живородени			Умрели			Естествен прираст			Средногодишно население / Общо	Коефициент на естествен прираст ‰
		всичко	момчета	момичета	всичко	мъже	жене	всичко	мъже	жене		
2010	Разград	488	232	256	722	387	335	-234	-155	-79	54319	-4,3
2011	Разград	436	211	225	719	369	350	-283	-158	-125	50795	-5,6
2012	Разград	469	235	234	732	375	357	-263	-140	-123	50219	-5,2
2013	Разград	380	170	210	699	374	325	-319	-204	-115	49703	-6,4
2014	Разград	415	217	198	734	386	348	-319	-169	-150	49169	-6,5
2015	Разград	385	202	183	798	410	388	-413	-208	-205	48549	-8,5
2016	Разград	378	193	185	735	384	351	-357	-191	-166	47887	-7,5
2017	Разград	351	169	182	825	450	375	-474	-281	-193	47267	-10,0
2018	Разград	396	207	189	768	390	378	-372	-183	-189	46720	-8,0
2019	Разград	380	187	193	704	369	335	-324	-182	-142	46216	-7,0
2020	Разград	349	183	166	950	498	452	-601	-315	-286	45780	-13,1
2021	Разград	346	166	180	1049	537	512	-703	-371	-332	45259	-15,5

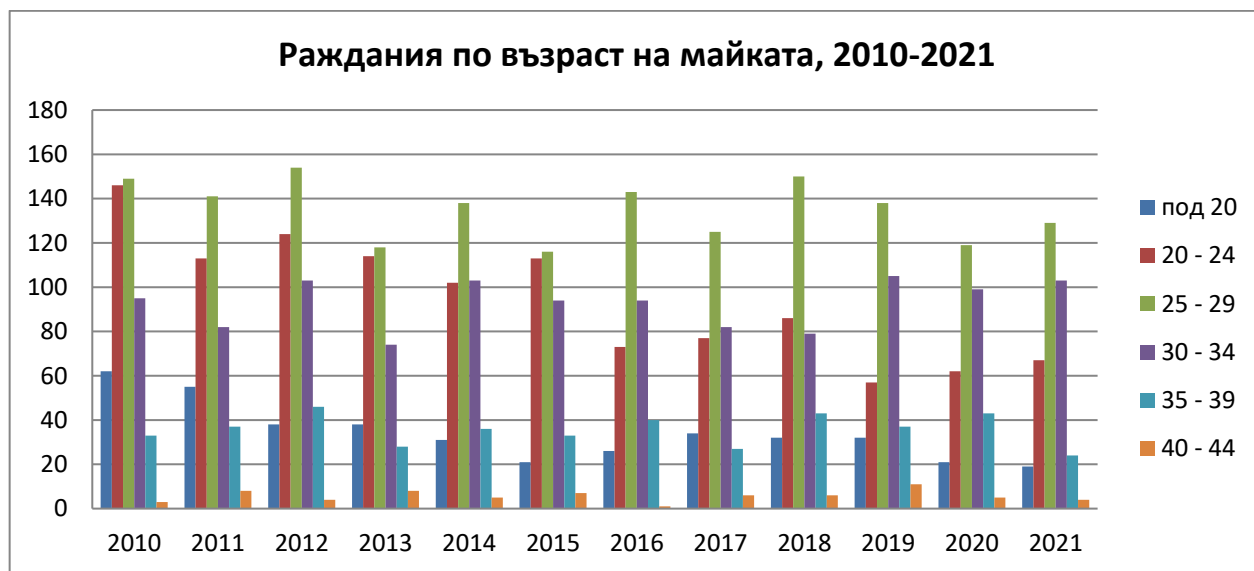
¹⁴ Източник: Инфостат, ЕСТЕСТВЕНО ДВИЖЕНИЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО ПО ОБЛАСТИ И ОБЩИНИ, https://infostat.nsi.bg/infostat/pages/reports/query.jsf?x_2=527 и НСИ, Естествено движение на населението по области, общини и пол, <https://www.nsi.bg/bg/content/2987/естествено-движение-на-населението-по-области-общини-и-пол>

¹⁵ Коефициент на естествен прираст - показва промяната на броя на населението (за всеки 1000 души) в следствие на разликата в броя на новородените и починалите на дадена територия лица. Формула: $((P - \Pi) / \text{СГН}) * 1000$ където P=родени; Π =починали; СГН= СРЕДНОГОДИШНО НАСЕЛЕНИЕ за община Разград.

Раждания по възраст на майката¹⁶ – преобладаващата възраст на ражданията е „25-29”. Ражданията „под 20” не са толкова чести. Във възрастовият диапазон „45+” има регистрирани само две раждания за целият период (таблица 12). Коефициентът на раждаемост¹⁷ е с най-ниски стойности 7,43 ‰ през 2017 г., а с най-високи стойности 9,34 ‰ през 2012 г. През 2020 и 2021 г. коефициентите на раждаемост са близки 7,62 ‰ и 7,64 ‰ (таблица 13)

таблица 12. Раждания по възраст на майката, 2010-2021

Годи на	Общини	Общо	Възраст на майката							непоказан а
			под 20	20 - 24	25 - 29	30 - 34	35 - 39	40 - 44	45 +	
2010	Разград	488	62	146	149	95	33	3	-	-
2011	Разград	436	55	113	141	82	37	8	-	-
2012	Разград	469	38	124	154	103	46	4	-	-
2013	Разград	380	38	114	118	74	28	8	-	-
2014	Разград	415	31	102	138	103	36	5	-	-
2015	Разград	385	21	113	116	94	33	7	1	-
2016	Разград	378	26	73	143	94	40	1	1	-
2017	Разград	351	34	77	125	82	27	6	-	-
2018	Разград	396	32	86	150	79	43	6	-	-
2019	Разград	380	32	57	138	105	37	11	-	-
2020	Разград	349	21	62	119	99	43	5	-	-
2021	Разград	346	19	67	129	103	24	4	-	-

фигура 9. Раждания по възраст на майката, 2010-2021

¹⁶ Източник: Инфостат, ЖИВОРОДЕНИ ПО ВЪЗРАСТ НА МАЙКАТА (5 ГОДИШНИ ГРУПИ), ОБЛАСТИ И ОБЩИНИ, https://infostat.nsi.bg/infostat/pages/reports/query.jsf?x_2=1027

¹⁷ Коефициентът на раждаемост (КР) се измерва в промили (‰) и показват броя живородени деца (ЖД) на всеки 1000 души от средногодишното население (СН). Формула: $КР (‰) = ЖД / СН * 1000$

таблица 13. Живородени, коефициент на раждаемост, 2010-2021 г.

Община Разград, Живородени, коефициент на раждаемост, 2010-2021 г.			
Години	общо	Средногодишно население / Общо	Коефициент на раждаемост ‰
2010	488	54319	8,98
2011	436	50795	8,58
2012	469	50219	9,34
2013	380	49703	7,65
2014	415	49169	8,44
2015	385	48549	7,93
2016	378	47887	7,89
2017	351	47267	7,43
2018	396	46720	8,48
2019	380	46216	8,22
2020	349	45780	7,62
2021	346	45259	7,64

Смъртност - общата смъртност сочи най-високи показатели за 2021 г. 1049 и за 2020 г. 950, а най-ниски стойности има за 2013 г. 699. Разделението на данните по полов признак показва, че при мъжете има по-висока смъртност¹⁸ (таблица 14). За периода 2010-2021 г. са починали общо 28 деца до 1 година¹⁹. Коефициента на обща смъртност²⁰ на 1000 души от населението показва, че за 2020 г. и 2021 г. се отбелязват най-високи стойности – 20,8 ‰ и 23,2 ‰ /промила/. Коефициент на детска смъртност²¹ отбелязва за 2020 г. и 2021 г. стойности от 2,9 ‰ /промила/. (таблица 15)

таблица 14. Умирения, пол, коефициент на смъртност, 2010-2021 г.

Община Разград, умирения, пол, коефициент на смъртност, 2010-2021					
Година	Общо	Мъже	Жени	Средногодишно население / Общо	Коефициент на смъртност ‰
2010	722	387	335	54319	13,3
2011	719	369	350	50795	14,2
2012	732	375	357	50219	14,6
2013	699	374	325	49703	14,1
2014	734	386	348	49169	14,9
2015	798	410	388	48549	16,4
2016	735	384	351	47887	15,3
2017	825	450	375	47267	17,5
2018	768	390	378	46720	16,4

¹⁸ Източник: Инфостат, УМИРАНИЯ ПО ОБЛАСТИ, ОБЩИНИ И ПОЛ, https://infostat.nsi.bg/infostat/pages/reports/query.jsf?x_2=1033

¹⁹ Източник: Инфостат, ЕСТЕСТВЕНО ДВИЖЕНИЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО ПО ОБЛАСТИ И ОБЩИНИ, https://infostat.nsi.bg/infostat/pages/reports/query.jsf?x_2=527

²⁰ Коефициентът на смъртност (КС) се измерва в промили (‰) и показват броя починали (П) на всеки 1000 души от средногодишното население (СН). Формула: $КС (‰) = \frac{П}{СН} * 1000$

²¹ Коефициент на смъртност при деца до 1 г. (КСД) се измерва в промили и показва броя починали деца (ПД) на всеки 1000 живородени от живородените (ЖР) за година.). Формула: $КСД (‰) = \frac{ПД}{ЖР} * 1000$

2019	704	369	335	46216	15,2
2020	950	498	452	45780	20,8
2021	1049	537	512	45259	23,2

таблица 15. Коэффициент на смъртност при деца до 1 г., общо, 2010-2021 г.

Години	Живородени (брой)	Умрели деца на възраст до 1 година (брой)	Коэффициент на детска смъртност/Общо/на 1000 души от населението/ ‰
2010	488	5	10,2
2011	436	2	4,6
2012	469	2	4,3
2013	380	3	7,9
2014	415	4	9,6
2015	385	2	5,2
2016	378	-	-
2017	351	2	5,7
2018	396	4	10,1
2019	380	2	5,3
2020	349	1	2,9
2021	346	1	2,9

Обобщение на демографските данни: Данните за населението в община Разград показват процес на намаляване. Данните се потвърждават от Преброяване 2021, като за 10 години населението е намаляло с -7437 души. Намаляването на населението е процес наблюдаван в почти цяла България.

Механичният прираст запазва отрицателни стойности в почти целият период. Миграционните процеси на вътрешна и външна миграция са постоянни и са продиктувани от търсенето на по-добро заплащане на трудът. Работната сила се ориентира към по-големите индустриални и производствени центрове.

Процесът на застаряване на населението оказва своето влияние, наблюдава се постепенен спад на населението в трудоспособна възраст, от една страна и увеличаване над трудоспособна възраст от друга. Тенденцията се потвърждава от преброяването – нараства дела на хората в пенсионна възраст и намалява дела на хората в трудоспособна възраст. Това от своя страна оказва натиск върху социалните и осигурителни системи. До някъде оказва влияние и върху икономиката и инвестиционните процеси, с оглед на това, че инвеститорите трудно си осигуряват необходимата работна ръка за реализиране на бизнес планове.

Населението в община Разград е предимно градско, около 63% от жителите са адресно регистрирани в гр. Разград. Сред по-големите села в общината са Дянково, Стражец, Раковски, Гецово, Ясеновец. Данните от Преброяване 2021 г. показват, че 67% от преброилите се са от гр. Разград, съответно 33% са от селата.

Естественият прираст за целият период е с отрицателни стойности.

Прогнозите за населението в област Разград²², за периода 2020-2030 г. и в трите хипотези сочат намаление. При хипотеза за конвергентност намалението е с 10579, при хипотеза за

²² Източник: https://infostat.nsi.bg/infostat/pages/reports/query.jsf?x_2=236

относително ускоряване намалението е с 9144, при хипотеза за относително забавяне намалението е с 11275.

таблица 16. Прогноза за населението в област Разград и пол, 2020, 2030 г.

ПРОГНОЗА ЗА НАСЕЛЕНИЕТО ЗА ОБЛАСТ РАЗГРАД И ПОЛ, 2020, 2030				
		(брой)		
	Години	2020	2030	
I вариант (при хипотеза за конвергентност)	Общо	111130	100551	10579
	Мъже	54110	48811	5299
	Жени	57020	51740	5280
II вариант (относително ускоряване)	Общо	111336	102192	9144
	Мъже	54218	49666	4552
	Жени	57118	52526	4592
III вариант (относително забавяне)	Общо	111031	99756	11275
	Мъже	54058	48402	5656
	Жени	56973	51354	5619

Данни за етническата характеристика на населението в община Разград: Официални данни за етническата принадлежност на гражданите в България се събират при процеса на Преброяване на населението и жилищният фонд. Последно такова е провеждано през 2011 г. и официалните публикувани данни са от тогава. Неофициални данни от Преброяване 2021 г., етническа характеристика позволява да се направи известно сравнение на основни показатели като етническа принадлежност и майчин език.

Разпределението на населението в община Разград по етнически групи показва три основни групи на база самоопределяне: българска, турска и ромска (фигура 10). Ромската етническа група е най-малка, с около 3% присъствие. Данните от 2021 г. показват приблизително същото съотношение, но с 3557 по-малко самоопределили се, което е приблизително 7,5 % спрямо 2011 г.

Население в община Разград по етническа принадлежност към 7 септември 2021 г. и 2011 г.								
Община	Общо	Етническа група				Не мога да определя	Не желая да отговоря	Непоказана
		Българска	Турска	Ромска	Друга			
Разград 2021	43 658	26 063	12 633	1 410	441	119	808	2 184
Разград 2011	47 215	30 660	14 296	1 549	264	446		

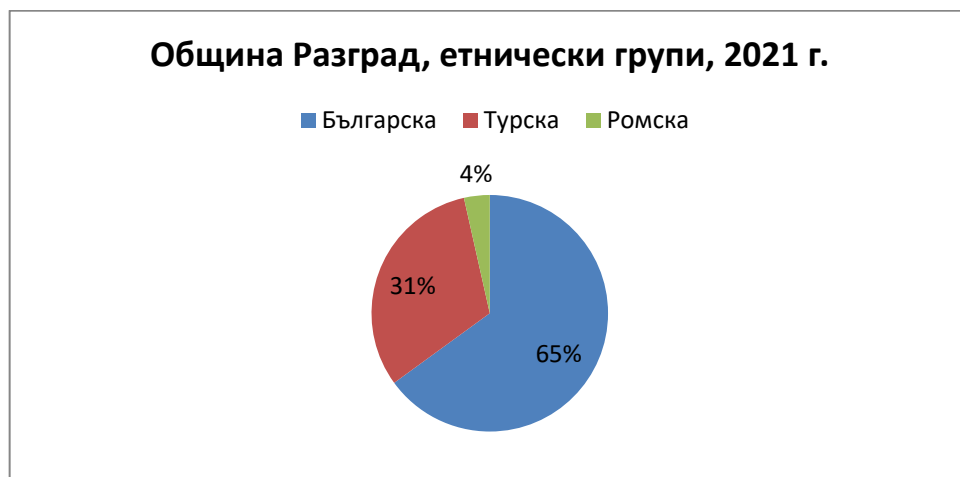
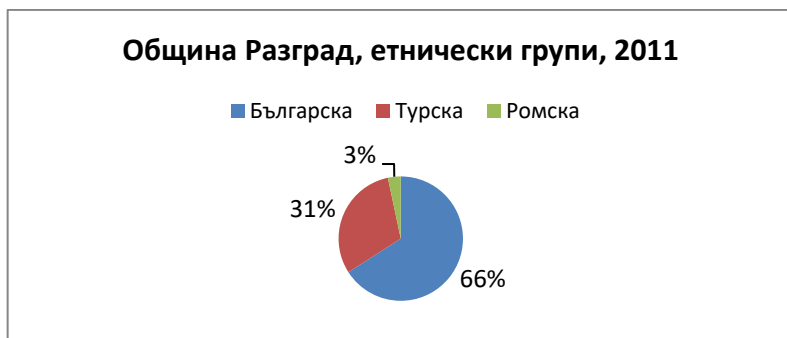

Таблица 17. Брой на населението по етническа група и местоживее по според преброяване на населението от 2011 г.

Община ²³	Етнически групи					Общо самоопределили се
	Българска	Турска	Ромска	Друга	Не определя се	
Разград	30660	14296	1549	264	446	47215

²³ Източник на информацията: НСИ

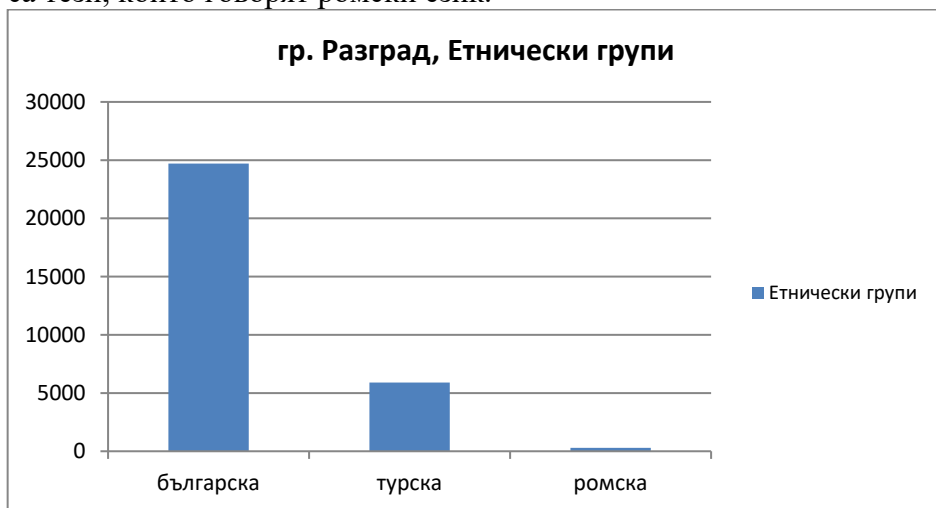

фигура 10. Етнически групи в %

Разпределението на етническите групи по населени места показва следната картина. В гр. Разград преобладава българският етнос с около 79 %, турският 18,9 %, ромският 0,92 % (*Таблица 18* и фигура 11). В останалите населени места на община Разград разпределението на етническите групи е следното (*Таблица 18* и фигура 12):

1. Българска етническа група е с водещо присъствие е в селата Балкански, Благоево, Гецово, Дряновец, Осенец, Островче, Побит камък, Пороище, Просторно, Топчии, Ушинци, Черковна;
2. Турска етническа група е с водещо присъствие е в селата Дянково, Киченица, Липник, Мортагоново, Недоклан, Радинград, Раковски, Стражец, Ясеновец;
3. Ромска етническа група - няма населени места където ромската етническа група да е с доминиращо присъствие. Селата с по-голям брой самоопределили се като роми са Раковски, Стражец, Ясеновец.

Проведената фокус-група с местни жители на с. Ясеновец отчита, че в селото живеят около 3000-3500 души. Голяма част от населението е мигрирало в Белгия, Германия, Холандия, Франция. Местните жители се самоопределят като роми-мюсюлмани и говорят турски, малко са тези, които говорят ромски език.

фигура 11. Етнически групи в гр. Разград

фигура 12. Етнически групи в селата

Таблица 18. Население по общини, населени места и самоопределение по етническа принадлежност към 01.02.2011 година²⁴

НАСЕЛЕНИЕ ПО ОБЩИНИ, НАСЕЛЕНИ МЕСТА И САМООПРЕДЕЛЕНИЕ ПО ЕТНИЧЕСКА ПРИНАДЛЕЖНОСТ КЪМ 01.02.2011 ГОДИНА						
Област Община Населено място	Лица, отговорили на доброволния въпрос за етническа принадлежност	Етническа група				Не се самоопределям
		българска	турска	ромска	друга	
РАЗГРАД	47215	30660	14296	1549	264	446
ГР.РАЗГРАД	31226	24701	5902	288	140	195
С.БАЛКАНСКИ	230	219	3	6	0	0
С.БЛАГОЕВО	525	464	56	3	0	0
С.ГЕЦОВО	1715	1696	5	0	11	3
С.ДРЯНОВЕЦ	536	510	0	9	14	3
С.ДЯНКОВО	2662	164	2423	0	0	42
С.КИЧЕНИЦА	661	46	586	6	0	23
С.ЛИПНИК	497	40	453	0	0	4
С.МОРТАГОНОВО	931	0	885	0	0	8
С.НЕДОКЛАН	191	30	161	0	0	0
С.ОСЕНЕЦ	807	755	3	21	25	3
С.ОСТРОВЧЕ	97	96	0	0	0	0
С.ПОБИТ КАМЪК	201	192	7	0	0	0
С.ПОРОЙЩЕ	359	355	0	0	0	0
С.ПРОСТОРНО	131	121	0	9	0	0
С.РАДИНГРАД	260	41	217	0	0	0
С.РАКОВСКИ	1862	81	1454	281	0	0
С.СТРАЖЕЦ	1359	325	822	125	65	22
С.ТОПЧИИ	372	361	0	0	0	8
С.УШИНСКИ	287	286	0	0	0	1
С.ЧЕРКОВНА	97	90	6	0	0	0
С.ЯСЕНОВЕЦ	2209	0	1310	766	0	82
Общо брой на населението	47215	30573	14293	1514	255	394

²⁴Виж в „http://www.nsi.bg/census2011/PDOCS2/Census2011_ethnos.xls” - източник на информация е НСИ

Съгласно данни от извършеното преброяване през 2011 г., населението на Община Разград, разделено по етнически групи и възрастов признак, има следния вид²⁵:

Таблица 19. Население на Община Разград по етническа група и възрастов признак

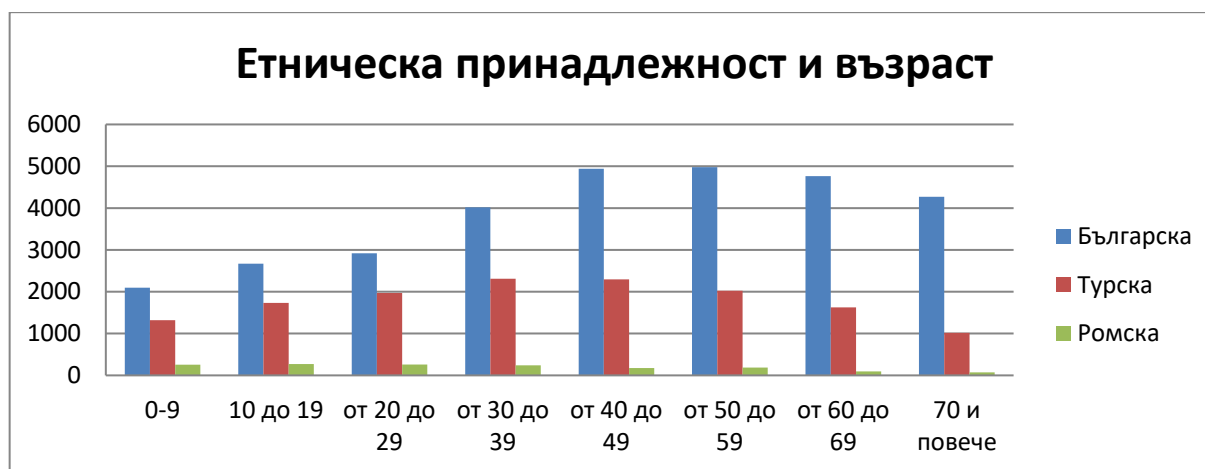
Община етническа група	Общо	Възраст (в навършени години)							
		0-9	10 до 19	от 20 до 29	от 30 до 39	от 40 до 49	от 50 до 59	от 60 до 69	70 и повече
Разград	51095	4548	5292	5802	7255	8025	7706	6857	5610
в т.ч. отговорили	47215	3901	4747	5227	6651	7490	7271	6540	5388
Българска	30660	2096	2671	2921	4018	4940	4979	4764	4271
Турска	14296	1318	1733	1970	2312	2294	2023	1627	1019
Ромска	1549	256	271	261	239	174	185	93	70
Друга	264	19	27	29	31	44	56	35	23
Не се самоопределям	446	212	45	46	51	38	28	21	5

Разпределението на етническите групи по възраст показва следните особености:

Българите имат най-ниски показатели във възрастовите категории до 39 години (фигура 14);

Ромите имат най-високи показатели във възрастовите категории до 29 години (фигура 16).

Най-високи показатели се отчитат за българите за категориите от 50-59 до 70 и повече години. Най-ниски показатели ромите отчитат при категориите от 50-59 до 70 и повече години. Данните показват, че ромската общност разполага с ресурс от млади хора.

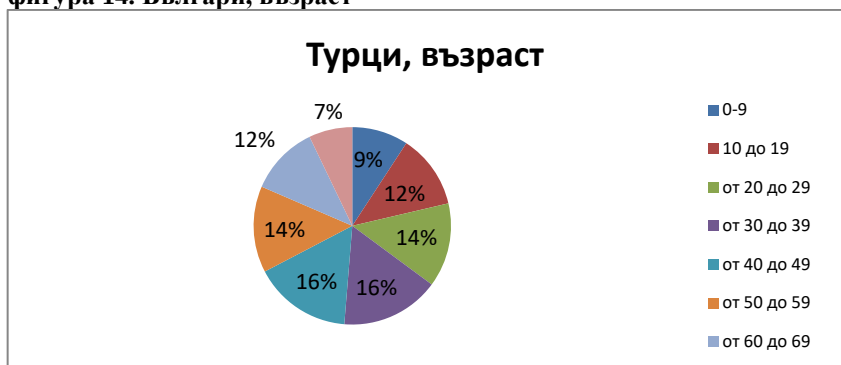

фигура 13. Етническа принадлежност и възраст

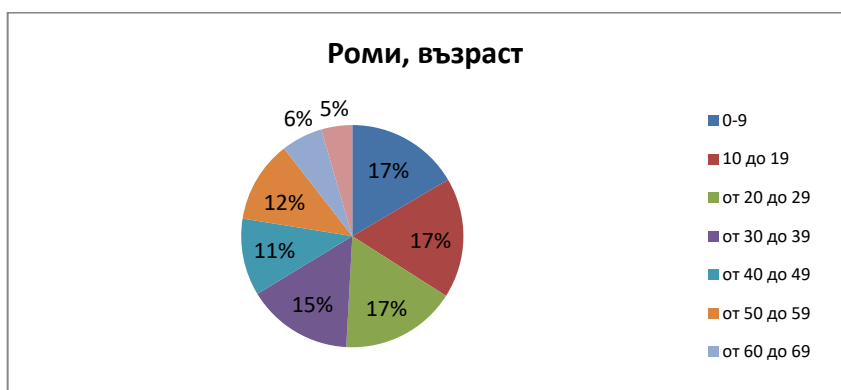
²⁵ Виж в Преброяване на населението и жилищния фонд през 2011 година, Том 3/Книга 17. Разград: стр. 56

фигура 14. Българи, възраст

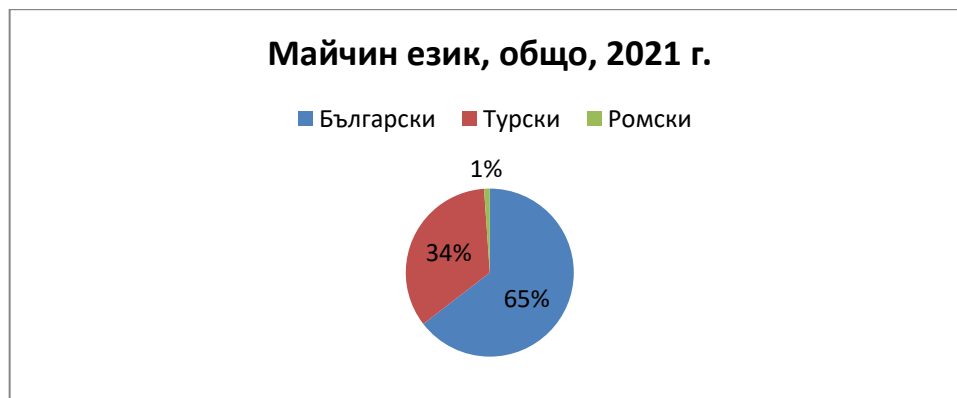
фигура 15. Турци, възраст

фигура 16. Роми, възраст

Население в община Разград по майчин език към 7 септември 2021 г. и 2011 г.								
		Майчин език				Не мога да определя	Не желая да отговоря	Непоказана
Община	Общо	Български	Турски	Ромски	Друг			
Разград 2021	43658	25787	13742	437	305	69	552	2766
Разград 2011	47046	30510	14707	1 118	349	362		

Характерно за показателя Майчин език, общо между 2021 и 2011 г. е, че населението намалява, а заявите като майчин език ромския през 2011 г. са били около 2,3 %, а през 2021 г. те са около 1 %.

Диференцирането на населението на Община Разград по признак „Майчин език” и „Възраст” има следния вид²⁶.

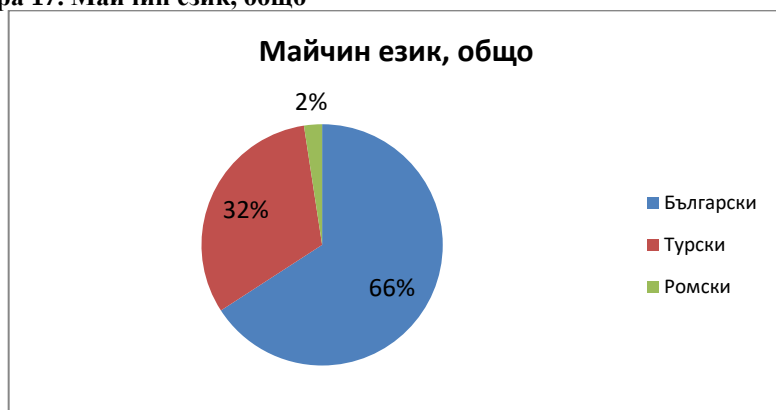
Таблица 20. Население на Община Разград по майчин език и възраст

Община Майчин език	Общо	Възраст (в навършени години)							
		0-9	от 10 до 19	от 20 до 29	от 30 до 39	от 40 до 49	от 50 до 59	от 60 до 69	70 и повече
Разград	51095	4548	5292	5802	7255	8025	7706	6857	5610
В т.ч. отговорили	47046	3863	4727	5210	6629	7476	7256	6520	5368
Български	30510	2078	2656	2893	4019	4913	4971	4735	4245
Турски	14707	1365	1801	2062	2351	2358	2060	1661	1049
Ромски	1118	192	200	180	185	118	135	62	46
Друг	349	31	37	44	33	63	73	44	24
Не се самоопределят	362	197	30	31	41	24	17	18	4

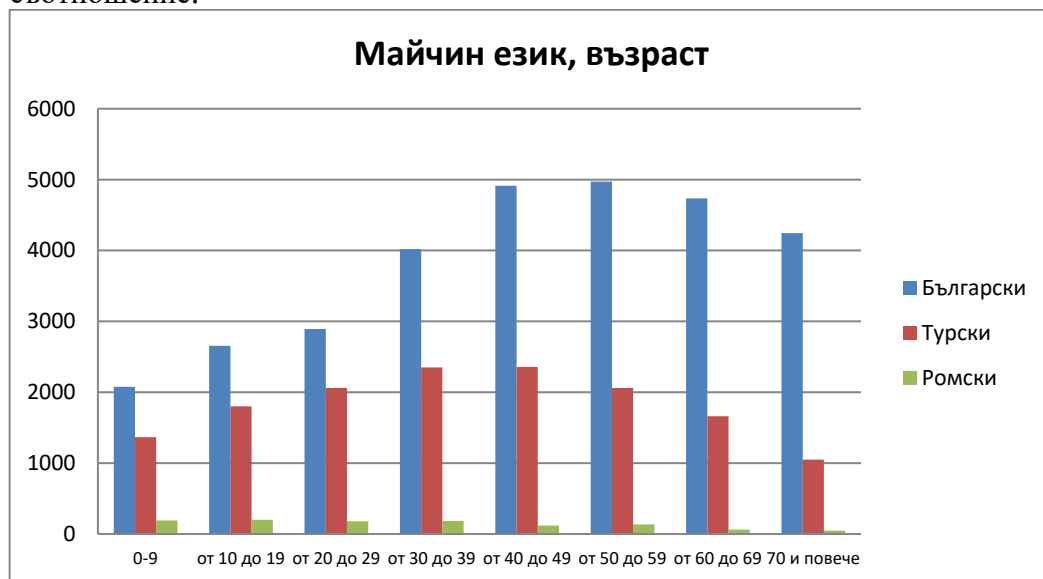
В категория майчин език (фигура 17. Майчин език, общо) се откроява, че 66 % от анкетираните посочват българският език за майчин, съответно 32 % посочват турски като майчин език, а 2 % заявяват като майчин език ромски. Общо самоопределилите се като роми са 3 %, което показва, че 1 % от ромите не разпознават ромския език като майчин.

²⁶ Виж в Преброяване на населението и жилищния фонд през 2011 година, Том 3/Книга 17. Разград: стр. 61

фигура 17. Майчин език, общо

По възрастова категория и майчин език етническите общности имат следното съотношение:

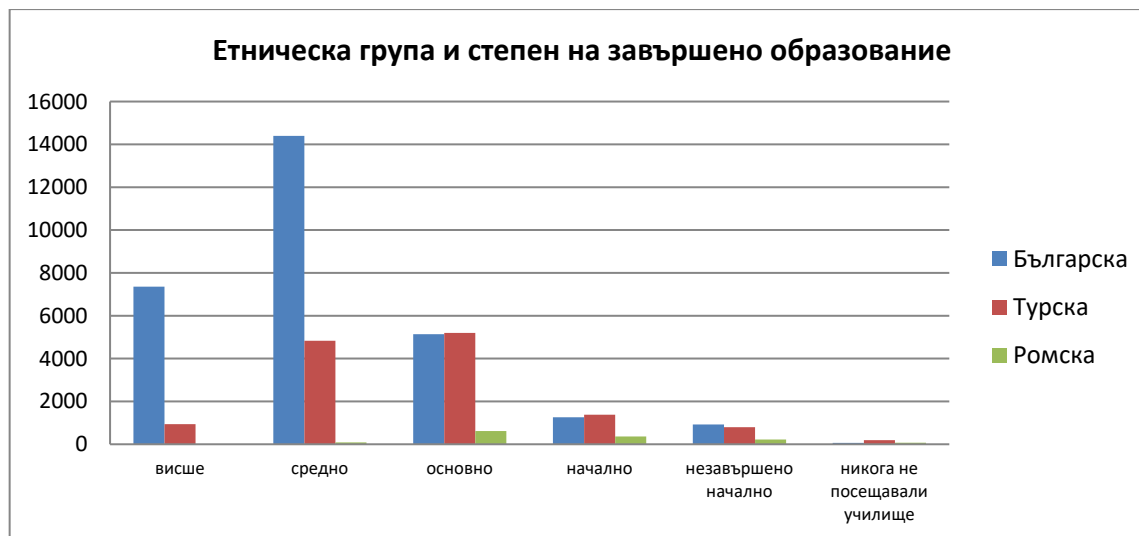

фигура 18. Майчин език, възраст

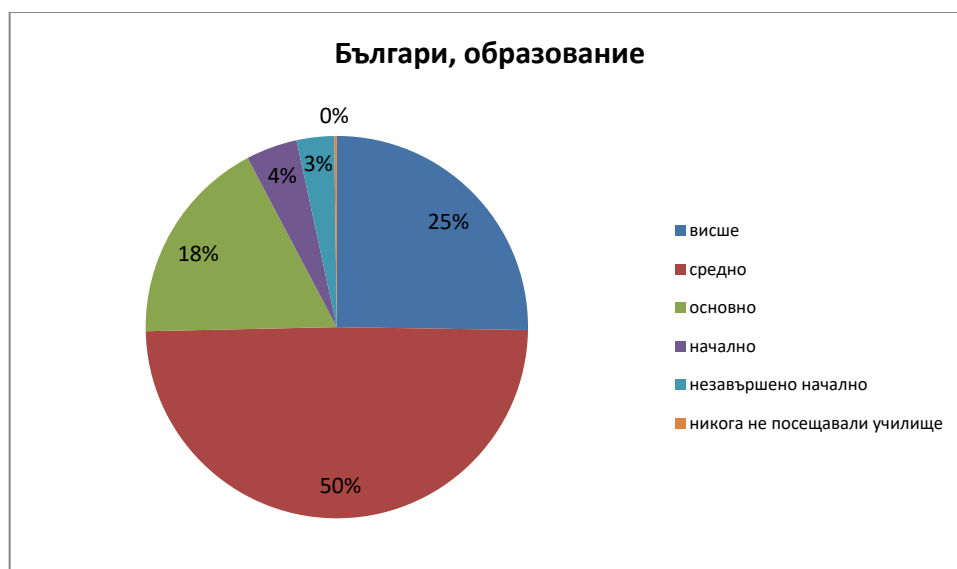
Таблица 21. Население на 7 и повече навършени години по етническа група и степен на завършено образование

Население на 7 и повече навършени години по етническа група и степен на завършено образование								
Община етническа група	Общо	степен на завършено образование					никога не посещавали училище	Дете
		висше	средно	основно	начално	незавършено начално		
Разград	47854	8791	20789	12126	3391	2293	376	88
В т.ч. отговорили	44460	8360	19494	11119	3060	2015	341	71
Българска	29176	7356	14400	5135	1264	922	65	34
Турска	13369	940	4833	5201	1380	797	191	27
Ромска	1378	8	90	620	361	221	72	6
Друга	253	44	92	57	30	17		
Не се самоопределям	284	12	79	106	25	58		

Данните за образование и етническа принадлежност показват следните особености: От гледна точка на отделните етнически категории, българите имат най-високи стойности за висше и средно образование (фигура 20), докато ромите в своята категория показват най-ниски стойности за висше и средно образование (фигура 22). Най-високи стойности при ромите има в основно, начално, незавършено начално и никога не посещавали училище.

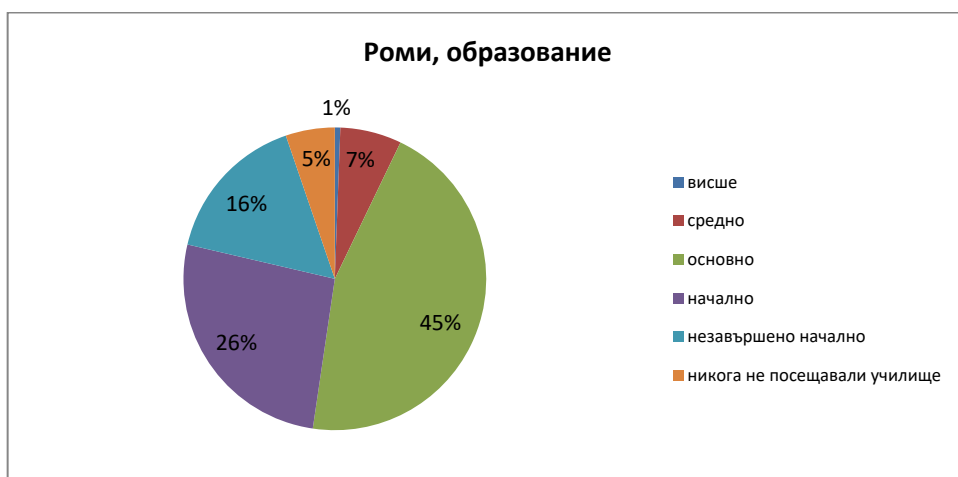
фигура 19. Етническа група, завършено образование

фигура 20. Българи, образование

фигура 21. Турци, образование

фигура 22. Роми, образование

Обобщение на данни от етническа характеристика: Могат да се открият три основни етнически групи сред населението в община Разград - българска, турска и ромска. Българите населяват предимно гр. Разград (81 % живеят в града, а 19 % в селата). При турците съответно 41 % живеят в града, а 59 % в селата. При ромите 19 % живеят в града, а 81 % в селата. Разпределението по населени места показва, че ромите са с по-голямо присъствие в няколко населени места. Общата характеристика на ромската етническа група в община Разград сочи една общност съставляваща **3,28 %** от всички самоопределили се. Тенденцията се запазва и през 2021 г.

Не всички роми определят ромският език като майчин. Вероятно част от тях предпочитат да се причисляват към турския етнос. При преброяване 2021 г. заявили ромски език като майчин са около 1 %. За сравнение 2011 г. посочилите ромски като майчин са били около 2%.

По възрастова категория личи, че ромите имат по-голямо присъствие в категориите до 29 години, и съответно най-ниско в категориите от 50 до 70 и повече години, което говори за ресурс от млади хора.

По образователни степени личи, че ромите имат по-голямо присъствие в основните и по-ниски степени на образование. Тук трябва да се уточни, че използваните официални данни от преброяване на населението са от 2011 г. През изминалите 10 години България проведе множество реформи в образованието - въведе целодневна форма на обучение, предприе мерки за ограничаване на сегрегираните училища, използва средства и ресурси от национални и европейски програми за да подобри образователните условия. Наблегна на мултикултурното образование, с цел да разкрие спецификите на различните етноси и спомогне за приобщаващото образование. Това допринесе повече деца от различни етнически групи да подобрят образованието си и да завършат по-високи образователни степени.

2. Образование

Данни за образованието в община Разград според Преброяване 2021 г.

таблица 22. Грамотност на населението на 9 и повече години, Преброяване 2021 г.

ГРАМОТНОСТ НА НАСЕЛЕНИЕТО НА 9 И ПОВЕЧЕ ГОДИНИ ПО СТАТИСТИЧЕСКИ РАЙОНИ, ОБЛАСТИ И ОБЩИНИ					
	(брой)			2021	
	Общо	Грамотни лица	Неграмотни лица	Грамотни лица - %	Неграмотни лица - %
Област Разград	95570	93870	1700	98,22%	1,78%
Община Разград	40353	40032	321	99,20%	0,80%

Данните от Преброяване на населението 2021 г. показват, че в процентно съотношение 99,20 % от населението на община Разград е грамотно, а 0,80 % неграмотно.

таблица 23. Образователна структура на населението на 7 и повече години по степени на образование. Преброяване 2021 и 2011

ОБРАЗОВАТЕЛНА СТРУКТУРА НА НАСЕЛЕНИЕТО НА 7 И ПОВЕЧЕ ГОДИНИ ПО СТЕПЕН НА ОБРАЗОВАНИЕ И ПО СТАТИСТИЧЕСКИ РАЙОНИ, ОБЛАСТИ И ОБЩИНИ											
	(брой)						2021				
	Общ о	Висше образован ие	Средно образован ие	Основ но	Начално и по-ниско образован ие	Дете до 7 години вкл., което още не посеща ва училищ е	Висше образован ие	Средно образован ие	Основ но	Начално и по-ниско образован ие	Дете до 7 години вкл., което още не посеща ва училищ е
Облас т Разгра д	97369	15309	41578	27283	13163	36	15,72%	42,70%	28,02%	13,52%	0,04%
Общи на Разгра д	41131	9680	19667	7696	4076	12	23,53%	47,82%	18,71%	9,91%	0,03%
	2011										
Общи на Разгра д	47854	8791	20789	12126	3391	2757 ²⁷	18,37%	43,44%	25,34%	7,09%	5,76%

²⁷ Данните включени в графа „Дете до 7 години вкл., което още не посещава училище“ за 2011 г. обединяват данните за „незавършено начално“, „никога не посещавали училище“, „Дете“ от Преброяване 2011 г.

Разпределени по степени на образование и сравнени по години на преброяване 2011 – 2021 г. данните показват, че в община Разград има повишаване на населението с висше образование – 2011 г. техният дял е бил 18,37 %, а 2021 г. притежаващите висше образование са 23,53 %, което е повишение с 5,16 %. При средно образование – 2011 г. 43,44%, а 2021 г. 47,82%, което е повишение с 4,38%. При основно образование - 2011 г. 25,34%, а 2021 г. 18,71%, което е намаление с 6,63%.

Обобщение от фокус-групите

За с. Ясеновец участниците споделиха следното. „Деца посещават редовно детска градина. В селото има основно училище, което осигурява основно образование до 7 ми клас. Деца ходят редовно на училище. Присъстващите споделят, че сред учениците се забелязва проблем, който е с национален характер, а именно функционалната неграмотност. Един от присъстващите сподели, че една от детските градини в Разград е отказвала да приема дете от с. Ясеновец. За причина е била посочена районирането. Един от присъстващите сподели, че такъв проблем се среща и в училищната система в гр. Разград. Препоръчително е назначаване на образователни медиатори в училищата и детските градини, които да подпомагат процеса между родители и училище. Присъстващите споделиха, че в селото вече почти няма ранни съжителства. Над 80 % от децата завършват средно образование. Вече има и студенти. Участниците във фокус – групата изразиха нужда от повече учители – роми, които да работят в селото. Съществена част от възрастните в трудоспособна възраст са с основно образование. Има и със средно образование.“

За гр. Разград участниците в проучването споделиха следното. „деца посещават редовно детска градина и училище. И тук, присъстващите споделиха за проблем с районирането, което води до индивидуални проблеми между родители и училище. Нужни са мерки за повишаване на нивото на толерантността към различните етноси, като тези мерки трябва да се реализират от предучилищната и училищна образователна система. Присъстващите отбелязаха, че ромските деца от гр. Разград посещават предимно основни училища „Н. Й. Вапцаров“ и „Ив. С. Тургенев“. Споделиха още, че ромските деца, живеещи в селата, съставни на общината предпочитат основните училища „Никола Икономов“ и „Отец Паисий“. И на тази среща беше съобщено за проблем с функционалната неграмотност, особено в селата на общината Разград. Много често децата в 8-ми клас не владеят книжовно езика. Бяха споделили и генерални коментари към образователната система, а именно, че училищата имат занижени критерии към учениците.“

В отговор на констатираните резултати се извеждат следните препоръчителни мерки за образование:

- Осигуряване на допълнително обучение по български език за деца в предучилищна и училищна възраст, за които българският език не е майчин;
- Въвеждане на образователни медиатори с подходящи умения и подготовка за работа с родители в системата на предучилищното и училищното образование;
- Провеждане на обучения за повишаване на компетенциите на педагогическите специалисти за интеркултурен образователен процес;
- Обучение с нови учебници по методология, съобразени с нуждите на децата – билингви;
- Насърчаване участието на родителите в образователния процес чрез включване на повече родители – роми в училищните настоятелства/родителски клубове.

Обучението в училищата се извършва на официалния език. В учебните програми по майчин език е възможно да се изучава ромски, турски, арменски и иврит от I до VII клас. В учебната програма по майчин език ромски за I клас е заложено, че преодоляването на езиковата бариера, наложена от недостатъчната степен на владение на официалния книжовен български език, налага ползването на синхронния превод от български на ромски и обратно като осъзната необходимост за успешни образователно-възпитателни взаимодействия с учениците. Изучаването на майчин език е по желание на родителите на учениците и може да се осъществява в избираемите учебни часове и/или във факултативните учебни часове.

Няма райониране за детските градини в община Разград. В Наредба № 27 за условията и реда за записване, отписване и преместване на децата в общинските детски градини на територията на община Разград, в Раздел II Записване и постъпване на деца в общинските детски градини на територията на община Разград, в чл. 22, ал. 3 са описани критерии, които дават предимство на децата при записване, като в т. 9 е включен критерий „Децата с настоящ адрес по местоживее в района на детската градина“ (близостта на настоящия адрес по местоживее до съответната детска градина).

Обща картина на училищната мрежа

Образователната политика на община Разград е израз на държавната политика, но на местно ниво е насочена към осигуряване на равен достъп за развитие на всички деца и ученици, живеещи на територията на общината.

В обхвата на образователната политиката на Община Разград попада осигуряването на качествена образователна инфраструктура. Последната включва институции в сферата на предучилищното, общото, профилираното и професионалното образование – ясли, детски градини, различни видове училища и центрове за подкрепа за личностно развитие. Училищата и детските градини в община Разград имат достатъчен капацитет за пълното обхващане на децата и учениците. През учебната 2021/2022 година училищната мрежа в община Разград обхваща 2 ясли, 20 детски градини, 21 училища, от които 16 са общински. От 16-те общински училища - 11 са основни, като 5 са в гр. Разград и 10 - в други населени места на общината.

Средните общински училища са пет: 2 профилирани гимназии – ПГПЧЕ „Екзарх Йосиф” - с „чуждоезиков” профил и ППМГ „Акад. Н. Обрешков” - с профил „природоматематически”; Спортно училище; Средно училище „Христо Ботев” и 1 професионална гимназия - ПГССХВТ „Ангел Кънчев”. Останалите 5 професионални гимназии са държавни училища - ПГХТБТ „М. Кюри“, НПТГ „Ш. Петъфи“, ПГТС „Хр. Смирненски“, ПГО „Станка Николица Спасо-Еленина“ и ПГИ „Р. Шуман“. Всички училища, намиращи се на територията на община Разград са на едносменен режим на обучение, съгласно изискванията на Министерството на образованието и науката.

таблица 24. Структура на мрежата от училища и детски градини на територията на община Разград през 2022 г.

16 Общински училища					5 Държавни училища	Общински и детски градини
11 основни училища	2 профилирани гимназии	1 средно училище	1 спортно училище	1 професионална гимназия	5 професионални гимназии	20

За развитието на интересите, способностите, компетентностите и изявата на децата и учениците от община Разград в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта се предлагат извънкласни дейности в три центъра за подкрепа за личностно развитие: ЦПЛР-Център за работа с деца, ЦПЛР-Център за ученическо, техническо и научно творчество и ЦПЛР-Ученическа спортна школа.

По данни от Националната електронна информационна система за предучилищно и училищно образование (НЕИСПУО) към 01.12.2021 г в училищата учебната 2021/2022 година са започнали 6 091 ученици от I до XII клас в дневна, самостоятелна, индивидуална и комбинирана форма на обучение, от които 4 572 са ученици в общински училища, а 1519 – в държавните училища. Към 01.12.2021 г. броят на първокласниците е бил 442 ученици.

Към началото на 2022/2023 година (*данните са към 09.09.2022 г.*) броят на учениците в общински училища е 4 397 ученици и в държавни училища 1 338 ученици, общо 5 735. За учебната 2022/2023 година (*по данни от ГРАОН*) броят на подлежащите на задължително обучение в I клас е 436 деца.

В 20-те детски градини, като институции от системата на предучилищното и училищното образование, се отглеждат, възпитават, социализират и обучават деца от 2-годишна възраст до постъпването им в I клас в съответствие с държавния образователен стандарт за предучилищното образование и ЗПУО (Закон за предучилищното и училищното образование). 10 от детските градини се намират в селата на община Разград, а останалите 10 детски градини са в град Разград. Освен подготвителни целодневни групи в детските градини, подготвителна целодневна група има в ОУ „Ив. С. Тургенев“, гр. Разград, а полудневна подготвителна група – в ОУ „Св. св. Кирил и Методий“, село Ясеновец.

По проекто-образец за учебната 2022/2023 година (*данни към септември 2022 г.*) общият брой деца в детските градини е 1 525 деца (разпределени в 68 групи), като 5-годишните деца са 323 и 6-годишните деца са 388, а в яслените групи на детските градини – 57 деца. За сравнение през учебната 2021/2022 година общия брой деца в детските градини е бил 1 479 деца (без подготвителните групи в училище), разпределени в 65 групи и 57 деца в яслените групи (*натурални показатели по НЕИСПУО към 01.01.2022 Г.*).

Превенция на отпадането от училище

Причините за намаляване броя на учащите се коренят преди всичко в отрицателен прираст на населението както на национално ниво, така и на регионално ниво; миграционните тенденции сред младите жители на община Разград към големите областни центрове и в чужбина в търсене на по-високи доходи и повишаване качеството на живот, което води до застаряване на населението, както и културните нагласи и особености на представителите на етносите (предимно ромското население) в някои от населените места. През последните години немалка част от гражданите с постоянен адрес в община Разград живеят в други населени места, причината за което са ограничените възможности за професионална реализация на млади специалисти с висше образование. Това само по себе си допълнително засилва миграционните нагласи на млади семейства от слабо населени места, които искат да осигурят добро образование за децата си, което от своя страна засилва процеса на обезлюдяване.

Етническият състав на населението в община Разград и региона е смесен – българи, турци и роми. Образователната политика на община Разград е насочена към осигуряване на равен достъп за развитие на всички деца и ученици, без оглед на етническа, расова или религиозна принадлежност. С цел преодоляване на всички негативни тенденции, общината работи в следните насоки:

- Подобряване на образователната среда и предоставяне на съвременни условия за обучение;
- Осигуряване на обхват, условия и средства за допълнителна подкрепа на деца със

специални образователни потребности;

- Осигуряване на условия за извънучилищни занимания, развлечения и спорт за превръщане на училището/детската градина в привлекателно място за децата/учениците;
- Осигуряване на условия за личностна подкрепа на деца в риск, деца с изяви дарби и не на последно място
- работа с родителите на деца от етносите за тяхното приобщаване към училищния живот.

Осигуряването на обхвата на децата в задължителна училищна и предучилищна възраст е един от главните приоритети в образователната политика на Община Разград. В изпълнение на ПМС № 100 от 08.06.2018 г. за създаване и функциониране на *Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст*, със заповед на РУО – Разград всяко населено място на територията на община Разград е включено в район на обхват, като за районите са сформирани екипи за обхват, включващи представители на ангажираните институции. За община Разград районите на обхват и екипите за обхват са 8 на брой. Информацията от извършените обходи с необходимите данни за откриване и обхващане в образователната система на децата и учениците се отразяват в информационна система за развитие на механизма (ИСРМ) в междуинституционалната платформа „Посещаемо и безопасно училище“. В изпълнение на гореспоменатия Механизъм в началото на учебната 2021-2022 г. са обходени 410 адреса на деца и ученици, непосещаващи училище/детска градина. В резултат на извършените обходи е установено:

- деца/ученици заминали в чужбина – 374 деца/ученици;
- записани деца и ученици в ДГ/училища – 14 деца/ученици;
- деца/ученици не открити на адрес – 23 деца/ученици;
- неоткрити и предадени на МВР за работа по механизма – 22 деца/ученици.

Намаляването броя на необхванатите и отпадащите ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст се осъществява и чрез:

- осъществяване на партньорство на общината и училищата с РУО – Разград, Дирекция „Социално подпомагане“- Отдел „Закрила на детето“, ДПС към МВР, НПО и други институции за местни инициативи с цел реинтегриране на вече отпадналите от училище ученици;

- прилагане на мерки заложи в Механизма;
- разработване на механизъм за ежедневно информиране на родителите за отсъствията и закъсненията на децата и учениците;
- осигуряване на безопасна и сигурна среда (охрана и видеонаблюдение в училищата, превенция срещу агресията);
- здравно образование;
- гражданско образование.

Педагогическите екипи на детските градини и училищата в община Разград разработват свои политики за намаляване на процента на напусналите ученици. Успоредно с традиционните механизми за работа и превенция на случаите на преждевременно напускане във все повече ДГ и училища се прилагат нови подходи, добри практики на други педагогически колективи, разработват се проекти, търси се съдействие от родителската общност за подобряване на училищната среда. Предприемат се превантивни мерки и мониторинг за посещаемост в часовете в училищата. Съществува добро взаимодействие на междуинституционално ниво при противообществени прояви или риск от отпадане.

Подобряване на образователната среда и осигуряване на по-добри условия за осъществяване на образователно-възпитателния процес

В община Разград сградният фонд на детските градини и училищата непрекъснато се обновява и се извършват ежегодно текущи ремонти дейности на материално-техническата база.

За осигуряване равен достъп до качествено образование за всички деца в задължителна предучилищна и училищна възраст през 2021-2022 година са осъществени следните дейности от Община Разград:

За всички ученици, които са от населени места, в които няма училище или съответния вид професионална подготовка, като и за децата от детските градини от населени места, в които няма детска градина, е **осигурен транспорт до училище или детска градина**, които са най-близо до съответното населено място в съответствие с нормативните изисквания на Министерство на образованието и науката; **обезпечаване с познавателни книжки, учебни помагала и учебници** на децата във всички групи в детските градини и на учениците от I до VII клас в общинските училища.

През учебната 2021/2022 г. в община Разград броят на здравните кабинети в училищата и детските градини се запазва - общо **36** здравни кабинети, от които **17** в училищата и **19** в детските градини. Броят на квалифицираните медицински специалисти се е увеличил на **34**. Те осигуряват **медицинското обезпечаване на децата и учениците**.

Предучилищното образование в общинските детски градини се осъществява при целодневна организация, при която е **осигурено храненето на децата**. Храненето на децата се осъществява на основание сключени договори с фирми, доставчици на хранителни продукти, като за детските градини в селата договорите се сключва между Община Разград и фирмите, а детските градини на делегиран бюджет си сключват договорите сами. Храната за децата се приготвя на място в детските градини. С цел подобряване на качеството и разнообразието на храната, пълноценното и здравословно хранене на децата общинските детски градини и училища участват в схемите на Държавен фонд „Земеделие“ – схема „Училищен плод“ и схема „Училищно мляко“.

В образователните институции в община Разград с цел подкрепа на личностното развитие се осигурява **обща и допълнителна подкрепа за децата и учениците**. **Общата подкрепа** за личностно развитие включва:

Форми и дейности	Осигурява се от:
1. екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти	всички институции
2. допълнително обучение по учебни предмети при условията на ЗПУО	само училища
3. допълнителни модули за деца, които не владеят български език	само детски градини
4. допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове	само училища
5. консултации по учебни предмети	само училища
6. кариерно ориентиране на учениците	всички институции
7. занимания по интереси	всички институции
8. библиотечно-информационно обслужване	само училища
9. грижа за здравето	всички институции
10. осигуряване на общезитие	училища и общезития
11. поощряване с морални и материални награди	всички институции
12. дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение	всички институции
13. ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения	всички институции
14. логопедична работа	всички институции

Общата подкрепа обединява съществуващите видове образователна среда у нас – образователни институции, центрове за подкрепа за личностно развитие (ЦПЛР), вкл. центрове за специална образователна подкрепа, общезития и други, чиято функция е да подпомагат вътрешната структура за разгръщане на диференцирани подходи за посрещане на разнообразието от образователни потребности. В детската градина и в училището общата подкрепа свързва всички услуги, които представляват базисни грижи за физическото,

психичното и социалното благополучие, както и мотивиращи и развиващи интересите дейности.

Допълнителната подкрепа за личностно развитие включва:

1. Работа с дете и ученик по конкретен случай;
2. Психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна рехабилитация, рехабилитация на комуникативните нарушения и при физически увреждания;
3. Осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти;
4. Предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за учениците със сензорни увреждания;
5. Ресурсно подпомагане.

Допълнителната подкрепа за личностно развитие се предоставя на деца и ученици (чл. 187, ал. 2 от ЗПУО):

1. Със специални образователни потребности;
2. В риск;
3. С изявени дарби;
4. С хронични заболявания.

Допълнителната подкрепа се осигурява от детските градини, от училищата, от центровете за подкрепа за личностно развитие и специализирани обслужващи звена.

За децата и учениците с говорни нарушения е осигурена логопедична подкрепа от специалисти логопеди от Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование – Разград (РЦПППО), както и по Проект BG05M2OP001-3.005-0004 „**Активно приобщаване в системата на предучилищното образование**“, осъществяван с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“. Логопеди са назначени и в някои училища и детски градини - ОУ „Никола Икономов“, гр. Разград, ОУ „И. С. Тургенев“, гр. Разград, ДГ № 2 „Лудогорче“, гр. Разград, ДГ № 4 „М. Палаузов“, гр. Разград и ДГ № 5 „Незабравка“, гр. Разград.

Създаването на условия за активно социално приобщаване на децата от социално уязвими групи е важно условие за привличане и задържане на децата в риск, предвид етническата специфика на разградски регион. С цел успешно интегриране в образователната система на децата, учениците и младежите от етническите малцинства са необходими условия, насърчаващи разкриването на потенциала на всяко дете и ученик за личностно развитие, както и неговата успешна социализация и реализация в живота. В тази връзка усилията са насочени към подобряване на сътрудничеството и взаимодействието между всички заинтересовани страни – местна власт, училища, детски градини, всички други институции, имащи отношение към развитието на децата.

В образователните институции се реализират дейности за подкрепа на развитието на деца и ученици чрез участието на детските градини и училищата в национални програми и проекти. Целта е родителската общност да бъде привлечена в процеса на образователна, социална и трудова реализация на децата и учениците. Прилагат се различни подходи за привличане на родителите за участие в училищния живот не като зрители, а като реални партньори – включване на родителите в срещи на обществени съвети, в съвместни училищни инициативи и открити уроци, за да станат съпричастни към обучението и възпитанието на техните деца и виждайки постигнатите резултати да променят своите нагласи към училището като институция. В някои училища са сформирани родителски клубове и училищни настоятелства с участието на родители на деца от етносите. Работи се в насока сътрудничество и взаимодействие със семействата на деца от уязвими групи за разясняване на ползите от образованието за техните деца, реализиране на планирани от педагогическите екипи образователно-възпитателни дейности, празници, чествания:

Проведени инициативи в ДГ № 8 „Р. Княгиня“, гр. Разград – „От какво имат нужда

децата“, „21 подаръка за децата, които не струват и стотинка“, „Как да бъдем добри слушатели на нашите деца.“, „Защо е добре децата да знаят, че родителите не са перфектни“, чрез които се изграждат условия за психолого-педагогическа подкрепа на децата.

Продължават дейностите по Проект BG05M2OP001-3.005-0004 „**Активно приобщаване в системата на предучилищното образование**“, осъществяван с финансовата подкрепа на ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“, в който са включени всички детски градини на територията на община Разград. Проектът включва различни модули - подпомагане допълнителното обучение на децата, невладеещи добре български език; провеждането на дейности за педагогическа, психологическа и социална подкрепа на деца от уязвими групи; осигуряване на допълнителен педагогически и непедagogически персонал, осигуряване на учебни материали, пособия, помагала и др.

През 2021 г. приключи проект „**С уважение и толерантност напред в образованието**“ на ДГ „Пролет“, с. Стражец към ЦОИДУЕМ КПЗЗ.19-2020, *Приоритет 2 – „Реализиране на интегрирани дейности за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства в уязвимо положение чрез осигуряване на ефективен процес на обхват, задържане и реинтеграцията им образователната система“*. В проекта са включени като участници 50 деца, родители, по-големи сестри и братя, както и доброволци и целия персонал на детската градина. Проектът е насочен към реализиране на дейности за образователна интеграция на социално слабите семейства чрез изграждане на доверие в образователната институция и тяхното задържане в образователната система. Осигуряване на благоприятни условия за съвместна образователна дейност на децата и техните родители от етническите малцинства, насочен към успешна адаптация и социализация за равен старт в обществото.

Проект „**ЗаЕдно училище на толерантността**“, Конкурсна процедура 33.20-2021 **към ЦОИДУЕМ на ОУ „И. С. Тургенев“**, гр. Разград. С реализирането на проекта се постигна развитие на нови извънкласни форми насочени към представяне на етно-културното богатство. Включени бяха напълно доброволно, според интересите и желанията на учениците и това доведе до възпитанието им в дух на толерантност, хуманизъм и приемане на различията чрез средствата на изобразителното изкуство, танцовото изкуство, литературата и игра на шах.

През август 2022 година приключи проект „**Различни, но заедно**“ към ЦОИДУЕМ на ДГ № 2 „Дора Габе“, с. Ясеновец за приобщаване на децата от ромски етнос и техните родители към училищната среда.

ОУ „И. С. Тургенев“, гр. Разград, СУ „Хр. Ботев“, гр. Разград и ОУ „Г. С. Раковски“, с. Раковски, ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, с. Ясеновец, ОУ „Елин Пелин“, с. Стражец **работиха по проект BG05M2OP001-5.001-0001 „Равен достъп до училищно образование в условията на кризи“**, Дейност 2 „Обучение на ученици, вкл. от уязвими групи за придобиване на умения за обучение от разстояние в електронна среда“ и Дейност 3 „Обучение на педагогически специалисти за усъвършенстване на уменията им за преподаване/провеждане на занимания от разстояние в електронна среда“.

ОУ „Елин Пелин“, с. Стражец работи и по проект „**Всеки ученик ще бъде отличник**“ – многогодишна програма на **Център за междуетнически диалог и толерантност „АМАЛИПЕ“**. Дейностите по проекта са допринесли за задържане на ромските деца в училище и повишаване на успеха на учениците в училище.

През 2021 г. няколко училища от община Разград се включиха в проект „Подкрепа за успех“ – ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, с. Ясеновец, ОУ „Г.С. Раковски“, с. Раковски и ОУ „Д-р П. Берон“, с. Осенец. Проектът цели преодоляването на пропуски по различни предмети и повишаване мотивацията на учениците за посещаване на училище.

С цел подобряване на взаимодействието между училището и родителите на учениците от уязвимите групи **Национална програма „Подкрепа на образователните медиатори и социалните работници“** дава възможност да бъдат включени в образователния процес образователни медиатори и социални работници. Одобрените за финансиране училища по

националната програма са ОУ „Отец Паисий“, с. Дянково, ПГТС „Христо Смирненски“, ПГ по облекло „Станка Николица Спасо-Еленина“, ОУ „Иван С. Тургенев, ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, с. Ясеновец, ОУ „Д-р Петър Берон“, с. Осенец и ОУ „Елин Пелин“, с. Стражец.

Образователните медиатори подпомагат взаимодействието с родителите на учениците от уязвими групи, чрез:

- Организиране и осъществяване на дейности, осигуряващи редовно посещение на училище и пълноценно участие на учениците в образователния процес;
- Съдействие при обхващането и оставането на учениците, подлежащи на задължително обучение в училище;
- Провеждане на индивидуални срещи с родители на ученици от уязвими групи за мотивиране и за пълноценно интегриране на учениците в образователната среда, съобразно специфичните и възрастовите им особености и потребности;
- Организиране на родителски лектории и колективни дискусии за повишаване на познанията относно правата и задълженията в образованието;
- Съдействие за взаимно опознаване на учениците от различните етнически групи и вероизповедания, за създаване на атмосфера на разбирателство и толерантност и за спазване правата на детето

Осигуряване на условия за извънучилищни занимания, развлечения и спорт за превръщане на училището/детската градина в привлекателно място за децата/учениците

През учебната 2022/2023 година с Решение № 601 от 17.08.2022 г. на Министерски съвет е приет *Списък на иновативните училища в страната*, в който са включени 6 училища от община Разград - ОУ „Васил Левски“, ОУ „Ив. С. Тургенев“, ОУ „Н. Й. Вапцаров“, ПГХТБТ „Мария Кюри“, НППГ „Шандор Петьофи“ и ПГО „Станка Николица Спасо-Еленина“.

За превръщането на образователните институции в притегателен център за всички деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст в детските градини и училищата се използват все повече ИК технологии – използване на социални мрежи в образователния процес, предоставяне на съдържание и аудио и видеоресурси чрез интернет технологии – сайтове, интернет платформи, електронно, мобилно и смесено обучение, виртуална и добавена реалност в обучението; смартфони, лаптопи, интерактивни бели дъски, мултимедийни системи. Постепенно се преминава към дигитализиране на образователния процес и успешно реализиране на обучение в електронна среда. Община Разград подкрепя и стимулира популяризирането и въвеждането на иновативни практики, както и алтернативи за обучение, възпитание и социализация на децата и учениците в общинските детски градини и училища. През 2022 г. по НП „ИКТ в предучилищното и училищното образование“ 4 детски градини ще получат преносими компютри – ДГ № 2 „Лудогорче“, ДГ № 4 „М. Палаузов“, ДГ № 6 „Шестте ястребинчета“ и ДГ № 14 „Славейче“; СУ „Христо Ботев“ ще получи интерактивен дисплей; в Спортно училище, гр. Разград ще бъде изградена Wi-Fi зона. В ДГ № 3 „Приказка“ продължава обучението по метода „Монтесори“.

За осигуряване на обща подкрепа на децата и учениците от община Разград всички образователни институции и ЦПЛР предлагат извънкласни и допълнителни форми за привличане и задържане на децата и учениците в училище/детската градина и развиване на техните способности и таланти, придобиване на учения и компетентности. В училищата се предоставят дейности по интереси:

- дейности за стимулиране развитието на личностни качества, социални и творчески умения и изяви на способностите в областта на науките, технологиите, изкуствата, спорта, глобалното, гражданското и здравното образование, както и за придобиване на умения за лидерство;
- изяви, свързани с образователни, творчески, възпитателни, спортни и спортно-

туристически дейности по проекти, програми и други на общинско, областно, национално и международно равнище;

- обучение по учебни предмети и модули, както и участие в дейности, чрез които се придобива допълнителна подготовка от учениците;
- осигуряване на условия за активно спортуване и възпитаване на позитивно отношение към спорта и грижата за здравето и участие в събитията от спортния календар на Община Разград – провеждане на редица международни спортни състезания, домакинства на национални състезания, общински ученически игри, състезания, турнири, спортни празници и спортни предизвикателства.

Обучение на педагогически специалисти за работа в мултикултурна среда

През учебната 2021/2022 г. педагогически специалисти от СУ „Хр. Ботев“ участваха в специализирани обучения по проект BG05M2OP001-3.018-001 „Подкрепа за приобщаващо образование“ на следните теми: „Прилагане на инструмент за идентифициране на мерки при деца и ученици в риск и определяне на възможности за допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в риск“ и „Прилагане на цялостна училищна програма за сигурна училищна среда и превенция на насилието и тормоза в училище“.

Дейностите по проект ЦОИДУЕМ "ЗаЕдно училище на толерантността" Конкурсна процедура 33.20-2021, дават възможност за повишаване на квалификацията на учителите от ОУ „И. С. Тургенев“, гр. Разград за работа в мултикултурна среда, в това число и с уязвимите групи.

Педагогическият екип на ОУ „Отец Паисий“, гр. Разград участва в квалификационна дейност и обучение на тема „Приобщаващо образование“, организирано със съдействието на Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование – Разград.

Две професионални учителски обединения от ОУ „Васил Левски“ участват в програмата на Фондация „Заедно в час“- „Училища за пример“, като в продължение на две години те повишават квалификацията си, изграждат умения и получават набор от инструменти, за да създават включваща среда в училище.

В детските градини и училищата се провеждат вътрешни обучения на педагогическия персонал за придобиване и развиване на умения за работа в мултикултурна среда.

В Плана за интегрирано развитие на Община Разград за периода 2021-2027 г.²⁸, сред предвидените мерки и дейности в програмата за реализация, за приоритет Образование се отличават:

Приложение №1 – Описание на предвидените мерки и дейности в програмата за реализация,

Приоритет 2.1 Подобряване на здравеопазването, образованието, социалните дейности, културата и административното обслужване.

Мярка 2.1.1. Обновяване и оборудване на обекти на образователната инфраструктура

Дейност 2.1.1.1. Подобряване на материалната база на детските заведения и училища на територията на община Разград, в т.ч. внедряване на мерки за енергийна ефективност, осигуряване на фотоволтаици, интелигентни системи за управление на осветлението, достъпна архитектурна среда, обновяване на дворни пространства и др.

Бюджет: 6 000,00 хил. лв.

Източник на финансиране: ИТИ, ПВУ, Общински бюджет, Централен бюджет.

²⁸ План за интегрирано развитие на община Разград 2021-2027, приет с Решение № 255 по Протокол № 20 от 27.04.2021г. на Общински съвет Разград

Дейност 2.1.1.2. Подобряване на техническата база на детски заведения и училища на територията на община Разград, в т.ч. STEAM кабинети, лаборатории, внедряване на нови информационно-комуникационно технологии в обучението

Бюджет: 800,00 хил. лв.

Източник на финансиране: ИТИ, ПВУ, Общински бюджет, Централен бюджет

Дейност 2.1.1.2. Подобряване на материално-техническата база на ЦПРЛ ЦУТНТ, ЦРД, УСШ, Ученическо общежитие

Бюджет: 2 500,00 хил. лв.

Източник на финансиране: ИТИ, ПВУ, Общински бюджет, Централен бюджет

Мярка 2.1.2. Подобряване на достъпа до образование за всички социални групи и повишаване качеството на образователните процеси

Дейност 2.1.2.1. Допълнителна подкрепа за личностно развитие на деца и ученици със специални образователни потребности; деца в риск; деца с изявени дарби; деца с хронични заболявания и др.

Бюджет: 250,00 хил. лв.

Източник на финансиране: ПО 2021-2027, ПВУ

Дейност 2.1.2.2. Превенция на преждевременното напускане на образователната система, както и повторно включване, социализиране и адаптиране

Бюджет: 250,00 хил. лв.

Източник на финансиране: ПО 2021-2027

Дейност 2.1.2.3. Превенция на противообществените прояви сред младите хора в училищна възраст

Бюджет: 100,00 хил. лв.

Източник на финансиране: Общински бюджет

Дейност 2.1.2.4. Повишаване квалификацията и мотивацията на педагогическите кадри

Бюджет: 200,00 хил. лв.

Източник на финансиране: ПО 2021-2028, ПВУ

Дейност 2.1.2.5. Кариерно ориентиране и консултиране и подготовка за професионална реализация на ученици и студенти

Бюджет: 300,00 хил. лв.

Източник на финансиране: ПО 2021-2027

Мярка 2.1.3. Повишаване на привлекателността на професионалното образование.

Дейност 2.1.3.1. Развитие на партньорски мрежи между бизнеса и образованието за повишаване привлекателността на професионалното образование и насочване към ключови за местната икономика професии.

Бюджет: 250,00 хил. лв.

Източник на финансиране: ПО 2021-2027

Дейност 2.1.3.2. Предоставяне на стипендии за насочване към ключови за местната икономика специалности и професии.

Бюджет: 300,00 хил. лв.

Източник на финансиране: ПО 2021-2028

3. Здравеопазване

Обобщение от проведените фокус-групи за приоритет „Здравеопазване“

В рамките на подготовката на плана за действие за приобщаване на ромите бяха проведени две фокус-групи с местни жители на с. Ясеновец и гр. Разград. За с. Ясеновец местните жители споделиха, че *„в селото голяма част от хората се занимават с частна дейност. Повечето са здравно осигурени. Според здравния медиатор само около 4 % са здравно неосигурени. В с. Ясеновец има само 1 личен лекар и селото има остра нужда от още един личен лекар. Присъстващите споделиха за по-различно отношение (негативно) в болницата в Разград към роми от с. Ясеновец.“*

За гр. Разград обществеността сподели *„В сферата на здравеопазването като основен проблем беше посочен отливът на медицински кадри. Присъстващите на срещата заявиха, че това рефлектира върху здравния статус на населението и в частност засяга етническите общности, а най-потърпевши са крайно маргинализираните представители на общностите, както и здравно неосигурените. Обърнато беше внимание и на това, че уязвимите общности страдат много често от наличие на корупционни практики в здравеопазването (неформални плащания на лекари с цел обгрижване с качествени медицински услуги). Посочено беше още, че съществуват роми, които са здравно неосигурени, поради липсата на постоянна заетост. Казано беше още, че ромите без регистрация при личен лекар са малко.“*

Препоръчаните мерки в областта на здравеопазването:

- Създаване на условия и привличане на още една индивидуална лекарска практика в с. Ясеновец;
- Провеждане на редовни приемни в с. Ясеновец от регионалния представител на Комисия за защита от дискриминация;
- Провеждане на профилактични прегледи на граждани в уязвимо положение, включително здравно неосигурени с мобилни кабинети;
- Популяризиране сред ОПЛ и лекарите специалисти изискванията на Наредба 17²⁹ на МС за поемане на лечението на социално слаби и здравно неосигурени лица;
- Информиране на бременните неосигурени жени за правото им да ползват безплатно по Наредба 26 на Министерството на здравеопазването безплатни прегледи при АГ специалист и пакет изследвания.

В процеса на привличане на още една индивидуална лекарска практика в с. Ясеновец Община Разград е възможно да съдейства за осигуряването на кабинет за провеждането на дейността.

Подобряване здравето на всички граждани на община Разград е в основата на политиките в областта на общественото здраве. Целите, свързани с този приоритет са насочени към активна промоция на здравето и превенция на хроничните незаразни болести и социално значими болести и активно подпомагане на уязвими групи да получат равен достъп до здравни грижи и здравно обслужване.

Политиката на община Разград в областта на здравеопазването цели осигуряване на достъпна и качествена медицинска помощ, създаване на здравословни условия за отглеждане и възпитание на децата и учениците.

Здравеопазването в община Разград е приведено в съответствие със законовите изисквания на здравната система. На територията на общината има добре организирана такава за здравно

²⁹ Тук представителите на общността и СНЦ „Асоциация Интегро“ имат предвид ПМС №17 от 31.01.2007 г.

обслужване на населението с обновяваща се материално-техническа база и квалифицирани кадри.

В структурата на здравната мрежа на общината са включени лечебни и здравни заведения. Потребностите на населението от стационарно лечение се покриват от „Многопрофилна болница за активно лечение „Св. Иван Рилски - Разград" АД. Болницата има три обособени блока - диагностично-консултативен, стационарен и административно-стопански блок. Лечебното заведение разполага с 333 легла.

Извънболничната помощ се осъществява от:

- ДКЦ I - Разград ЕООД;
- Шест медицински центрове;
- Общопрактикуващи лекари - 21;
- Лекари по дентална медицина - 42;
- Лекари за специализирана извънболнична помощ – 42;
- Медико-диагностични лаборатории – 5;
- Аптеки, сключили договор с НЗОК - 15.

На територията на общината спешните случаи се обслужват от:

- Център за спешна медицинска помощ;
- Спешно отделение към МБАЛ – Разград;
- Център за неотложна помощ „Вита“ гр. Разград.

На територията на община Разград функционират 36 здравни кабинета, от тях 19 са към детските заведения и 17 към училищата, обслужвани от 34 квалифицирани медицински специалисти. Медицинските специалисти оказват първа долекарска помощ при спешни и неотложни състояния, организират и провеждат профилактични дейности за предотвратяване и ограничаване рисковите фактори в детските заведения и училища, участват в организирането и прилагането в детските заведения и училища на общински, регионални и национални програми за профилактика на болестите и превенция на здравето на децата и учениците.

В две общински детски ясли с капацитет 144 деца, за улеснение и в помощ на родителите се отглеждат и възпитават деца от 8 месечна до 3 годишна възраст.

В ДГ „Шестте ястребинчета“, ДГ „Детелина“ гр. Разград и ДГ „Осми март“ с. Дянково функционира по една яслена група. Във всички училища и детски градини на територията на общината се осигуряват здравни грижи.

Към Общината в дейност „Здравеопазване“ са назначени двама здравни медиатори, на целева субсидия от Държавния бюджет, които посредничат в процеса на осигуряване на достъп до здравни услуги на представители на уязвими групи на територията на община Разград. Подпомагат населението в следните аспекти:

- Подобряване на достъпа до медицинска помощ чрез провеждане на консултации, съпровождане до здравни институции, възстановяване на здравно-осигурителни права, патронаж в общността;
- Подобряване на здравна култура чрез здравно информационни кампании и беседи за повишаване на здравната култура на ромското население на теми: „Заразни болести“, „Хигиена“, „COVID-19“, „Бременност и ранно детско развитие“, „Предпазване от нежелана бременност“, „Рак на гърдата и маточната шийка“, „Имунизации и ползите от тях“ и др.;
- В началото на пандемията от COVID-19 информираха активно населението за мерките, които трябва да се спазват в условията на пандемична обстановка при COVID-19; важноста от спазване на хигиена, спазване на карантина (когато е необходимо) и предоставяха регулярно информация за заболяването, начини за предпазване, ваксинапрофилактика и др.;
- Решаване на комплексни казуси чрез консултации, попълване на документи, следване на процедури, съпровождане до социални институции;

- Периодично раздаване на информационни брошури и материали свързани с различни кампании: COVID-19, СПИН, ХИВ, алкохол, тютюнопушене и наркотици, хигиена, безопасен секс.

Дейността на здравните медиатори за 2021 г. е както следва:

- Съдействие на ОПЛ и РЗИ при провеждане на планови имунизации и реимунизации – 50 деца и 69 възрастни;
- Съдействие на ОПЛ и лекарите по дентална медицина при провеждане на профилактични прегледи – 4 деца и 2 възрастни;
- Подпомагане на достъпа до медицинска помощ с извършени 49 консултации, попълване на документи – 32 случая, следване на процедури – 3 случая, съпровождане до здравни институции – 16 случая, възстановяване на здравноосигурителни права – 7, патронаж в общността – 157 случая;
- Дейности по промоция на здравето – здравно-информационни кампании и разпространени здравно-информационни материали – 73 кампании и 631 материали;
- Дейности по решаване на комплексни казуси – проведени 127 консултации, 15 случая на попълване на документи, следване на процедури – 7, съпровождане до социални институции – 10 случая, патронаж в общността – 151.

Здравословният начин на живот на младите хора става все по-проблемен. Употребата на алкохол, тютюнопушенето и употребата на наркотици, характерни за поколението се разпространяват, което налага създаване на възможности за получаване на специализирана консултация, при свободен и дискретен достъп. В тази насока развива дейност местната Комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни, функционираща към община Разград

Налице са негативни тенденции, свързани със здравословното състояние на лицата от етническите малцинства и особено тези с ромски произход: по-висока заболяемост, висока смъртност, ниска средна продължителност на живота, по-висока детска смъртност. Социално-икономическите и жилищно-битови условия, при които живее голяма част от представителите на ромската общност, оказват пряко влияние върху здравното им състояние.

Достъпът до здравеопазване на ромите и други уязвими групи е ограничен от няколко фактора: бедност, отдалеченост от специализирани лекарски практики, неплащане на здравни осигуровки. В системата на здравеопазването основният проблем е ниският обхват на ромите, особено в селата. Нередовният контакт с ОПЛ, други медицински специалисти и ниският социален статус от една страна и ниската здравна култура от друга, увеличават здравния риск върху ромите. Голямата част от ромите нямат познания за своите права и задължения в областта на здравеопазването. Не са наясно също така за много аспекти на здравната култура, свързани с ваксинации, инфекциозни болести, детско хранене, идентифициране на проблеми и грижи, свързани със здравето.

За подобряване на майчиното и детско здраве в община Разград е разкрит здравно-консултативен център към МБАЛ „Св. Иван Рилски - Разград“ АД, като самостоятелно звено на територията на лечебното заведение. Осигурява **напълно безплатно** комплексно медицинско обслужване на бременни жени с патология на бременността, деца с увреждания и с хронични заболявания, недоносени деца, както и техните родители. Осъществява специализирани медицински консултации и медицинска рехабилитация за здравнонеосигурени пациенти.

По данни на центъра за 2021 г. са регистрирани 184 неосигурени бременни и 95 родилки, от тях 28 малолетни и непълнолетни. Хоспитализирани бременни и родилки - 140. При 92 новородени деца е проведен неонатален слухов скрининг. Проведени здравно-информационни и здравно-образователни дейности на теми:

- Предстоящото раждане; Здравословно хранене и здравословен начин на живот;

Репродуктивното здраве; Медико-социалната рехабилитация при деца с увреждания; Ползите от кърменето; Хроничните заболявания при деца; Семейно планиране; Домашна рехабилитация; Как протича бременността; Грижа за детето в най-ранна детска възраст; Възстановяване след раждане; Медико-социална рехабилитация на недоносени деца; Кърменето. Първи стъпки; Как храненето може да подпомогне ранното детско развитие; Грижи по време на бременност.

По данни взети от НСИ към 31.12.2021 г. живородените деца в община Разград са 364 /8.11‰/, а смъртността е 1049 души /23.37‰/. От тази информация се вижда ясно негативната тенденция, която се наблюдава навсякъде в страната, а именно отрицателният прираст на населението. Последицата от това негативно явление е застаряване на населението, което за съжаление се наблюдава и в нашата община. Големият брой на възрастни налага осигуряването на допълнителни здравни и социални грижи насочени към тях.

Ситуацията в община Разград по отношение на приоритет здравеопазване конкретно в ромската общност е идентична с тази в цялата страна. Здравната неосигуреност, инфекциозните заболявания, ранната бременност и късна диагностика при АГ-специалист, неефективно семейното планиране и предпазване от нежелана бременност, ниската здравна профилактика, липсата на превенция на рисковите фактори свързани с начина на живот и факторите на околната среда, създават предпоставки за социалната капсулираност на хората от този етнос и до практическо социално изключване от обществения и социален живот на община Разград, и определено затруднява интеграционните процеси.

Данни на НСИ за здравеопазване в община Разград/област Разград

На един лекар в община Разград се падат 222 души³⁰, а на един лекар по дентална медицина 1360 души³¹, по данни от 2021 г. (таблица 26 и таблица 27). За 2021 г. се отчитат 202 бр. лекари, 33 бр. лекари по дентална медицина и 357 бр. медицински специалисти по здравни грижи³² (таблица 28).

Детски ясли³³: за 2021 г. Детските ясли и яслени групи в детски заведения са 5 бр. с капацитет (места) 200 бр. (таблица 29). През 2021 г. общият брой на децата в ДЯ е 181 бр. (таблица 30 и фигура 23), а процентът обхванати деца през 2021 г. е 16,7 %.

Данните за смъртността в област Разград, за 2020³⁴ г. в брой на 100000 души по класове заболявания, общо показват, че най-висока смъртност има за: Клас IX Болести на органите на кръвообращението (I00-I99) - 1454,2; Клас II Новообразувания (C00-D48) - 241,2; COVID-19 (U07.1-U07.2) 156,8.

таблица 25. Лечебни и здравни заведения, 2015-2021

ЛЕЧЕБНИ И ЗДРАВНИ ЗАВЕДЕНИЯ, ОБЩИНА РАЗГРАД, 2015 - 2021 ГОДИНА

³⁰ Източник: Инфостат, „НАСЕЛЕНИЕ НА ЕДИН ЛЕКАР ПО СТАТИСТИЧЕСКИ ЗОНИ, СТАТИСТИЧЕСКИ РАЙОНИ И ПО ОБЛАСТИ И ОБЩИНИ, 2003-2021 ГОДИНА“, https://infostat.nsi.bg/infostat/pages/reports/query.jsf?x_2=1802

³¹ Източник: Инфостат, „НАСЕЛЕНИЕ НА ЕДИН ЛЕКАР ПО ДЕНТАЛНА МЕДИЦИНА ПО СТАТИСТИЧЕСКИ ЗОНИ, СТАТИСТИЧЕСКИ РАЙОНИ И ПО ОБЛАСТИ И ОБЩИНИ, 2003-2021 ГОДИНА“, https://infostat.nsi.bg/infostat/pages/reports/query.jsf?x_2=1803

³² Източник: Инфостат, https://infostat.nsi.bg/infostat/pages/reports/query.jsf?x_2=1799

³³ Източник: Инфостат, https://infostat.nsi.bg/infostat/pages/reports/query.jsf?x_2=406

³⁴ Източник: Инфостат, https://infostat.nsi.bg/infostat/pages/reports/query.jsf?x_2=1831

	Лечебни заведения за болнична помощ - общо		Многопрофилн и болници		Лечебни заведения за извънболнична помощ - общо		Диагностично-консултативни центрове		Медицински центрове		Самостоятелни медико-диагностични и медико-технически лаборатории	Други лечебни и здравни заведения	
Година	Заведения	Легла	Заведения	Легла	Заведения	Легла	Заведения	Легла	Заведения	Легла	Заведения	Заведения	Легла
2015	1	350	1	350	20	11	1	-	6	11	13	4	-
2016	1	333	1	333	20	11	1	-	6	11	13	3	-
2017	1	333	1	333	19	11	1	-	6	11	12	3	-
2018	1	339	1	339	19	11	1	-	6	11	12	3	-
2019	1	339	1	339	20	11	1	-	6	11	13	3	-
2020	1	333	1	333	20	11	1	-	6	11	13	4	6
2021	1	333	1	333	21	11	1	-	6	11	14	3	6

таблица 26. Население на един лекар, 2015-2021

НАСЕЛЕНИЕ НА ЕДИН ЛЕКАР, ОБЩИНА РАЗГРАД, 2015-2021 ГОДИНА						
						(брой)
2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
251	259	240	217	219	220	222

таблица 27. Население на един лекар по дентална медицина, 2015-2021

НАСЕЛЕНИЕ НА ЕДИН ЛЕКАР ПО ДЕНТАЛНА МЕДИЦИНА, ОБЩИНА РАЗГРАД, 2015-2021 ГОДИНА						
						(брой)
2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
1268	1190	1304	1257	1276	1342	1360

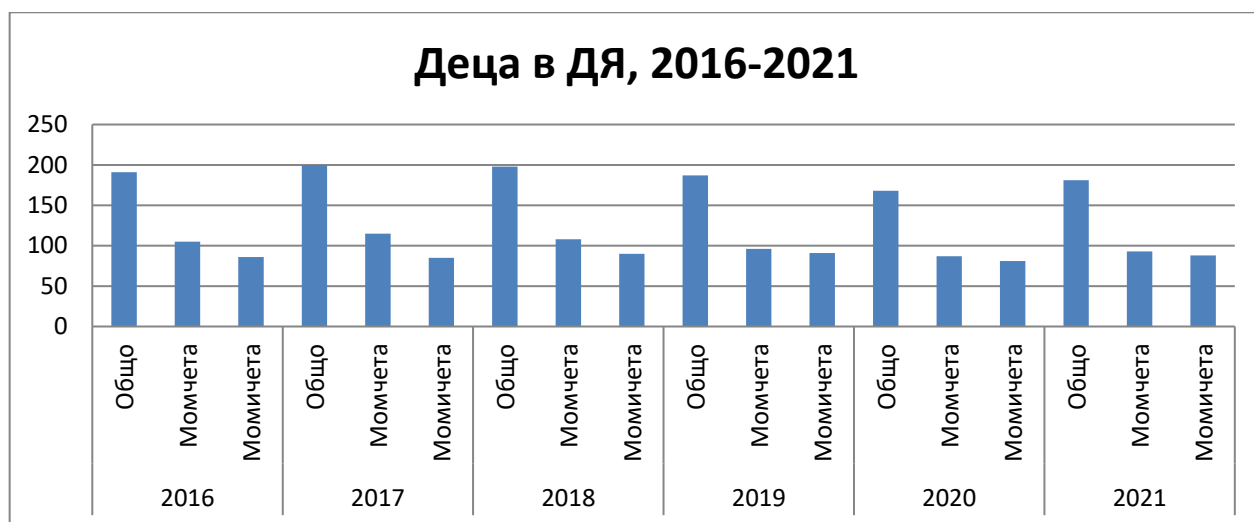
таблица 28. Медицински персонал, 2015-2021

МЕДИЦИНСКИ ПЕРСОНАЛ, ОБЩИНА РАЗГРАД, 2015-2021 ГОДИНА			
Година	Лекари	Лекари по дентална медицина	Медицински специалисти по Здравни грижи
2015	192	38	406
2016	184	40	397
2017	196	36	386
2018	214	37	362
2019	210	36	408
2020	207	34	391
2021	202	33	357

таблица 29. Детски ясли и места в тях, 2016-2021

ДЕТСКИ ЯСЛИ и ЯСЛЕНИ ГРУПИ В ДЕТСКИ ГРАДИНИ И МЕСТА В ТЯХ, ОБЩИНА РАЗГРАД, 2016-2021 ГОДИНА			
---	--	--	--

									(брой)		
2016		2017		2018		2019		2020		2021	
Заведения	Места (капацитет)	Заведения	Места (капацитет)	Заведения	Места (капацитет)	Заведения	Места (капацитет)	Заведения	Места (капацитет)	Заведения	Места (капацитет)
5	214	5	223	5	224	5	221	5	201	5	200

фигура 23. Деца в ДЯ, 2016-2021

таблица 30. Деца в детските ясли, 2016-2021

ДЕЦА В ДЕТСКИТЕ ЯСЛИ ОБЩИНА РАЗГРАД, 2016-2021 ГОДИНА																	
															(брой)		
2016			2017			2018			2019			2020			2021		
Общо	Момчета	Момичета	Общо	Момчета	Момичета	Общо	Момчета	Момичета	Общо	Момчета	Момичета	Общо	Момчета	Момичета	Общо	Момчета	Момичета
191	105	86	200	115	85	198	108	90	187	96	91	168	87	81	181	93	88

фигура 24. Обхват на децата в ДЯ, 2016-2021

таблица 31. Обхват на децата в детските ясли, 2016-2021

ОБХВАТ НА ДЕЦАТА В ДЕТСКИ ЯСЛИ ОБЩИНА РАЗГРАД, 2016-2021 ГОДИНА					
				(процент)	
2016	2017	2018	2019	2020	2021
15,9	17,2	16,9	16,1	14,6	16,7

В Плана за интегрирано развитие на Община Разград за периода 2021-2027 г.³⁵, сред предвидените проектни идеи в индикативен списък на важните проекти, за приоритет Здравеопазване се отличават:

В Приложение №1А – Индикативен списък на важни проекти,

Приоритет 2.1. Подобряване на здравеопазването, образованието, социалните дейности, културата и административното обслужване,

Мярка 2.1.5. Повишаване на достъпа до здравни грижи за селата от общината и периферните райони на областта,

Проект/Проектна идея „Създаване на мобилни екипи за предоставяне на медицински услуги“.

Индикативен срок за изпълнение: 12 месеца.

Общ индикативен бюджет на проектната идея: 400,00 хил. лв.

4. Жилищни условия

Обобщение от фокус-групи за приоритет Жилищни условия

В с. Ясеновец местните жители изказаха следното становище: „Присъстващите споделиха, че в селото няма незаконни къщи. Няма изградена канализация. Всички домакинства са със септична яма. Това създава сериозни проблеми в най-ниската точка на селото, което води

³⁵ План за интегрирано развитие на община Разград 2021-2027, приет с Решение № 255 по Протокол № 20 от 27.04.2021г. на Общински съвет Разград

до наводняване на улици: ул. „Първи май“, „Бузлуджа“, „Тунджа“, „Трети март“, „Бели лом“, „Еделвайс“, „Митко Палаузов“, „Шипка“. Присъстващите предложиха там да се изградят извеждащи канали. Участниците алармираха за още един сериозен проблем, който се появява при силни дъждове. Той касае следните улици в селото: „Трети март“, „Бели Лом“, „Първи Май“, „Волга“, „Еделвайс“. При силни дъждове тези улици се наводняват и водата влиза в домовете на хората, живеещи на тези улици. За този проблем вече е уведомена община Разград, която от своя страна е отговорила, че причината за това е неправилна вертикална планировка и отпадъците, които се натрупват в канавките, находящи до имотите на хората.

Участниците споделиха, че в селото има добро осветление. Според присъстващите някои улици от селото се нуждаят от асфалтиране. Споделиха за наличието на локални замърсявания (обособили се незаконни сметници) в близост до гробищните паркове, които се почистват периодично от община Разград. Изразена беше нужда от осигуряване на повече контейнери за смет. Също така беше изразена нужда от изграждане на парк с детска площадка и фитнес на открито. Участниците във фокус - групата споделиха за наличието на много бездомни кучета, което затруднява самостоятелното придвижване на учениците до училище.“

За гр. Разград участниците споделиха: „Участниците във фокус – групата споделиха, че в града осветлението е добре организирано. Посочени бяха конкретни улици, които се нуждаят от асфалтиране. Една, от която не е асфалтирана от около 20 г., а именно „Дончо Сумпаров“. За тази улица беше посочено, че се нуждае и от осветление, тъй като новото осветление стига само до детска градина „Райна Княгиня“. В участъка от детска градина „Райна Княгиня“ до гробищата осветлението не е добре организирано. Съобщено беше още, че на ул. „Дончо Сумпаров“ има запушени два улични канала, единия на номер 86, а другия срещу него. Присъстващите споделиха, че при обилни дъждове това води до наводнения, като водата се изтича до ул. Бузлуджа. Присъстващите споделиха и снимки, които прилагам към настоящия документ. Споделено беше, че е в ж.к. „Орел“ между блоковете № 17 и № 18 има нередовно сметоизвозване, което води до преливане на контейнерите с отпадъци. Присъстващите поставиха нередовното сметоизвозване като сериозен проблем в целия град. За наличие на бездомни кучета съобщиха в гр. Разград (особено в ж.к. „Орел“) и с. Раковски.“

Изведените препоръчителни мерки:

- Изграждане на канализация в с. Ясеновец или изграждане/създаване на извеждащи канали, особено за най-ниската точка в селото, а именно: ул. „Първи май“, „Бузлуджа“, „Тунджа“, „Трети март“, „Бели лом“, „Еделвайс“, „Митко Палаузов“, „Шипка“.
- Асфалтиране на улиците:
 - ✓ в с. Ясеновец:
 - ул. „Вежен“ и ул. „Ясен“
 - ул. „Тунджа“
 - ул. „Първи май“
 - ул. „Елин Пелин“ – половината, от която е асфалтирана
 - ул. „Волга“
 - ул. „Арда“
 - ул. „Стефан Караджа“ – промишлената зона на с. Ясеновец
 - ✓ гр. Разград:
 - ул. „Дончо Сумпаров“, която се нуждае и от осветление - от началото на детска градина „Райна Княгиня“ до старите гробища. На тази улицата се препоръчва и разрешаване на проблема със запушените два улични канала - единия на номер 86, а другия срещу него.
 - ул. „Никола Пенев“
 - ул. „Борисов Йончев“ до 3-ти блок
 - Източната част на „Южен булевард“

- Поставяне на повече контейнери за смет и осигуряване на редовно сметоизвозване в с. Ясеновец и гр. Разград
 - Изграждане на парк с детска площадка и фитнес на открито в с. Ясеновец
 - Разрешаване на проблема с бездомни кучета в гр. Разград (особено в ж.к. „Орел“)
- с. Ясеновец, с. Раковски чрез активното участие на общинския приют.
- Предприемане на действия за разрешаване на проблема с неправилната вертикална планировка, касаещ гражданите, живеещи на улиците: „Трети март“, „Бели Лом“, „Първи Май“, „Волга“, „Еделвайс
 - Премахване на незаконните сметища в с. Ясеновец

По повод препоръчаната мярка за поставяне на повече контейнери за смет и осигуряване на редовно сметоизвозване в с. Ясеновец и гр. Разград е необходимо да се отбележи следното:

Драстичното увеличение на броя на контейнерите за битови отпадъци или увеличаване честотата на сметосъбиране значително ще повиши разходите за изпълнение на дейността. Това е пряко свързано с приходите от дължимите такси за битови отпадъци. Увеличаването на разходите за сметосъбиране ще доведе до нарастване на таксите за битови отпадъци. Въпреки това в отделни райони на населените места, където се генерират по-големи количества отпадъци може да се поставят допълнителни контейнери за тяхното събиране или да се направи ново преразпределение на схемата за разполагане на съдовете за отпадъци, които да съответстват на гъстотата на населението в отделните части на населеното място.

Премахването на незаконните сметища в с. Ясеновец се извършва регулярно. По данни на компетентните по въпроса лица, проблем с незаконни сметища има само в с. Ясеновец.

Относно поставения въпрос за бездомни кучета в гр. Разград, с. Ясеновец и с. Раковски е редно да се отбележи, че Община Разград и отговорните структури спазват стриктно действащо законодателство. Бездомните/безстопанствени кучета биват улавяни, обезпаразитявани, кастрирани и след преценка ако е възможно връщани в районите, които са обитавали. В с. Ясеновец действително се отчита проблем с бездомни кучета, който е трудно решим от гледна точка на това, че стопаните на кучетата не полагат необходимите грижи. Кучетата се разхождат свободно и е трудно да се установят техните собственици.

Относно препоръките за изграждане на канализация в с. Ясеновец трябва да се отбележи, че в Плана за интегрирано развитие на община Разград 2021-2027 г., в Индикативен списък на важни проекти е включен проект „Изграждане на канализационни мрежи и пречиствателни станции в населени места с над 2000 е.ж. (еквивалент жители) – с. Ясеновец, с. Дянково и с. Раковски“ и при наличие на финансиране проекта ще се реализира. Поетапното обновяване на ВиК и съоръженията за пречистване на отпадни води включва и проект „Изграждане на канализационни мрежи в населените места с. Гецово и с. Стражец и довеждащи колектори до ГПСОВ гр. Разград“.

За ремонт и асфалтиране на улици, Община Разград всяка година планира определени ресурси. Според възможностите, с които се разполага, след преценка улиците включени в препоръките за гр. Разград и с. Ясеновец могат да се ремонтират и асфалтират.

Предложението за изграждане на детска площадка и фитнес на открито в с. Ясеновец е добро и логично предвид наличието на повече млади хора и деца, но в бюджетите няма необходимото финансиране. За реализирането на идеята би могло да се търси подходящо финансиране по линия на БФП от различни финансиращи организации.

По данни на дирекция „Устройство на територията, кадастър, контрол на строителството“ в рамките на община Разград няма гета и сегрегирани квартали с незаконно строителство. Ромите и уязвимите общности обитават жилища, които не се отличават съществено от тези на другите етнически групи.

Към 2022 г. община Разград разполага със следният общински жилищен фонд³⁶.

- I. Жилища за настаняване под наем на граждани с установени жилищни нужди: 153 бр.
- II. Жилища за продажба: 2 бр.
- III. Ведомствени жилища: 24 бр.
- IV. Резервни жилища: 7 бр.

таблица 32. Общински жилища по местонахождение и брой на стаите, за 2022 г.

I. ЖИЛИЩА ЗА НАСТАНЯВАНЕ ПОД НАЕМ НА ГРАЖДАНИ С УСТАНОВЕНИ ЖИЛИЩНИ НУЖДИ							
<u>Местонахождение</u>	<u>общо</u>	<u>едностаен</u>	<u>двустаен</u>	<u>двустаен разширен</u>	<u>тристаен</u>	<u>къща</u>	<u>стая с кухненска ниша</u>
жк Орел	99	27	45	11	16	0	
ул. Н. Пенев	12	9	1	2	0	0	
ул. Св.Климент	5	3	2	0	0	0	
ул. Абритус	5	2	2	1	0	0	
ул. Перистър	7	0	7	0	0	0	
ул. Костур	5	1	4	0	0	0	
ул. Гвардейска	4	0	0	0	0	4	
ул. Бели Лом	3	2	0	0	0	1	
ул. Лудогорие	2	0	0	0	2	0	
други	11						
Общо	153						
II. ЖИЛИЩА ЗА ПРОДАЖБА ЧРЕЗ ТЪРГ							
Общо	2						
III. ВЕДОМСТВЕНИ ЖИЛИЩА							
Орел	4	2	1	0	1	0	
28-ми януари	2	1	1	0	0	0	
Абритус	4	4	0	0	0	0	
Момина чешма	2	0	2	0	0	0	
Априлско въстание	4	0	4	0	0	0	
Житница	0	0	0	0	0	0	
Дондуков	1	0	1	0	0	0	
Лудогорие	1	0	0	0	0	0	1
Ив.Вазов	1	0	1	0	0	0	
Освобождение	1	1	0	0	0	0	0
други	4						

³⁶ Източник: Списък за предназначението, броя, вида и местонахождението на общинските жилища, Ресурс – 2022 г., <https://data.egov.bg/organisation/dataset/8f7f80fa-d746-4b79-9315-4e49f4d7b910> През 2022 г. с решение на ОбС-Разград едно жилище е извадено от списъка на жилищата за продажба чрез търг и е добавено към Жилищата за отдаване под наем на граждани с установени жилищни нужди.

Общо	24						
IV. РЕЗЕРВНИ ЖИЛИЩА							
ул. „Костур“	1	0	1	0	0	0	0
ж.к. „Орел“	4	1	0	0	3	0	0
ул. „Перистър“	2	0	2	0	0	0	0
Общо	7						

Картотекираните граждани са по ЧЛ.5 ОТ НАРЕДБА № 17³⁷ ЗА УСЛОВИЯТА И РЕДА ЗА УСТАНОВЯВАНЕ ЖИЛИЩНИТЕ НУЖДИ НА ГРАЖДАНИ, НАСТАНЯВАНЕ ПОД НАЕМ И ПРОДАЖБА НА ОБЩНСКИ ЖИЛИЩА.
Разпределени по групи според отделните категории³⁸:

таблица 33. Картотекирани граждани по Наредба №17

ЧЛ.6, АЛ.1, Т.4 СЕМЕЙСТВА, НАЕМАЩИ ЖИЛИЩНИ ПОМЕЩЕНИЯ ВЪЗ ОСНОВА НА СВОБОДНО ДОГОВАРЯНЕ			
Години	2021	2020	2019
Т.4.1 СЕМЕЙСТВА С ДВЕ И ПОВЕЧЕ ДЕЦА	1	2	2
Т.4.2 САМОТНИ РОДИТЕЛИ НА НЕПЪЛНОЛЕТНИ ДЕЦА	0	2	0
Т.4.3 СЕМЕЙСТВА, В КОИТО ЕДИН ОТ ЧЛЕНОВЕТЕ Е С НАМАЛЕНА РАБОТОСПОСОБНОСТ НАД 50%	1	2	1
Т.4.4 МЛАДИ СЕМЕЙСТВА	0	0	0
Т.4.5 СЕМЕЙСТВА, КОИТО СА ЖИВЕЛИ ПО-ДЪЛГО ВРЕМЕ ПРИ ТЕЖКИ ЖИЛИЩНИ УСЛОВИЯ	2	1	4
ЧЛ.6, АЛ.1, Т.5 ГРАЖДАНИ, ЗАЕМАЩИ НЕДОСТАТЪЧНА ЖИЛИЩНА ПЛОЩ ПО НОРМИТЕ НА ЧЛ. 13 ОТ НАРЕДБА № 17 ЗА УСЛОВИЯТА И РЕДА ЗА УСТАНОВЯВАНЕ ЖИЛИЩНИТЕ НУЖДИ НА ГРАЖДАНИ, НАСТАНЯВАНЕ ПОД НАЕМ И ПРОДАЖБА НА ОБЩНСКИ ЖИЛИЩА			
Години	2021	2020	2019
Т.5.1 СЕМЕЙСТВА С ДВЕ И ПОВЕЧЕ ДЕЦА	3	4	6
Т.5.2 САМОТНИ РОДИТЕЛИ НА НЕПЪЛНОЛЕТНИ ДЕЦА	3	1	3
Т.5.3 СЕМЕЙСТВА, В КОИТО ЕДИН ОТ ЧЛЕНОВЕТЕ Е С НАМАЛЕНА РАБОТОСПОСОБНОСТ НАД 50%	4	3	6
Т.5.4 МЛАДИ СЕМЕЙСТВА	0	2	1
Т.5.5 СЕМЕЙСТВА, КОИТО СА ЖИВЕЛИ ПО-ДЪЛГО ВРЕМЕ ПРИ ТЕЖКИ ЖИЛИЩНИ УСЛОВИЯ	9	15	6

Община Разград изпълнява проект „Изграждане на социални жилища за настаняване на малцинствени и социално слаби групи в кв. „Орел“, отговарящи на съвременните хигиенни изисквания“ на обща стойност 2 421 999,99 лв., като 100% от тях са безвъзмездна финансова помощ, осигурени по процедура BG16RFOP001-1.001-039 „Изпълнение на Интегрирани планове за градско възстановяване и развитие 2014-2020“ по приоритетна ос 1 „Устойчиво и

³⁷ Наредба № 17: https://razgrad.bg/images/images/Obs_docs/NAREDBI/Naredba_17.pdf

³⁸ Източник: Списък на картотекираните граждани, Ресурс – 2021 г.,
<https://data.egov.bg/organisation/dataset/43cc2926-7737-44ec-a6d8-f7b3a3e45ff6>

интегрирано градско развитие“ на ОП „Региони в растеж 2014-2020 г.“. В строеж са 4 /четири/ триетажни жилищни сгради с еднотипна функционална схема, с по 4 жилища на всеки етаж (общо 48 жилища, с капацитет за настаняване на около 170 лица) в източната част на ж.к. „Орел“, които към настоящия момент са все още нефункционални.

Социалните жилища са предназначени за следните целеви групи:

- бездомни хора и/или такива, живеещи в много лоши битови условия;
- родители с деца, включително непълнолетни родители, многодетни семейства, деца с влошено здраве и увреждания;
- хора в риск от бедност и социално изключване;
- малцинствени групи.

Настаняването на хора ще се осъществява по Наредба № 29 на Общински съвет Разград за реда и условията за настаняване под наем в социални жилища, приета в Решение № 360 по Протокол № 26 от проведено заседание на Общински съвет Разград на 23.05.2017 г.

С реализацията на проект „Изграждане на социални жилища за настаняване на малцинствени и социално слаби групи в ж.к. „Орел“, отговарящи на съвременните хигиенни изисквания“ ще се осигурят условия за:

- настаняване на уязвими, малцинствени и социално слаби групи от населението на община Разград;
- осигуряване на достъпни и качествени социални услуги;
- развитие на общинската социална политика като модерна, ефективна система от социални услуги, която поставя в своя център потребителя, отговаря на нуждите на общността, осигурява равен достъп и непрекъснато подобрява своето качество.

В момента проекта по изпълнението на социалните жилища е замразен, поради водене на съдебни дела.

В Плана за интегрирано развитие на Община Разград за периода 2021-2027 г³⁹, сред предвидените мерки, дейности и проектни идеи за приоритет Жилищни условия се отличават:

Приложение №1 – Описание на предвидените мерки и дейности в програмата за реализация,

Приоритет 2.1. Подобряване на здравеопазването, образованието, социалните дейности, културата и административното обслужване,

Мярка 2.1.6. Доизграждане на системата от обекти за предоставяне на социални грижи в общността

Дейност 2.1.6.1 Подкрепа за осигуряване на жилища (Социални жилища и общински) за уязвими групи от населението и други групи в неравностойно положение.

Бюджета на дейността е 3 500,00 хил. лв.

Финансирането е от ИТИ, Общински бюджет, Централен бюджет.

Дейност 2.1.6.6. Предоставяне и развитие на социални и интегрирани социално-здравни услуги за деца, хора с увреждания, възрастни хора и хора в невъзможност за самообслужване.

Бюджет: 5 100,00 хил. лв.

Финансиране: ПРЧР 2021-2027, ПВУ.

Приложение №1А – Индикативен списък на важни проекти,

Приоритет 3.2. Интегрирано развитие и обновяване на град Разград,

³⁹ План за интегрирано развитие на община Разград 2021-2027, приет с Решение № 255 по Протокол № 20 от 27.04.2021г. на Общински съвет Разград

Мярка 3.2.3. Развитие от система от открити публични пространства и „зелени“ коридори при обвързването им с извънградските населени територии

Проект/Проектна идея „Благоустрояване прилежаща територия около „Социални жилища“ в ЖК „Орел“.

Индикативния срок за изпълнение е 24 месеца,

Индикативен бюджет на проектната идея 450,00 хил. лв.

Приоритет 3.1. Обновяване на техническата инфраструктура и намаляване на териториалните различия,

Мярка 3.1.2. Поетапно обновяване на ВиК инфраструктурата и съоръженията за пречистване на отпадните води

Проект/Проектна идея „Изграждане на канализационни мрежи и пречиствателни станции в населени места с над 2000 е.ж. (еквивалент жители) – с. Ясеновец, с. Дянково и с. Раковски“.

Индикативен срок на изпълнение 24 месеца.

Индикативен бюджет на проектната идея: 21 000,00 хил. лв.

Проект/Проектна идея „Изграждане на канализационни мрежи в населените места с. Гецово и с. Стражец и довеждащи колектори до ГПСОВ гр. Разград“.

Индикативен срок на изпълнение 24 месеца.

Индикативен бюджет на проектната идея: 12 000,00 хил. лв.

5. Заетост

Обобщение от фокус-групи за приоритет Заетост

За с. Ясеновец местната общност сподели: *„Според присъстващите около 60 % от населението в селото е без постоянна заетост. Хората предпочитат работа на надница и не биха желали да работят на пълен работен ден на минимална работна заплата. Предпочитат работа в селото, а не в града, заради разходите за транспорт. Голяма част от хората в селото се занимават с бизнес – изкупуване на билки и др. Няма особен интерес към курсове за повишаване на квалификацията.“*

За гр. Разград участниците в проучването изтъкнаха: *„Участниците във фокус групата споделиха, че една част от безработните не желаят да работят за минимална работна заплата на пълен работен ден и предпочитат работа на надница. Други от безработните не се регистрират в Бюро по труда, защото не вярват, че там биха си намерили подходяща работа. Споделиха още, че съществуват отделни случаи на дискриминация на трудовия пазар.“*

Препоръчителните мерки, които се дават:

- Активиране на икономически неактивни лица за регистрация в Дирекция „Бюро по труда“ – Разград, с цел ползване услугите, предлагани от Агенция по заетостта;
- Провеждане на информационни срещи в с. Ясеновец, целящи повишаване на

информираността на населението за предлаганите от Дирекция „Бюро по труда” – Разград услуги и възможности за реализация, включително стартиране на самостоятелен бизнес;

- Развиване на подходящи проекти за включване в заетост, квалификация и преквалификация, съобразени с трудовия пазар в региона.

Данни на Агенция по заетостта

Данните за равнищата на безработица в периода 2021-2015 г., в област Разград показват низходяща градация и спад на регистрираните в ДБТ (фигура 25). През 2020 г. се наблюдава леко покачване на равнищата на безработица във всички общини на област Разград, което вероятно е следствие от пандемията с Covid 19 и наложените противоепидемични мерки. През 2021 г. равнището на безработица в община Разград отбелязва най-ниската си стойност от 4,3 с прираст спрямо 2020 г. от -1,3 п.п.

таблица 34. Равнище на безработицата⁴⁰ по общини в област Разград (2021-2015)

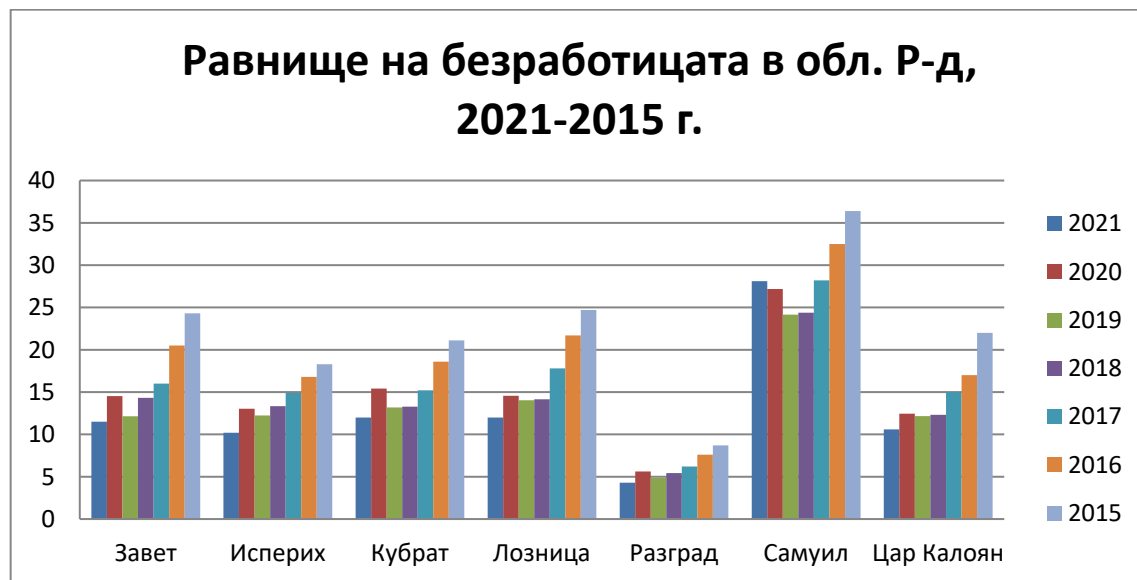
<u>ПОКАЗАТЕЛИ</u>		<u>2021</u> <u>г.</u>	<u>2020</u> <u>г.</u>	<u>Прираст</u> <u>/п.п./</u>	<u>ПОКАЗАТЕЛИ</u>		<u>2020</u> <u>г.</u>	<u>2019</u> <u>г.</u>	<u>Прираст</u> <u>/п.п./</u>
Област	Разград				Област	Разград			
Община	Завет	11,5	14,5	-3,1	Община	Завет	14,5	12,1	2,4
Община	Исперих	10,2	13	-2,8	Община	Исперих	13	12,2	0,8
Община	Кубрат	12	15,4	-3,4	Община	Кубрат	15,4	13,2	2,2
Община	Лозница	12	14,6	-2,6	Община	Лозница	14,6	14	0,5
Община	Разград	4,3	5,6	-1,3	Община	Разград	5,6	4,9	0,7
Община	Самуил	28,1	27,2	0,9	Община	Самуил	27,2	24,2	3
Община	Цар Калоян	10,6	12,5	-1,8	Община	Цар Калоян	12,5	12,2	0,3

<u>ПОКАЗАТЕЛИ</u>		<u>2018</u> <u>г.</u>	<u>2017</u> <u>г.</u>	<u>Прираст</u> <u>/п.п./</u>	<u>ПОКАЗАТЕЛИ</u>		<u>2017</u> <u>г.</u>	<u>2016</u> <u>г.</u>	<u>Прираст</u> <u>/п.п./</u>
Област	Разград				Област	Разград			
Община	Завет	14,3	16	-1,7	Община	Завет	16	20,5	-4,5
Община	Исперих	13,3	14,9	-1,6	Община	Исперих	14,9	16,8	-1,9
Община	Кубрат	13,3	15,2	-1,9	Община	Кубрат	15,2	18,6	-3,4
Община	Лозница	14,2	17,8	-3,6	Община	Лозница	17,8	21,7	-3,9
Община	Разград	5,4	6,2	-0,8	Община	Разград	6,2	7,6	-1,4
Община	Самуил	24,4	28,2	-3,8	Община	Самуил	28,2	32,5	-4,3
Община	Цар Калоян	12,3	15	-2,7	Община	Цар Калоян	15	17	-2

<u>ПОКАЗАТЕЛИ</u>		<u>2016</u> <u>г.</u>	<u>2015</u> <u>г.</u>	<u>Прираст</u> <u>/п.п./</u>
Област	Разград			
Община	Завет	20,5	24,3	-3,8
Община	Исперих	16,8	18,3	-1,5

⁴⁰ Годишни обзори на пазара на труда (2021-2015): <https://www.az.government.bg/stats/4/>

Община	Кубрат	18,6	21,1	-2,5
Община	Лозница	21,7	24,7	-3
Община	Разград	7,6	8,7	-1,1
Община	Самуил	32,5	36,4	-3,9
Община	Цар Калоян	17	22	-5

фигура 25. Равнище на безработицата в обл. Р-д, 2021-2015

таблица 35. Равнище на безработицата в община Разград, 2021-2015

	Равнище на безработицата в община Разград (2021-2015)						
%	4,3	5,6	4,9	5,4	6,2	7,6	8,7
Години	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015

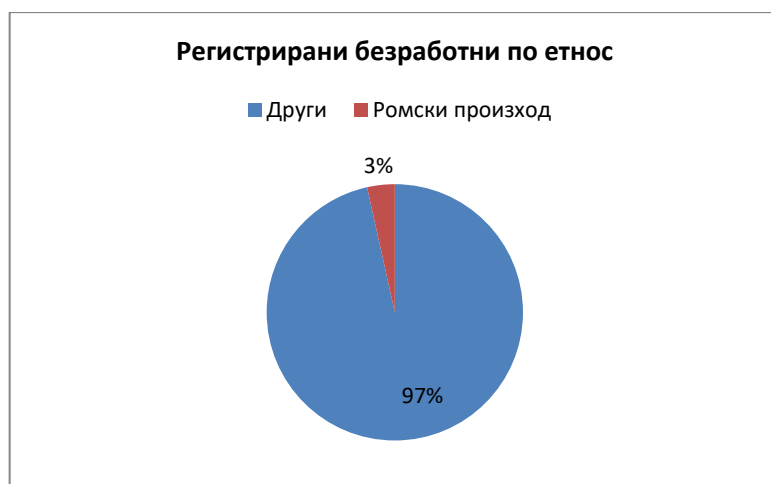
фигура 26. Равнище на безработицата в община Разград, 2021-2015

Данните на Дирекция „Бюро по труда“ (ДБТ) гр. Разград, към 30.09.2022 г. показват, че общият брой безработни лица, регистрирани в ДБТ е 833 лица. От тях 29 лица са от ромски произход, което е 3,5% (фигура 28). Общият брой на безработните лица до 29 годишна възраст е 106 търсещи работа лица (ТРЛ), което е 12,7% от общият брой безработни лица (фигура 29). От тях едно лице е заявило, че е от ромски произход. Регистрираните безработни жени общо са 474 лица, което е 56,9% от всички регистрирани безработни лица (фигура 27). От тях 17 жени са посочили, че са от ромски произход, което е 3,6% от общият брой безработни жени. Регистрираните безработни без квалификация, общо са 318, което е 38,2% от общия брой безработни. От тях 27 лица от ромски произход са без квалификация или 8,5% от общия брой лица без квалификация (фигура 30). Включените в субсидирана заетост лица са общо 305 безработни, от тях 14 безработни лица са от ромски произход (фигура 31). Субсидираната заетост е по ЗНЗ (Закон за насърчаване на заетостта) и по схеми на ОПРЧР.

Мерки за стимулиране н работодателите – процедури обявени от ДБТ по които да кандидатстват работодатели за разкриване на свободни работни места по мерки и програми за заетост по ЗНЗ и схеми по ОПРЧР. Възможност за кандидатстване за обучение по ЗНЗ, на безработни и заети лица, за придобиване на професионална квалификация и ключови компетентности.

фигура 27. Регистрирани безработни - мъже, жени, ДБТ-Разград

фигура 28. Регистрирани безработни по етнос, ДБТ-Разград

фигура 29. Безработни до/над 29 години, ДБТ-Разград

фигура 30. Безработни лица без квалификация, ДБТ-Разград

фигура 31. Безработни включени в субсидирана заетост, ДБТ-Разград

Община Разград реализира програми насочени към временната заетост и подпомагане на различни уязвими групи. Регионална програма за заетост на община Разград – 2022 г. цели намаляване на безработицата на територията на община Разград сред уязвимите идентифицирани групи чрез осигуряване на работни места. Средствата са отпуснати по държавния бюджет.

Програмата е стартирала на 09.06.2022 г. и е с продължителност 6 месеца. Осигурена е заетост на пълен работен ден за 67 човека на минимална работна заплата. Длъжностите са „Общ работник“, „Работник, озеленяване“, които подпомагат дейността на Община Разград и населените места на общината. Извършваните дейности са :

- Хигиенизиране и поддържане на реда в и около обектите общинска собственост и публично посещавани обекти;
- Почистване на улици, тротоари и площи;
- Поддържане на паркове, зелени и тревни площи.

За 2021 г. по Регионална програма са били отпуснати 15 бройки.

В Община Разград от 2015 г. до текущият момент функционира длъжността „Младежки медиатор“. Основната цел на младежкия медиатор е да идентифицира младежи до 29 г., които не работят, не учат и не се обучават (т.нар. NEET) и не са записани в бюрата по труда.

Медиатора провежда неформални срещи с лицата и им разяснява възможността за реализация на пазара на труда, събира информация и при желание от тяхна страна им помага да се регистрират в ДБТ-Разград. Също така им оказва съдействие за изготвяне на CV за работа.

При работата по селата медиатора получава съдействие от кметовете за намиране на младежите, изготвя информативни флаери и ги раздава. В края на всеки месец изпраща отчет за работата към ДБТ-Разград.

В изпълнение на дейността си Дирекция социално подпомагане – Разград, към текущия момент е подпомогнала 35 лица с месечни социални помощи по чл. 9 от Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане. Местната териториална структура на Агенцията за социално подпомагане изпълнява всички заложи мерки и дейности при тяхното въвеждане и финансиране.

В Плана за интегрирано развитие на Община Разград за периода 2021-2027 г⁴¹. сред предвидените мерки, дейности, за приоритет Заетост се отличават:

Приложение №1 – Описание на предвидените мерки и дейности в програмата за реализация,

Приоритет 2.2. Развитие на дуалното обучение и повишаване потенциала на работната сила, Мярка 2.2.2. Професионална ориентация и привличане на кадри към професии и сектори с дефицит на кадри

Дейност 2.2.2.1 Консултиране, професионално ориентиране, профилиране и активиране потенциала на икономически неактивните, дългосрочно безработните и младежите.

Бюджет: 250,00 хил. лв.

Финансирането е от ПРЧР 2021-2027, ИТИ, Централен бюджет.

Мярка 2.2.3. Активиране на икономически неактивни лица с мотивация, квалификация и осигуряване на заетост

Дейност 2.2.3.1 Интеграция на пазара на труда на икономически неактивни лица чрез идентифициране, активиране, оценка на способностите и регистрация в бюрата по труда.

Бюджет: 250,00 хил. лв.

Финансирането е от ПРЧР 2021-2027, ИТИ, Централен бюджет.

Мярка 2.2.4. Стимулиране на самостоятелната заетост и предприемачество, свързана с предоставянето на обслужващи услуги в населените места

⁴¹ План за интегрирано развитие на община Разград 2021-2027, приет с Решение № 255 по Протокол № 20 от 27.04.2021г. на Общински съвет Разград

Дейност 2.2.4.1. Подкрепа за предприемачеството на желаещи да стартират стопанска дейност, вкл. обучение и развитие на бизнес идеи и планове.

Бюджет: 200,00 хил. лв.

Финансирането е от ПРЧР 2021-2027, ИТИ, Централен бюджет.

Дейност 2.2.4.2. Достъп до финансиране за стартиращи предприемачи, вкл. младежи

Бюджет: 750,00 хил. лв.

Финансирането е от ПРЧР 2021-2027, ИТИ, Централен бюджет.

Дейност 2.2.4.3. Подкрепа за социално предприемачество

Бюджет: 800,00 хил. лв.

Финансирането е от ПРЧР 2021-2027, ИТИ, Централен бюджет.

6. Върховенство на закона и недискриминация

Обобщение от фокус-групите за приоритет Върховенство на закона и недискриминация

По този въпрос бе споделено: „Голяма част от присъстващите на двете фокус групи споделиха, че се наблюдава различно отношение към ромите в града, включително в някои обществени заведения. Препоръчително е да се планират мерки в областта на антидискриминацията по всички приоритети.“

Препоръчителните мерки:

- Провеждане на дейности в детските градини, насочени към повишаване на толерантността към различните етноси, живеещи на територията на общината;
- Провеждане на обучение по права на човека и права на детето в училище
- Засилване на ролята на регионалния представител на Комисия за защита от дискриминация в работата с ромската общност от община Разград

За преодоляване на проблемите и конфликтите със закона на подрастващите, в това число и от ромската общност в община Разград работи Местна комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните /МКБППМН/.

Усилията на екипа и са насочени в две големи направления – индивидуална корекционно-възпитателна работа с проявилите се деца и превантивно-възпитателна сред училищните общности. Екип от юрист, четирима психолози и осем педагози ежедневно работят за преодоляване на поведенческите проблемите на правонарушителите и организират различни позитивни, познавателни и развиващи дейности за учащите се. Осигуряват и специализирана подкрепа на родители и семейства нуждаещи се от повишаване на възпитателния си капацитет. През 2021 г. въпреки противоепидемичните мерки Комисията е работила с 49 проявили се деца и е включила в екипни превантивни дейности над 1000 ученици.

Индивидуалната корекционно-възпитателна работа с деца-извършители на противообществени прояви от ромската общност показва, че те произхождат най-вече от необразованите и много бедни и безработни семейства. Често това са деца на осъждани родители. В тези случаи се търси и подкрепата на социалните служби, но положителни резултати се постигат много трудно.

Районно управление на МВР – Разград реализира редица превантивни програми /“Полиция в близост до обществото, „Детска полицейска академия“, „Детско полицейско управление“, НП „Работа на полицията в училищата“ и др./, чрез които се наблюдава всеобхватност на разглеждания етнос. Работи се в мултиетническа среда при спазване правата на човека. Вниманието е насочено към уязвимите групи, като се съблюдава тяхната равнопоставеност, с цел преодоляване културните бариери и дискриминационни нагласи.

В подрастващите се възпитава толерантно отношение и уважение към различното, чрез беседи както с родители, така и с деца.

7. Култура

Обобщение от фокус-групи за приоритет Култура

Жителите на с. Ясеновец споделиха: „В селото се събират често, за да обсъждат общностни проблеми. Участниците във фокус – групата споделиха, че местната власт провежда срещи с общността за разискване на общностни проблеми. В селото има читалище, което се нужда от ремонт. Участниците изразиха нужда от създаване на

общинска зала за тържества. Участниците споделиха, че в селото има обществено заведение, но не всеки може да си позволи да го наеме.“

В гр. Разград се изказа мнение, че „участниците препоръчаха община Разград да отбележи 8-ми април – Международния ден на ромите.“

Препоръчаните мерки:

- Ремонт на читалището в с. Ясеновец;
- Създаване на общинска зала за провеждане на тържества в с. Ясеновец;
- Отбелязване на 8-ми април – Международния ден на ромите – мероприятие, което да се организира от община Разград.

В рамките на проведената фокус група в с. Ясеновец се откри един проблем от краткосрочен характер, който присъстващите определиха за важен, а именно липсата на достатъчно дърва за огрев и вършина. Препоръчва се общината да подкрепи процеса по снабдяване с дърва за огрев и вършина на всички граждани на селото.

По време на фокус групата в Разград бяха направени няколко генерални коментара/препоръки към Общински план за приобщаване равенство и участие и социалната политика на община Разград, а именно:

- Препоръчано беше общината да продължи изграждането на социалните жилища;
- Препоръчано беше общината да не оставя Общинския план за приобщаване равенство и участие и социалната политика на община Разград само на хартия, а да има политическата воля да го изпълнява;
- Препоръчано беше общината да организира повече срещи с местната ромска общност, за да извежда периодично общностни нужди.

Становището на Община Разград относно създаване на общинска зала за провеждане на тържества в с. Ясеновец е положително и има готовност за предоставяне на терен общинска собственост, където да бъде изградена сградата. На този етап обаче не е наличен финансов ресурс за финансиране на идеята. Ще се разчита на програмно финансиране и различни схеми за БФП.

Относно препоръката за ремонт на читалището в с. Ясеновец е необходимо да се уточни, че в Плана за интегрирано развитие на община Разград 2021-2027 г. е предвидена дейност „Ремонт и въвеждане на мерки за енергийна ефективност в сграден фонд, модернизиране на читалищата от община Разград“, чиято реализация би обхванала и читалището в с. Ясеновец.

Всяка година Община Разград снабдява местното население с необходимата дървесина за огрев. Предоставя се дървесина както на местни структури като кметства, читалища и пр., така и на населението след предварително записване. За социално слаби групи от населението помощи за отопление се дават от Дирекция социално подпомагане – гр. Разград. За отоплителен сезон 2022/2023 г. общият размер на целевата помощ за отопление е 623,55 лв. Домакинствата, които нямат право на целева помощ за отопление

заради превишаване на диференцирания доход с до 40,00 лв. имат право на еднократна помощ за отопление⁴² през зимата в размер на 400,00 лв.

Изграждане на социалните жилища – както е описано в приоритет Жилищни условия, Община Разград работи по проект за изграждането на „Социални жилища“ за уязвими, малцинствени и социално слаби групи от населението. Към настоящия момент проекта е замразен поради това, че се водят съдебни дела и заради липсата на достатъчен финансов ресурс. Покачването на цените на строителните материали и услуги значително повиши стойността на проекта и доведе до замразяването му. При осигуряване на финансов ресурс, който да покрие дефицита проекта ще бъде завършен.

Община Разград провежда ефективна политика в сферата на културата, насочена към всички етнически и етнографски групи, чрез опазване на тяхното културно – историческо материално и нематериално наследство и традиции.

Ромската култура и обичай са част от културното многообразие на страната. Запазването на културното наследство на ромите, насърчаването на творческото развитие, културното взаимодействие и участието в културния живот имат решаваща роля за социализацията и приобщаването им. Приоритетните цели са насочени към подобряване на условията и разширяване на възможностите за интеграция чрез културен диалог.

В Община Разград дейностите в областта на културата се осъществяват от самата Община, общинските културни институти, читалища и НПО-та. Като важни културни средища можем да споменем общинските културни институти:

- Регионален Исторически Музей - Разград , Етнографски Музей, Музей "Станка И Никола Икономови", Къща-Музей "Димитър Ненов", Къща – Музей „Анание Явашов", Художествена Галерия "Професор Илия Петров", Театрално-Музикален Център – Разград, Професионален Капански Ансамбъл, Регионална Библиотека "Професор Боян Пенев" Разград.

Освен професионалните културни институти, в община Разград съществува добре развита читалищна мрежа, която обхваща 25 читалища, вписани в Регистъра на народните читалища към Министерство на културата. Четири от тях са разположени в града – а останалите са в населените места на общината. Основно читалищата се развиват, в културно - просветна, библиотечно – информационна и художествена дейност, всички те разполагат със самостоятелни сгради или помещения.

Двадесет и две читалища са с действаща библиотека и осигуряват равен достъп до библиотечните ресурси. Реализират се множество библиотечни инициативи - литературни четения, участия в национални кампании, срещи с творци, изложби и др. Изключително важна е ролята на читалищата в подкрепа на личностното развитие на подрастващите. Във всички населени места на общината е осигурено добро библиотечно – информационно обслужване на децата и учениците. Извършва се книгозаемане и информационно - справочна дейност за подпомагане на учебно – възпитателния процес. В малките населени места читалищните библиотеки са единствените информационни центрове, естествено място за общуване. Те са отворени към процеса на съчетаване на традиционното библиотечно обслужване с възможностите, които предлагат информационните технологии, в т.ч. развиване на библиотечно-информационни центрове и поддържане на компютърни зали с интернет. 7 читалищни библиотеки в община Разград са модернизирани по програма „Глобални библиотеки България“ чрез изграждане на информационни центрове, в които се предоставят съвременни информационни услуги за посетителите, 24 читалища в община

⁴² ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 349 ОТ 27 ОКТОМВРИ 2022 Г. ЗА ОДОБРЯВАНЕ НА ДОПЪЛНИТЕЛНИ РАЗХОДИ ПО БЮДЖЕТА НА МИНИСТЕРСТВОТО НА ТРУДА И СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА ЗА 2022 Г. ЗА ИЗПЛАЩАНЕ НА ЕДНОКРАТНА ФИНАНСОВА ПОДКРЕПА ЗА ОТОПЛЕНИЕ ЗА КОМПЕНСИРАНЕ НА УВЕЛИЧЕНИТЕ ЦЕНИ НА ЕНЕРГОИЗТОЧНИЦИТЕ

Разград разполагат със 74 компютърни конфигурации и лаптопи и 28 периферни устройства. Осигурен е интернет достъп във всички читалища, което дава възможност за осигуряване на добро ниво на информираност, улеснена комуникация, разнообразява и разширява обхвата на предлаганите услуги в библиотечно – информационната дейност.

Периодично в читалищата се организират курсове за работа с интернет и начална компютърна грамотност, в които се включват и представители на малцинствата, с които се работи индивидуално според възможностите и интересите им.

Изключително съхранени са традициите в сферата на любителското творчество, което се явява естествена среда за защита на културното многообразие и създава благоприятни условия за културна и социална интеграция.

Интерес сред общността предизвикват инициативите, посветени на традиционни празници и обичаи на различните етноси.

В осъществяване на дейности читалищата си партнират успешно с учебните заведения по места. В годишните планове на читалищата от община Разград няма заложен инициативи, свързани с традиционните за ромската общност празници.

Културният календар на Община Разград и на читалищните инициативи е богат и разнообразен и включва елементи от празнично - обредната система на различните етноси и етнографски групи, което дава възможност да се използва културата като инструмент за социална интеграция и диалог между тях, провеждат се редица мероприятия, на които се дава възможност за изява на самодейни състави, професионални групи и детски формации. Това са: открита сцена „Песни и ритми на Лудогорието“; демонстрации на автентични ритуали от празнично – обредната система, провеждани в Етнографски музей – Разград; фолклорен събор „Лудогорие“, Фестивал „Читалищата - живото наследство на България“ и др. Основната цел, която е заложена в отбелязването им е съхраняване и популяризиране на традициите и културните ценности на различни етнически и етнографски групи. В годишните планове на читалищата от община Разград има заложен инициативи - конкурси, тържества и др., свързани с традиционните за ромската общност празници - Банго Васил, Международен ден на ромите, Хъдрелез, Великден, Байрам и др.

Представители на ромският етнос са включени в част от колективите за любителско творчество, но е редно да се отбележи, че няма художествени формации, отразяващи спецификата само на ромския фолклор, все по – рядко се организират събития, посветени само и единствено на ромските традиции. Със съдействието на читалищата се организират предимно мултикултурни инициативи, представящи в едно събитие богатството и многообразието на културните традиции на всички етноси.

Пресъздаването на традиции и обичаи съдейства, от една страна, за съхраняване и обогатяване на културните традиции, и от друга страна, за установяване на взаимоотношения между етносите, основани на взаимното уважение и толерантност.

Осигурен е равен достъп на ромската общност до обществения културен живот по места, като работата на читалищните ръководства по отношение интеграцията и е насочена най-вече към децата. Работи се предимно срещу отпадането им от училище чрез привличане в различни инициативи, целящи да провокират интереса им към четенето, библиотеката, училището, желанието им да овладеят български език и да подобрят комуникацията със своите връстници чрез общуване в неформална среда.

В Плана за интегрирано развитие на Община Разград за периода 2021-2027 г⁴³., сред предвидените мерки, дейности, за приоритет Култура се отличават:

⁴³ План за интегрирано развитие на община Разград 2021-2027, приет с Решение № 255 по Протокол № 20 от 27.04.2021г. на Общински съвет Разград

Приложение №1 – Описание на предвидените мерки и дейности в програмата за реализация

Приоритет 2.1. Подобряване на здравеопазването, образованието, социалните дейности, културата и административното обслужване

Мярка 2.1.7. Обновяване и оборудване на обекти на културната инфраструктура

Дейност 2.1.7.2. Ремонт и въвеждане на мерки за енергийна ефективност в сграден фонд, модернизиране на читалищата от община Разград

Бюджет: 1 750,00 хил. лв.

Източник на финансиране: Централен бюджет.

Дейност 2.1.7.3. Издирване, проучване, възстановяване и популяризиране на културното наследство, традиции и обичаи на местното население. Организиране на събития, свързани с възпроизвеждане на празнични традиции, обреди и обичаи, традиционни празници на различни етноси и етнографски групи в община Разград.

Бюджет: 10,00 хил. лв.

Източник на финансиране: Общински бюджет.

Дейност 2.1.7.7. Осигуряване на подкрепа на талантиливи деца и младежи, осъществяване на местни творчески проекти и инициативи със заинтересованите институции за подкрепа на личностното развитие.

Бюджет: 20,00 хил. лв.

Източник на финансиране: Общински бюджет.

Дейност 2.1.7.8. Надграждане и нови атрактивни събития от културния календар на град Разград.

Бюджет: 400,00 хил. лв.

Източник на финансиране: Общински бюджет.

Дейност 2.1.7.9. Обновяване и модернизиране на обществените библиотеки и превръщането им в съвременни центрове за духовност, придобиване на знания и информация. Обогащане на библиотечните фондове.

Бюджет: 100,00 хил. лв.

Източник на финансиране: Централен бюджет.

8. Заключение

За реализирането на План за действие на община Разград за приобщаване на българските граждани от ромски произход и други граждани в уязвимо социално положение, живеещи в сходна на ромите ситуация (2022-2023) от съществено значение е ефективното сътрудничество между институциите и участниците, имащи отношение към проблемите на етническите малцинства и дейностите по осъществяване на интеграционната политика в общината. Активното приобщаване и включване на всички лица от ромски произход в

обществения живот е предпоставка за намаляване на неравенствата и увеличаване на просперитета и благоденствието в обществото.

Настоящия план за действие е с отворен характер.

III. Механизъм за управление

Интеграцията на ромите и на българските граждани в уязвимо положение, принадлежащи към други етнически групи е активен двустранен процес на социално включване, насочен към преодоляване на съществуващите за тях негативни социално-икономически предизвикателства и последващ просперитет в обществото.

Планът включва дейности, отговорни институции, източник на финансиране и индикатори за изпълнение на дейностите. Съдържащите се дейности са структурирани по приоритетни области – образование, здравеопазване, жилищни условия, заетост, върховенство на закона и недискриминация и култура и медии.

Планът за действие на община Разград за приобщаване на българските граждани от ромски произход и други граждани в уязвимо социално положение, живеещи в сходна на ромите ситуация (2022-2023) е неразделна част от Стратегията на област Разград за равенство, приобщаване и участие на ромите за периода (2021-2030) и е в изпълнение и съответствие на Националната стратегия на Република България за равенство, приобщаване и участие на ромите (2021-2030) и по тази причина следва приоритетите и целите на националната и областната стратегии.

Финансирането на заложените дейности в Плана за действие ще се осъществява със средства от републикански бюджет/държавен бюджет, средства по Национални програми, със средства по оперативните програми на ЕС през програмният период 2021-2027 г., в рамките бюджета на отговорните институции.

Управлението на Плана за действие:

- Общински координационен екип ще следи, отразява и докладва изпълнението на дейностите, които са заложи в Плана;
- Координационният екип ще изготвя годишен мониторингов доклад за изпълнението на Плана за действие.

IV. Механизъм за мониторинг и оценка

Оценката и мониторинга за изпълнение на Плана за действие на община Разград в изпълнение на Областната стратегия за равенство, приобщаване и участие на български граждани от ромски произход и други граждани в уязвимо социално положение, живеещи в сходна на ромите ситуация (2022-2023) ще се осъществява от Общинският координационен екип, чрез мониторинг и прилагане на различни форми на наблюдение и оценка.

Целта на мониторинга е събиране и анализиране на информация, въз основа на която да се следи за постигнатите резултати от изпълнението на мерките и дейностите по плановия документ. Общинският координационен екип ще изготвя мониторингов доклад за предходната година, който ще бъде изпращан до Областна администрация Разград.

V. ТАБЛИЦА НА ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ НА ОБЩИНА РАЗГРАД В ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СТРАТЕГИЯ НА ОБЛАСТ РАЗГРАД ЗА ПРИОБЩАВАНЕ НА БЪЛГАРСКИТЕ ГРАЖДАНИ ОТ РОМСКИ ПРОИЗХОД И ДРУГИ ГРАЖДАНИ В УЯЗВИМО СОЦИАЛНО ПОЛОЖЕНИЕ, ЖИВЕЕЩИ В СХОДНА НА РОМИТЕ СИТУАЦИЯ ЗА ПЕРИОДА 2022-2023 г.

Приоритетни области на действие:

1. ПРИОРИТЕТНО НАПРАВЛЕНИЕ – ОБРАЗОВАНИЕ
2. ПРИОРИТЕТНО НАПРАВЛЕНИЕ – ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ
3. ПРИОРИТЕТНО НАПРАВЛЕНИЕ – ЖИЛИЩНИ УСЛОВИЯ
4. ПРИОРИТЕТНО НАПРАВЛЕНИЕ – ЗАЕТОСТ
5. ПРИОРИТЕТНО НАПРАВЛЕНИЕ – ВЪРХОВЕНСТВО НА ЗАКОНА И НЕДИСКРИМИНАЦИЯ
6. ПРИОРИТЕТНО НАПРАВЛЕНИЕ – КУЛТУРА

ПРИОРИТЕТ „ОБРАЗОВАНИЕ“

Оперативна цел: Създаване на условия за осъществяване на качествено и приобщаващо образование, както и за образователна интеграция и интеркултурно образование за деца и ученици, в т.ч. за уязвими групи, включително роми.

Цел 1. Повишаване на обхвата на децата и учениците в предучилищното и училищното образование и намаляване на дела на отпадналите и преждевременно напусналите училище								
	Мерки	Статус	Срок	Отговорна институция	Източник на финансиране преки бюджетни разходи, друго – млн. евро)	Индикатори	Текуща стойност	Целева стойност с натрупване 2022-2023 г.
1.1.	Повишаване на обхвата на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст по Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст.	Текущ	2022-2023	МОН, РУО, МТСП, ДАЗД, МВР, Община Разград, училища, детски градини	Държавен бюджет	Брой деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст в риск от отпадане и/или необхванати в образователната система	92 деца и ученици	1147 деца и ученици, подлежащи на задължително предучилищно и училищно образование
1.2.	Осигуряване на приобщаваща среда за деца, които не владеят добре български език, в предучилищна и училищна възраст чрез осъществяването на	Текущ	2022-2023	МОН, училища, детски градини	Средства по проект АПСПО по ОП, НОИР; Средства по национални програми; Проекти на	Брой деца и ученици от уязвими групи, които не владеят добре български език, включени в модули за	Около 260 деца и ученици	

	допълнителни модули по български език.				ЦОИДУЕМ, проект „Подкрепа за успех“ и др.	допълнително обучение		
1.3.	Реализиране на интегрирани дейности за образователна интеграция на деца и ученици от етническите общности в уязвимо положение чрез осигуряване на ефективен процес на обхват и включване в образователната система.	Текущ	2022–2023	МОН, училища, детски градини	Национални програми, бюджет на детски градини и училища	Брой дейности за връщане на отпадналите ученици в училище и подобряване на образователните им резултати; Брой обхванати деца в детски градини, в които се изпълняват мерки за по-пълно обхващане и задържане на деца между 3- и 6/7-годишна възраст от етническите общности в образователната система; Брой педагогически специалисти, включени в изпълнение на дейности за ефективна реинтеграция на деца и ученици,		

						върнати в образователната система; Брой деца и ученици, реинтегрирани в образователната система; Брой ученици от етническите общности в социално уязвимо положение, подкрепени за продължаване на образованието им в гимназиален етап; Брой ученици от гимназиална степен, включени в дейности за информиране, мотивиране и подготовка за продължаване на образованието си във висши училища, чрез кариерен консултант		
1.4.	Реализиране на добри	Текущ	2022-	МОН,	Бюджета	Брой реализирани		

	практики, свързани с повишаване качеството на образователния процес за деца и ученици от уязвими групи, включително роми, в това число за работа с родители, включително за преодоляване на Covid кризата.		2023 г.	училища, детски градини	на училища и детски градини, национални програми, проекти	мерки, инициативи, добри практики		
1.5.	Осъществяване на психологическа и социална подкрепа на деца и ученици от уязвими групи, включително роми чрез назначаване на образователни медиатори и социални работници.	Текущ	2022-2023	МОН, училища	НП „Подкрепа на образователните медиатори и социалните работници“	Брой назначени образователни медиатори и/или социални работници в системата на училищното образование	7 образователни медиатори и/или социални работници	

Цел 2. Повишаване компетентностите на педагогическите специалисти и на непедагогическия персонал за работа в мултикултурна среда и за преодоляване на стереотипи и дискриминационни нагласи

	Мерки	Статус	Срок	Отговорна институция	Източник на финансиране преки бюджетни разходи, друго – млн. евро)	Индикатори	Текуща стойност	Целева стойност с натрупване 2022-2023 г.
2.1.	Преодоляване на дискриминационните нагласи чрез провеждане на различни	Текущ	2022 - 2023	Училища, детски градини	Бюджет на училища и детски градини,	Брой проведени инициативи		

	инициативи (екскурзии, отбелязване на дати от празничния календар, информационни кампании и други дейности).				програми и проекти			
2.2.	Реализиране на форми на взаимодействие между децата и учениците от различен етнически произход за утвърждаването на межкултурните ценности и многообразието в образователната среда с цел изграждане и възпитаване у подрастващите на социокултурен модел на поведение, основан на поведенчески модели за хуманизъм и толерантност.	Текущ	2022 - 2023	МОН, Образователни институции	Бюджет на образователни институции, национални програми, проекти	Брой проведени занимания по интереси, насочени към усвояване на знания с елементи на гражданско образование;		

2.3.	Повишаване квалификацията на педагогическите специалисти за работа в мултикултурна среда	Текущ	2022-2023 г.	МОН, училища, детски градини	Средства по национални програми, бюджети на училища и детски градини	Брой педагогически специалисти, преминали обучение за работа в мултикултурна среда		
Цел 3. Системно взаимодействие с родителите за осъзнаване и осъществяване на техните отговорности за възпитанието, развитието, образованието и отглеждането на децата, както и за сътрудничество с детската градина/училището. Съвместна работа с образователни медиатори и други специалисти с отношение и влияние върху образователните постижения на децата и учениците								
	Мерки	Статус	Срок	Отговорна институция	Източник на финансиране преки бюджетни разходи, друго – млн. евро)	Индикатори	Текуща стойност	Целева стойност с натрупване 2022-2023 г.
3.1.	Осъществяване на дейности за повишаване на осведомеността на родителите от уязвими групи относно ползите от образованието.	Текущ	2022-2023	МОН, РУО, Училища, детски градини	Средства от държавния бюджет	Брой информационни кампании за ролята на образованието на децата и учениците сред родителите и общността	Брой Информационни кампании	Брой информационни кампании
3.2.	Осъществяване на дейности за приобщаване на родители от уязвими групи към училищния	Текущ	2022-2023	МОН, училища, детски градини	Средства от държавния бюджет	Брой дейности за приобщаване на родители към училищния живот	Брой инициативи за приобщаване на родители към училищния	

	живот и мотивирането им за образованието на техните деца.					мотивирането им за образованието на техните деца	живот	
--	---	--	--	--	--	---	-------	--

ПРИОРИТЕТ „ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ“

Оперативна цел: Равнопоставеност на достъпа до качествено обществено здравеопазване и подобряване на здравословното състояние на населението в обособените уязвими общности, с концентрация на бедност

Цел 1: Подобряване на майчиното и детското здравеопазване в обособените уязвими общности, с концентрация на бедност							
Мерки	Статус	Срок	Отговорна институция	Източник на финансиране (преки бюджетни разходи, друго)	Индикатори	Текуща стойност	Целева стойност с натрупване 2022-2023 г.
1. Повишаване на обхвата на деца без общопрактикуващи лекари открити от здравните медиатори.	Текущ	2022-2023	Община Разград, Здравни медиатори	Делегиран бюджет (В рамките на делегирания бюджет за дейността на ЗМ)	Брой регистрирани деца, без общопрактикуващи лекари		
2. Проучване на възможностите, присъединяване към програми, създаване на условия за реализиране на профилактични прегледи на деца с мобилни педиатрични кабинети в това число и на тези без лични лекари.	Текущ	2022 - 2023	МЗ, БЧК, РЗИ, БЛС, община Разград, здравни медиатори и университети	В рамките по делегиран бюджет по проект на БЧК	Брой обхванати с профилактични прегледи деца	Съгласно получена та информация от БЧК	Съгласно получената информация от БЧК
Цел 2: Подобряване на достъпа до качествено обществено здравеопазване на лица, намиращи се в ситуация на бедност и социална уязвимост							
Мерки	Статус	Срок	Отговорна институция	Източник на финансиране (преки бюджетни разходи, друго)	Индикатори	Текуща стойност	Целева стойност с натрупване 2022-2023 г.

1. Провежда не на прегледи за социално значими заболявания с мобилни кабинети - флуорографи, ехографи и клинични лаборатории.	Текущ	2022-2023	МЗ РЗИ Здравни медиатори, Община Разград	Държавен бюджет	Брой проведени прегледи за социално значими заболявания с мобилни кабинети - флуорографи, ехографи и клинични лаборатории		

Цел 3: Развитие на концепцията за здравна медиация

Мерки	Статус	Срок	Отговорна институция	Източник на финансиране (преки бюджетни разходи, друго)	Индикатори	Текуща стойност	Целева стойност с натрупване 2022-2023 г.
1. Обучение на нови здравни медиатори за придобиване на необходимите знания и умения съгласно чл. 7, ал. 2 от Наредба № 1 от 19.08.2020 г. за изискванията за дейността на здравните медиатори	Текущ	2022-2023	МЗ, РЗИ Община Разград и НПО	В рамките на делегирания бюджет	Брой обучени здравни медиатори		

2. Обучение за професионално развитие на здравни медиатори – съгласно чл. 7, ал. 4 от Наредба № 1 от 19.08.2020 г. за изискванията за дейността на здравните медиатори	Текущ	2022-2023	МЗ, РЗИ Община Разград и НПО	В рамките на делегирания бюджет	Брой квалифицирани здравни медиатори		
3. Популяризиране от здравните медиатори сред ОПЛ и лекарите специалисти Постановление № 17 на МС от 31.01.2007 г. за лечение в лечебни заведения на лица, които нямат доход и/или лично имущество, което да им осигурява лично участие в здравноосигурителния процес.	Текущ	2022-2023	Здравни медиатори, Община Разград	В рамките на делегирания бюджет	Брой информирани за възможността от лечение на социално слаби и здравнонеосигурени		

4. Информир ане на бременни неосигурени жени за правото им да ползват безплатни прегледи при АГ специалист и пакет изследвания съгласно Наредба № 26 на Министерството на здравеопазването.	Текущ	2022-2023	Здравни медиатори, Община Разград	В рамките на делегирания бюджет	Брой информирани здравнонеосигурени бременни жени за възможността да използват безплатни прегледи при АГ		
Цел 5: Осигуряване на устойчиво изпълнение на политиката по предпазване от ваксинапредотвратими заразни заболявания с цел повишаване на обхвата на подлежащите лица по националния имунизационен календар целевите групи по националните ваксинационни програми и поддържане на висок имунизационен обхват							
Мерки	Статус	Срок	Отговорна институция	Източник на финансиране (преки бюджетни разходи, друго)	Индикатори	Текуща стойност	Целева стойност с натрупване 2022-2023 г.

1. Провеждане на разяснителни кампании за необходимостта от ваксиниране на населението със задължителните имунизации по Националния имунизационен календар и за ползите от препоръчителните имунизации.	Текущ	2022-2023	МЗ, РЗИ Община Разград и НПО	Държавен бюджет	Брой проведени кампании за разясняване на необходимостта от ваксиниране на населението със задължителните имунизации по Националния имунизационен календар и за ползите от препоръчителните имунизации.		
1. Създаване на условия за привличане на още една индивидуална лекарска практика в с. Ясеновец, общ. Разград. При изявено желание от ОПЛ за разкриване на лекарска практика в с. Ясеновец ще се съдейства за осигуряване на помещение за кабинет.	Текущ	2022-2023	Община Разград	При необходимост Общински бюджет	Брой осигурено помещение		

ПРИОРИТЕТ „ЗАЕТОСТ“

Оперативна цел: Равнопоставен достъп и подобряване реализацията на ромите на пазара на труда и повишаване на дела на заетите сред тях; намаляване на социалните неравенства и активното им социално приобщаване

Цел 1. Насърчаване на заетостта чрез мотивиране, професионално ориентиране и обучение на безработни лица								
	Мерки	Статус		Отговорна институция	Източник на финансиране (преки бюджетни разходи, друго –лева/евро)	Индикатори (мерна единица: брой, дял)	Текуща стойност за 2021 г.	Целева стойност с натрупване 2022-2023 г.
1.1.	Мотивиране за активно поведение на пазара на труда/за търсене на работа (групови срещи за активно поведение на пазара на труда и участие в Ателие за търсене на работа)	Текущ		ДБТ-Разград	Държавен бюджет	Брой лица мотивирани за активно поведение на пазара на труда/за търсене на работа		
1.2	Професионално ориентиране	Текущ		ДБТ-Разград	Държавен бюджет	Брой лица включени в професионално ориентиране		
1.3	Организиране на обучение за придобиване на професионална квалификация вкл. за стартиране на собствен бизнес и/или на ключова компетентност	Текущ, ПРЧР 2021-2027		ДБТ-Разград	Държавен бюджет и ПРЧР 2021-2027 г.	Брой лица, включени в обучение за придобиване на професионална квалификация и/или ключова компетентност		

Цел 3: Осигуряване на заетост, вкл. чрез предприемачество на лица от ромски произход								
	Мерки	Статус		Отговор- на институ- ция	Източник на финансиране (преки бюджетни разходи, друго – лева/евро)	Индикатори (мерна единица: брой, дял)	Текуща стойност за 2021 г.	Целева стойност с натрупване 2022-2023 г.
3.1.	Насърчаване на заетостта, вкл. чрез предприемачество на безработни самоопределили се като роми, чрез включване в програми и мерки по реда на ЗНЗ, в рамките на НПДЗ и ПРЧР 2021-2027	Частично се изпълнява, ПРЧР 2021-2027		ДБТ-Разград	Държавен бюджет и ПРЧР 2021-2027 г.	Брой лица с осигурена субсидирана заетост		
3.2.	Осигуряване на заетост на първичния пазара на труда (извън мерки и програми)	Текущ		ДБТ-Разград	Държавен бюджет	Брой лица с осигурена заетост на първичния пазар на труда		
Цел 4: Активиране на безработни в неравностойно положение на пазара на труда и икономически неактивни лица, чрез насърчаване на трудовото медиаторство и предоставяне на интегрирани услуги по заетост и социално подпомагане								
	Мерки	Статус		Отговор- на институ- ция	Източник на финансиране (преки бюджетни разходи, друго – лева/евро)	Индикатори (мерна единица: брой, дял)	Текуща стойност за 2021 г.	Целева стойност с натрупване 2022-2023 г.

4.1.	Активиране на икономически неактивни лица чрез трудово медиаторство	Текущ		ДБТ-Разград	Държавен бюджет	Брой лица с осигурена заетост като трудови посредници от ромски произход От тях с повишен капацитет и умения за работа с целевата група		
4.2.	Активирани лица от дейността на трудовите посредници - ромски и младежки медиатори	Текущ		ДБТ-Разград	Държавен бюджет	Брой активирани лица, от ромски произход от работата на трудовите посредници - ромски медиатори Брой активирани младежи (NEETs) от ромски произход от работата на младежките медиатори		
4.3.	Инициативи, насърчаващи активирането на безработни и икономически неактивни лица	Текущ ПРЧР 2021-2027		ДБТ-Разград	Държавен бюджет и ПРЧР 2021-2027	Брой лица, започнали работа в резултат от проведени трудови борси, дни на работодателя и мобилни бюра по труда		

ПРИОРИТЕТ „ЖИЛИЩНИ УСЛОВИЯ“

Оперативна цел: Подобряване на жилищните условия, включително и на прилежащата техническа инфраструктура и инфраструктура за публични услуги

Цел 2 ⁴⁴ . Осигуряване на условия за придобиване на финансово достъпни жилища и условия за въвеждане на алтернативни модели на социални жилища за домакинства от зоните с концентрация на бедност								
	Мерки	Статус	Срок	Отговорна институция	Източник на финансиране (преки бюджетни разходи, друго –лева/евро)	Индикатори (мерна единица: брой, дял)	Текуща стойност	Целева стойност с натрупване 2021-2023 г.
2.1	Успешно приключване на проектите за социални жилища по ОПРР 2014-2020 „Изграждане на социални жилища за настаняване на малцинствени и социално слаби групи в кв. „Орел“, отговарящи на съвременните хигиенни изисквания“	Текущ	2023 г.	МРРБ, Община Разград	ОПРР 2014-2020 Договор № BG16RFOP001-1.023-0003-C01	Брой жилища Брой представители на маргинализирани групи, включително роми с подобрени жилищни условия	0 0	48 170
Цел 3. Изграждане/реновиране на инфраструктура за предоставяне на интегрирани здравно-социални и социални услуги в общността за уязвими групи								

⁴⁴ Целите в приоритета следват последователността от Националната стратегия на Република България за равенство, приобщаване и участие на ромите (2021-2030)

	Мерки	Статус	Срок	Отговор- на институ- ция	Източник на финансиране (преки бюджетни разходи, друго –лева/евро)	Индикатори (мерна единица: брой, дял)	Текуща стойност	Целева стойност с натрупване 2021-2023г.
3.1	Предоставяне и развитие на социални и интегрирани социално-здравни услуги за деца, хора с увреждания, възрастни хора и хора в невъзможност за самообслужване.	Текущ	2023 - 2027	МРРБ, Община Разград	ОПРР 2021- 2027, ПРЧР 2021-2027, ПВУ	Брой на лицата, които използват нова или реновирана инфраструктура за интегрирани здравно-социални и социални услуги годишно		
Цел 4. Реконструкция на обекти на социалната инфраструктура за целите на образованието, културата и др.								
	Мерки	Статус	Срок	Отговор- на институ- ция	Източник на финансиране (преки бюджетни разходи, друго –лева/евро)	Индикатори (мерна единица: брой, дял)	Текуща стойност	Целева стойност с натрупване 2021-2023г.
4.1.	Подкрепа при развитието на образователна, културна, спортна инфраструктура – ремонт на читалища. „Ремонт и въвеждане на мерки за енергийна ефективност в сграден фонд, модернизиране на читалищата от община Разград“ – ремонт на читалището в с. Ясеновец.	Текущ	2023- 2027	Община Разград	Централен бюджет, Общински бюджет	Брой на лицата, които използват нова или реновирана инфраструктура в сферата на образованието, културата и спорта		

5	Изграждане на канализация в с. Ясеновец или изграждане/създаване на извеждащи канали, особено за най-ниската точка в селото, а именно: ул. „Първи май“; „Бузлуджа“; „Тунджа“; „Трети март“; „Бели лом“; „Еделвайс“; „Митко Палаузов“; Шипка	Текущ	2022-2023	Община Разград	Финансиране по оперативните програми на ЕС, при възможност от Общински бюджет	Брой/дължина изградени канали и/или съоръжения		
6	Асфалтиране на улиците: в с. Ясеновец: - „Вежен“ и „Ясен“ - „Тунджа“ - „Първи май“ - „Елин Пелин“ – половината, от която е асфалтирана - „Волга“ - „Арда“ - „Стефан Караджа“ – промишлената зона на с. Ясеновец в гр. Разград: - „Дончо Сумпаров“, която се нуждае и от осветление - от началото на детска градина Райна Княгиня до старите гробища. На тази улицата се препоръчва и разрешаване	Текущ	2022-2023	Община Разград	при възможност от Общински бюджет	Дължина на асфалтираните улици в с. Ясеновец Дължина на асфалтираните улици в гр. Разград		

	на проблема със запушените два улични канала - единия на номер 86, а другия срещу него. - „Никола Пенев“ - „Борисов Йончев“ до 3-ти блок - Източната част на „Южен булевард“							
7	При необходимост в отделни райони на населените места, където се генерират по-големи количества отпадъци ще се поставят допълнителни контейнери за тяхното събиране или ще се направи ново преразпределение на схемата за разполагане на съдовете за отпадъци, които да съответстват на гъстотата на населението в отделните части на населеното място.	Текущ	2022-2023	Община Разград	При необходимост Общински бюджет	Брой поставени допълнителни контейнери Брой преразпределение на схемата за разполагане на съдовете за отпадъци		
8	Изграждане на парк с детска площадка и фитнес на открито в с. Ясеновец	Текущ	2022-2023	Община Разград	Програмно финансиране	Брой изградени парк с детска площадка и фитнес на открито		

9	Засилване на контрола върху популацията от бездомни кучета в гр. Разград (особено в ж.к. Орел), с. Ясеновец, с. Раковски чрез участието на общинския приют.	Текущ	2022-2023	Община Разград, общински приют за бездомни животни	В рамките на бюджета			
10	Премахване на незаконните сметища в с. Ясеновец. Засилване на контрола и недопускане образуването на нови незаконни сметища.	Текущ	2022-2023	Община Разград	Общински бюджет	Брой премахнати сметища		

ПРИОРИТЕТ „ВЪРХОВЕНСТВО НА ЗАКОНА И НЕДИСКРИМИНАЦИЯ“

Оперативна цел: Гарантиране правата на гражданите, с акцент върху жените и децата, защита на общественя ред, недопускане и противодействие на проявите на нетолерантност и на “език на омразата”.

Цел 1: Повишаване гаранциите за ефективна защита на правата на българските граждани в уязвимо социално положение, принадлежащи към различни етнически групи.								
	Мерки	Статус	Срок	Отговор- на институ- ция	Източник на финансиране (преки бюджетни разходи, друго)	Индикатори	Текуща стойност	Целева стойност с натрупване 2022-2023 г.
1.1	Повишаване на ефективността на индивидуалната работа с проявилите се деца и младежи за коригиране на поведението им.	Изпълняв а се	2022- 2023	МКБППМ Н	Държ.делегир ана дейност	Брой проведени консултации и преминали деца. Брой обучени общ.възпитатели		14 обществени възпитатели
1.2	Провеждане на превантивна работа в училищата на общината за изграждане на култура на екипна работа и толерантност.	Изпълняв а се	2022- 2023	МКБППМ Н	Държ.делегир ана дейност	Брой дейности , брой обхванати ученици.	12 обществени възпитатели	45 дейности
Цел 2: Ефективно прилагане на политиките за интеграция на ромите за постигане на равенство, достойно съществуване и пълноценно участие в общественя живот.								
	Мерки	Статус	Срок	Отговор- на институ- ция	Източник на финансиране (преки бюджетни разходи, друго)	Индикатори	Текуща стойност	Целева стойност с натрупване 2022-2023 г.

2.1 .	Развиване на капацитета на МКБППМН за противодействие на противообществените прояви сред подрастващите роми-заседания, екипна работа, междуинституционално сътрудничество, сътрудничество с ромски организации и лидери.	Текущ	2022-2023г.	МКБППМН и партньор и	Държ. Делегирана дейност	Брой работни срещи и събития за предотвратяване и противодействие на противообществените прояви	5	15
-------	--	-------	-------------	----------------------	--------------------------	---	---	----

Цел 3: Утвърждаване на толерантни междуетнически отношения чрез спорт

	Мерки	Статус	Срок	Отговор-на институ-ция	Източник на финансиране (преки бюджетни разходи, друго)	Индикатори	Текуща стойност	Целева стойност с натрупване 2022-2023 г.
3.1 .	Утвърждаване на толерантни междуетнически отношения чрез спортни прояви -училищни и общински.	Текущ	2022–2023г.	Училища, Спортни клубове, МКБПП МН	В рамките на утвърдения бюджет на институциите	Брой дейности. Брой на участници.	11	23

Цел 4: Предприемане на целенасочени мерки и иновативни интегрирани услуги за повишаване на родителския капацитет в подкрепа на

уязвимите семейства, подобряване на родителската грижа и за защита правата на децата								
	Мерки	Статус	Срок	Отговор- на институ- ция	Източник на финансиране (преки бюджетни разходи, друго)	Индикатори	Текуща стойност	Целева стойност с натрупване 2022-2023 г.
4.1	Повишаване на информираността на родители и семейства относно правата и задълженията им като родители, както и за възможностите за институционална подкрепа в общината.	Текущ	2022-2023г.	ДСП-ОЗД, МКБППМН други	В рамките на утвърдения бюджет на отговорните институции	Брой проведени беседи с представители на ромската общност.	11	25
4.2	Повишаване на възпитателния капацитет на родители и семейства от ромската общност- консултации, беседи, Училище за родители и др.	текущ	2022г-2023г.	ДАЗД-ОЗД МКБППМН, други	В рамките на утвърдения бюджет на отговорните институции	Брой информационни кампании , консултации и др.	13	30
	Мерки	Статус	Срок	Отговор- на институ- ция	Източник на финансиране (преки бюджетни разходи, друго)	Индикатори	Текуща стойност	Целева стойност с натрупване 2022-2023 г.
5.1	5 Осигуряване на лични документи 5.1 Подкрепа за издаване на лични документи 5.1.1 Съдействие при издаване на лични документи	Текущ	2022-2023	МВР-Разград, ДСП-Разград, община Разград	В рамките на бюджета на съответните институции	Брой/дял на хора с валидни лични документи		

	5.1.2 Повишаване на правната култура във връзка с придобиването, ползването и съхраняването на личните документи.							
6	6. Намаляване на съжителствата/браковете с непълнолетни 6.1 Превенция на ранните бракове/съжителства с непълнолетни и малолетни 6.1.1. Прилагане на между-институционален механизъм за превенция на ранните бракове. 6.1.2. Подаване на сигнали за случаи на ранни бракове. 6.1.3. Осигуряване на закрила на семейството на момичето при необходимост. 6.1.4. Включване на омъжените момичета в дейности за реинтеграция и задържане в училище.		2022-2023	здравни медиатори, МВР-Разград, ОЗД, Прокуратура и училища	В рамките на бюджета на съответните институции	Бр. осъдителни решения; % намалени ранни съжителства. Реинтегрирани и задържани в училище непълнолетни омъжени момичета.		
7	7. Формиране на култура за равнопоставеност на ромските жени и осъзнаване на концепцията за равнопоставеност на половете. 7.1. Насърчаване на тяхното пълноценно индивидуално, социално и икономическо участие в обществения		2022-2023	училища, МВР-Разград, Община Разград	В рамките на бюджета на съответните институции	бр. изнесени уроци, лекции, беседи, презентации		

	живот. 7.1.1. Обучение по права на човека и права на детето в училище.							
8	8. Превенция на агресията сред учениците и намаляване на противообществените прояви 8.1. Намаляване на противообществените прояви 8.1.1. Провеждане на дискусии, обсъждания, ролеви игри на теми:* „насилието в училище и извън него“* „междоличностните отношения“, „асоциални прояви и последствията от тях“ 8.1.2. Мерки за оказване на професионална подкрепа на деца, които са регистрирани в Детска педагогическа стая. 8.1.3. Повишаване на институционалната и обществена чувствителност към прояви на дискриминация и „език на омразата“. Предприемане на мерки за превенция на етнически мотивирана радикализация в младежка		2022-2023	Прокуратура, МВР-Разград, КЗД, Община Разград, МКБПП МН-Разград, училища	В рамките на бюджета на съответните институции, не са необходими.	Брой обхванати ученици, Брой проведени мероприятия		

	възраст.							
9	Провеждане на редовни приемни в населените места от община Разград от регионалния представител на Комисията за защита от дискриминация.	Текущ	2022-2023	Регионален представител на Комисията за защита от дискриминация, здравни медиатор и, Община Разград	В рамките на делегирания бюджет	Брой проведени срещи		

ПРИОРИТЕТ „КУЛТУРА“

Оперативна цел: Подобряване на условията за равнопоставен достъп на ромската общност до обществения културен живот, съхранение и популяризиране на ромската традиционна култура, развитие и популяризиране на творчеството като фактори за културна интеграция и социално сближаване. Преодоляване на езика на омразата и възпроизвеждането на предразсъдъци към ромите в медиите с оглед на изграждане на позитивен образ на общността

Цел: Съхраняване и популяризиране на традиционната култура на ромската общност, насърчаване на творческото развитие на представители на общността, стимулиране на ромската общност за активно участие в обществения културен живот и насърчаване на межкултурния диалог							
	Мерки	Задачи	Статус	Срок	Отговорна институция	Източник на финансиране (преки бюджетни разходи, друго –лева/евро)	Индикатори (мерна единица: брой, дял)
1.	Стимулиране на културната интеграция на уязвимите общности, чрез предоставяне на възможности за обучение.	1.1. Провеждане на информационни кампании с цел културната интеграция на уязвимите общности.	Текущ	2022–2023 г.	община, читалища, НПО, местни представители на общността, образователни заведения.	Бюджети на институциите; ОП ”НОИР” и финансиране по други програми на ЕС; национални програми на институции и фондации	Брой направени и разпространени листовки; Брой организирани беседи, презентации и други.
		1.2. Организиране на обучителни курсове.	Текущ	2022 – 2023г	община, читалища (самостоятелно или в партньорство с др. образователни институции), НПО, местни	Бюджети на институциите; национални програми на институции и фондации; ОП ”НОИР” и	Брой представители на уязвимите общности, включени в обучителни курсове/програми; Брой процент успешно преминали курсовете/програмите

					представители на общността, образователни заведения.	финансиране по други програми на ЕС	
		1.3. Организиране на групи по интереси, в които да се включат представители на уязвимите общности, в рамките на читалищата.	Текущ	2022 - 2023г .	община, читалища, НПО, Местни представители на общността, образователни заведения.	Бюджети на институциите	Брой организирани групи по интереси; Брой включени представители на уязвимите общности.
2	Съхраняване, популяризиране и развитие на културната идентичност на общностите	2.1. Развиване и разширяване на дейностите по опазване на културната идентичност на общностите.	Текущ	2022 - 2023г .	община, читалища, НПО, местни представители на общността.	Бюджети на институциите; програми на МК и МОН	Брой подпомогнати ансамбли; Брой създадени/подпомогнати кръжоци
3	Подкрепа на творчески проекти и събития от културния календар на Община Разград (концерти, изложби, театрални спектакли и др.), насочени към представяне и		Текущ	2022– 2023г .	Община, кметове на Кметства, НПО.	Бюджети на институциите; програми на МК и МОН; финансиране по програми на ЕС и по национални програми на институции и фондации.	Брой преустроени сгради и терени за нуждите на обредно – ритуалните практики на уязвимите общности в малките населени места.

	популяризиране на традиционната култура						
4	Подкрепа на творчески проекти в областта на книгоиздаването за развитие на българския книжен сектор чрез програма „Помощ за книгата“ на конкурсен принцип, свързани с културата на ромската общност.		Текущ	2022 - 2023г .	община, читалища (самостоятелно или в партньорство с др. образователни институции), НПО, местни представители на общността, образователни заведения.	Бюджети на институциите; национални програми на институции и фондации; ОП ”НОИР” и финансиране по други програми на ЕС, МК	Актуализирани: културен календар/годишни планове на читалищата; Брой проведени мероприятия
5	Създаване на общинска зала за провеждане на тържества в с. Ясеновец		Текущ	2022-2023	Община Разград	Програмно финансиране по различни схеми за БФП	Изградена общинска зала за тържества

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

<u>STEAM</u>	STEAM /Science, Technology, Engineering, Art, Math/ - подход в образованието
<u>ГПСОВ</u>	Градска пречиствателна станция за отпадни води
<u>ГРАОИ</u>	Гражданска регистрация и административно обслужване на населението
<u>ДБТ</u>	Дирекция "Бюро по труда"
<u>ДСП</u>	Дирекция "Социално подпомагане"
<u>ЕС</u>	Европейски съюз
<u>ЕССП</u>	Европейския стълб на социалните права
<u>ИТИ</u>	Интегрирани териториални инвестиции
<u>МБАЛ</u>	Многопрофилна болница за активно лечение
<u>НА</u>	Настоящ адрес
<u>НМ</u>	Населено място
<u>НПД</u>	Национален план за действие за период 2022-2023 г.
<u>НСИ</u>	Национален статистически институт
<u>НСРБПУР</u>	Национална стратегия на Република България за равенство, приобщаване и участие на ромите (2021 – 2030)
<u>ООН</u>	Организацията на обединените нации
<u>ПА</u>	Постоянен адрес
<u>ПВУ</u>	План за възстановяване и устойчивост
<u>ПО 2021-2027</u>	Програма "Образование" 2021-2027
<u>ПРЧР 2021-2027</u>	Програма развитие на човешките ресурси 2021-2027
<u>РИМ</u>	Регионален исторически музей
<u>СОРРПУР</u>	Стратегията на област Разград за равенство, приобщаване и участие на ромите (2021 – 2030)
<u>УСИ</u>	Училищно спортна школа
<u>ЦПЛР</u>	Център за подкрепа на личностно развитие
<u>ЦРД</u>	Център за работа с деца
<u>ЦУТНТ</u>	Център за ученическо техническо и научно творчество

VI. Приложение

1. Обобщение фокус группы
2. Други